

Unge mellem egne mål og fællesskab

Værdier og valg blandt elever i de
studieforberedende ungdomsuddannelser

Lilli Zeuner

Socialforskningsinstituttet

Unge mellem egne mål og fællesskab

***Værdier og valg blandt elever i
de studieforberevende
ungdomsuddannelser***

Lilli Zeuner

København 2000
Socialforskningsinstituttet

Unge mellem egne mål og fællesskab

Service rapport udført i SFI-Survey

Undersøgelsens følgegruppe:

Mikkel Buchter, Undervisningsministeriet
Jytte Gravenhorst, Sygeplejeskolen i Århus
Hans Stige Hansen, Storstrøms Amt
Helge Mørch Jensen, Amtrådsforeningen
Pia Ramhøj, Hovedstadens Sygehusvæsen
Bente Sivertsen, Dansk Sygeplejeråd
Carina Svendsen, Amtrådsforeningen
Anne Dorte Sørensen, Amtrådsforeningen

ISSN 1396-1810

ISBN 87-7487-640-6

Sats og tilrettelæggelse: Socialforskningsinstituttet efter principlayout af Bysted A/S

Omslagsbilledet: Lauritz Hartz: *Portræt af en ung dame*, 1930. 76 x 72 cm. Statens Museum for Kunst. Omslaget er tilrettelagt af Ninna Falkesgaard.

Oplag: 1.000

Trykkeri: Holbæk Center-Tryk A/S

Socialforskningsinstituttet

Herluf Trolles Gade 11

1052 K

Tlf. 33 48 08 00

Fax 33 48 08 33

Socialforskningsinstituttets publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden. Skrifter, der omtaler, anmelder, henviser til eller gengiver Socialforskningsinstituttets publikationer, bedes sendt til instituttet.

Forord

Spørgsmålet om, hvad de unges generelle værdier og etiske orienteringer betyder for deres konkrete satsninger med hensyn til uddannelse og arbejde, er udforsket med denne rapport. Bogen kan således læses med to formål, nemlig på den ene side som en fortolkning af unges relationer til nogle grundlæggende værdimæssige og etiske spørgsmål og på den anden side som en forklaring på deres konkrete valghandlinger i relation til uddannelse og arbejde.

Undersøgelsen bygger på en spørgeskemaundersøgelse blandt elever i alle de studieforberedende ungdomsuddannelser, nemlig elever fra matematisk og sprogligt gymnasium, hf, htx og hhx. Resultaterne supplerer dermed Zeuner og Lindes undersøgelse, *Livsstrategier og uddannelsesvalg* fra 1997, der kun inddrog elever fra matematisk gymnasium og htx.

Undersøgelsen er gennemført som en serviceopgave ved SFI-Survey. Ved undersøgelsens tilrettelæggelse var Peter Christian Linde statistisk konsulent. Da han forlod Socialforskningsinstituttet, overtog Hans Bay konsulentfunktionen i relation til den statistiske analyse. Hans Bay har gennemført faktoranalysen, Stephan Dahl har gennemført de øvrige analyser og skrevet rapportens bilag 3. Lilli Zeuner har stået for undersøgelsen. Rapporten er læst og kommenteret af Jens Bonke og Mai Heide Ottosen.

Undersøgelsen er bestilt af Amtsrådsforeningen, Dansk Sygeplejeråd og Hovedstadens Sygehusvæsen. Den Kommunale Momsfond har bidraget til finansieringen. Fra starten blev der nedsat en følgegruppe, som har ydet konstruktiv inspiration til undersøgelsens tilrettelæggelse og spørgeskemaets udformning.

København, juni 2000

Jørgen Søndergaard / Hans Bay

Indhold

Forord	3
Kapitel 1	
Resumé	7
Videnskultur og etik	7
Uddannelse mellem konstruktion og valg	10
Arbejde mellem frihed og specialisering	11
Mellem værdier og tradition	12
Kapitel 2	
Værdier og valg	15
Uddannelsesvalget som selektionshandling	15
Uddannelsesteorier mellem målrationalitet og tradition	17
Uddannelsesvalget mellem værdier og affekt	19
Kulturelle processer og institutionelle rammer	20
Meningen med uddannelse	21
Den forestående analyse	22
Kapitel 3	
Unges relationer til kulturelle værdier	25
Viden	25
Tænkning	35
Etik	41
Værdier og sociale institutioner	57
Kapitel 4	
Unges relationer til uddannelse	59
Valg eller konstruktion af uddannelse	60
Mellem korte og lange videregående uddannelser	65
Mellem kulturvidenskab og naturvidenskab	71
Konkrete eksempler	78
Relationer til uddannelse	102
Kapitel 5	
Unges relationer til arbejde	107
Funktioner i arbejdslivet	111
Relationer til arbejde	121

Kapitel 6

Konklusion	125
Relationer til de kulturelle værdier	125
Relationer til uddannelse	128
Relationer til arbejde	130
Mellem værdier og tradition	131

Bilag 1

Undersøgelsens datagrundlag	133
--	------------

Bilag 2

Faktoranalysen	135
-----------------------------	------------

Bilag 3

Kausalanalysen	165
-----------------------------	------------

Litteratur	251
-------------------------	------------

Resumé

Denne undersøgelse ligger på mange måder i forlængelse af en undersøgelse fra 1997 om unges uddannelsesvalg, nemlig *Livsstrategier og uddannelsesvalg* (Zeuner & Linde, 1997). Den afgørende forskel på *Livsstrategier og uddannelsesvalg* og den nye undersøgelse er, at *Livsstrategier og uddannelsesvalg* vedrørte unge i matematisk gymnasium og htx, mens den nye undersøgelse vedrører unge i alle studieforberedende ungdomsuddannelser. Det betyder, at den nye undersøgelse er mere dækkende end *Livsstrategier og uddannelsesvalg*, men det betyder også, at nogle resultater som konsekvens af den ændrede undersøgelsespopulation kan falde lidt anderledes ud.

Teoretisk ligger den nye undersøgelse i forlængelse af *Livsstrategier og uddannelsesvalg*. *Livsstrategier og uddannelsesvalg* viste, at uddannelse ikke kun er et spørgsmål om tradition og overførsel af normer fra generation til generation. Det er nok så meget blevet et spørgsmål om de unges egne værdier. Det er min klare opfattelse, at uddannelsesvalget kan ses som en konsekvens af de unges relationer til nogle grundlæggende systemer af værdier. Sigtet med denne undersøgelse er således at undersøge for det første, hvorledes de unge forholder sig til nogle grundlæggende værdier, og for det andet hvad disse relationer til værdier i kombination med andre faktorer betyder for deres ønsker med hensyn til uddannelse og arbejde. Undersøgelsen er gennemført som en surveyundersøgelse blandt 3.380 elever i matematisk gymnasium, sprogligt gymnasium, htx, hhx og hf.

Videnskultur og etik

Udviklingen af værdier hos unge mennesker sker ved at de relaterer sig til den kultur, som allerede eksisterer i samfundet. Den eksisterer som en objektiv kultur i form af bøger, tekster, arkitektur, kunst etc. En del af denne kultur vedrører viden og tænkning,

mens andre dele handler om generelle principper for relationer mellem mennesker.

Videnskulturen er delt mellem en naturvidenskabelig og en humanistisk kultur. Dertil kommer den videnskultur, som bygger på en syntese mellem de to former for tænkning. Det viser sig i denne undersøgelse, at de unge primært knytter sig til den sidste form for videnskultur. De unge vil altså kombinere den eksakte tænkning, som er fremherskende inden for naturvidenskaben, med den fortolkende tænkning, som er fremherskende inden for den humanistiske verden. Det er således 93 procent af eleverne i de studieforberedende ungdomsuddannelser, der både vil lære noget faktuel og blive i stand til at gennemføre fortolkninger. Det er især elever fra det sproglige gymnasium, der tilslutter sig dette synspunkt.

Videnskulturen er endvidere delt mellem to former for tænkningssidealer. På den ene side er der en tro på, at evnen til at tænke må udvikles på grundlag af indsigt i naturens lovmæssigheder. På den anden side er der en tro på, at evnen til at tænke må udvikles på grundlag af indsigt i sprogets konstruktioner. Her viser det sig, at de unge i højere grad relaterer sig til et ideal om, at kendskab til informatik kan fremme evnen til at tænke end til idealet om at kendskab til grammatik kan fremme denne evne. Således mener 49 procent af eleverne i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, at hvis man lærer at programmere, bliver man god til at tænke i komplicerede baner, mens 36 procent mener, at hvis man kan danne gode sætninger, har man lettere ved at tænke logisk. Det er især deres erfaringer med højniveaufag i ungdomsuddannelserne, som er afgørende for, hvorledes de forholder sig til sådanne udsagn.

På det etiske felt har vi undersøgt, hvorledes de unge relaterer sig til spørgsmålet om, hvordan de skaber et godt liv for sig selv. Her har vi skelnet mellem en personlig målsætning om indre oplevelser, hvor man bruger meget tid på at blive klogere på sig selv, og en personlig målsætning om ydre oplevelser, hvor man bruger

meget tid på at rejse ud og opleve verden. Det viser sig, at de unge satser lidt mere på de indre end på de ydre oplevelser. Det er således 93 procent af eleverne i de studieforberevende ungdomsuddannelser, der siger at det er vigtigt for dem at lære sig selv at kende, og at de tror at dette er forudsætningen for at få et godt liv, mens 90 procent gerne vil opleve fremmede kulturer og finde ud af, hvordan mennesker fungerer under andre vilkår. Især elever fra det sproglige gymnasium har sådanne markante synspunkter på deres personlige fremtid.

Endvidere har vi på det etiske felt undersøgt, hvorledes de unge forholder sig til spørgsmålet om, hvordan man skal forholde sig til et andet menneske. Det viser sig, at 88 procent af eleverne i de studieforberevende ungdomsuddannelser mener, at det gensidige ansvar bør være den helt grundlæggende mekanisme i relationen mellem mennesker og 81 procent mener, at vores samfund i langt højere grad burde bygge på, at man hjælper hinanden i hverdagen. Især elever fra det sproglige gymnasium og elever, som føler sig stærkt knyttet til familien, har sådanne orienteringer i retning af omsorg for andre mennesker.

Endelig har vi på det etiske felt undersøgt, hvorledes de unge forholder sig til de mere grundlæggende opgaver af humanitær art. Det viser sig, at 91 procent af eleverne i de studieforberevende ungdomsuddannelser mener, at man må gøre, hvad man kan for at hjælpe mennesker, som bliver ofre for konflikter i forskellige områder af verden. 48 procent kunne tænke sig at arbejde inden for de hjælpeorganisationer, der tager ud og hjælper i de mest nødlidende områder i verden. Også denne del af de etiske værdier fremmes mest af en baggrund i det sproglige gymnasium og af en følelse af at være tæt knyttet til familien. Dertil kommer, at erfaringer med at være sammen med kammerater fremmer sådanne værdier af etisk art.

De unges relationer til de kulturelle værdier ser således ud til at være et resultat af den påvirkning, de har været udsat for i ungdomsuddannelserne og af deres erfaringer med fællesskaber i fami-

lien og i fritiden. Man må altså konkludere, at uddannelse former mennesker som kulturelle væsener, og at erfaringer med fællesskaber danner grundlag for etiske værdier. Erfaringer med fællesskaber skaber et godt grundlag for, at mennesker kan orientere sig mod fællesskaber.

Uddannelse mellem konstruktion og valg

Når vi ser på de unges relationer til uddannelse, kan denne relation på den ene side være præget af, at de foretager et valg inden for et system af færdige uddannelser, og på den anden side af, at de selv sammensætter deres uddannelser af elementer fra forskellige uddannelser. Det viser sig, at halvdelen af de adspurgte unge finder det klogest at følge en færdig tilrettelagt uddannelse, mens den anden halvdel tager afstand fra denne idé. Især elever fra det sproglige gymnasium satser på selv at kunne konstruere deres uddannelse. Det er endvidere de unge, som kommer fra de store byer, og som har en personlig målsætning om at rejse ud i verden, der selv vil konstruere deres uddannelse. At ville konstruere sin egen uddannelse er tilsyneladende et fænomen, som har at gøre med radikal modernitet.

I orienteringen mod længden af den videregående uddannelse deler de unge sig i tre lige store grupper. Den ene satser på en lang videregående uddannelse, den anden på en mellemlang eller kort videregående uddannelse, mens den sidste gruppe endnu er uafklaret med hensyn til, hvor lang en uddannelse den vil have. På dette punkt har faderens sociale status en klar betydning. Jo højere socialgruppe, faderen hører til, jo højere uddannelse satser den unge på. Langvarige uddannelser hænger sammen med social status. Ønsket om en langvarig uddannelse bliver endvidere fremmet af en baggrund i matematisk gymnasium, af markante vidensidealer og markante personlige målsætninger. Ønsket om mellemlang videregående uddannelse bliver fremmet af en baggrund i de lavere sociale lag og af udbredte fællesskaberfaringer.

I den indholdsmæssige relatering til de videregående uddannelser orienterer de unge sig primært mod de humanistiske uddannelser.

30 procent søger mod humaniora eller de pædagogiske uddannelser, 20 procent søger mod naturvidenskab eller de tekniske uddannelser, 20 procent søger mod samfundsvidenskab og endelig søger 10 procent mod sundhedsvidenskab. I denne indholdsmæssige relatering til uddannelse har forældrenes sociale status ikke nogen betydning. Det har til gengæld de unges erfaringer fra ungdomsuddannelserne. Den indholdsmæssige vægtning i ungdomsuddannelserne har en afgørende betydning for, hvad de indholdsmæssigt vil beskæftige sig med i det videre uddannelsesforløb. På det værdimæssige plan viser det sig, at de unge, som tror mest på et sprogligt funderet tænkningssideal søger mod humaniora, mens de unge, som tror mest på et naturvidenskabeligt funderet tænkningssideal søger mod naturvidenskab. Endelig viser det sig, at de unge, som har en personlig målsætning om at rejse ud i verden og lære fremmede kulturer at kende især satser på de humanistiske eller samfundsvidenskabelige uddannelser.

Konklusionen bliver altså, at de unges relationer til uddannelse både når vi taler om længde og indhold er præget af deres værdimæssige relationer, men den er også præget af deres erfaringer i ungdomsuddannelse og fritid. Forældrenes sociale status har en betydning, når de unge skal vælge længde af uddannelse, men tilsyneladende ikke, når de skal vælge indholdet af deres uddannelse. Noget tyder altså på, at status er et spørgsmål om form.

Arbejde mellem frihed og specialisering

Når vi ser på de unges relationer til arbejde, kan denne relation på den ene side være præget af, at de ønsker at specialisere sig inden for et bestemt arbejdsfelt, og på den anden side af, at de vil være i stand til at springe mellem forskellige typer af job. Det viser sig, at ca. halvdelen af eleverne i de studieforberedende ungdomsuddannelser lige fra starten vil satse på et bestemt arbejdsfelt med henblik på at nå til tops inden for det. Omvendt siger 70 procent, at det er helt afgørende for dem ikke at blive låst fast i en bestemt jobfunktion. De vil have mulighed for at springe mellem forskellige typer af job. Det er især de elever, som slutter sig til de klassiske videnssidealer, der vil specialisere sig, mens det især er de

elever, der orienterer sig mod den globale verden med henblik på personlige oplevelser eller med henblik på at løse humanitære opgaver, der vil være frie til at springe mellem forskellige typer af job. Ønsket om stor frihed i relation til arbejdslivet hører altså til såvel modernitet i sin mest radikale form som etik på det humanitære niveau.

Når vi ser på, hvilken jobfunktion de unge gerne vil varetage, tegner der sig en bred vifte af ønskede jobfunktioner. De mest populære ser dog ud til at være rådgivning og handel og finansiering. 24 procent af eleverne i de studieforberevende ungdomsuddannelser ønsker at arbejde med rådgivning, og et tilsvarende antal ønsker at komme til at arbejde med handel og finansiering. Det er især deres erfaringer med fag på højt niveau i ungdomsuddannelserne, som bestemmer hvilken type jobfunktion, de satser mest på. Hvis de i ungdomsuddannelserne har arbejdet med naturvidenskab, er der en tendens til, at de søger mod forskning, produktion og udvikling, rådgivning, arbejde med naturen og sundhedsarbejde. Hvis de i ungdomsuddannelserne har arbejdet med samfundsvidenskabelige fag, er tendensen, at de søger mod arbejde med handel og finansiering og mod administrative funktioner. Endelig vil en erfaring med de humanistiske fag trække dem mod arbejde med medier. Dertil kommer, at længden af forældrenes uddannelse og deres egne værdier påvirker deres ønsker med hensyn til jobfunktioner. De unge, som vil ud i verden, ønsker at arbejde med forskning og medier, og de unge, som er meget etisk orienteret, vil arbejde med forskning og sundhed.

Mellem værdier og tradition

Undersøgelsen viser således, at de unges relationer til kulturelle værdier primært skabes gennem deres uddannelsesforløb. Dertil kommer, at deres erfaringer med fællesskaber påvirker dem værdimæssigt. Dette resultat sætter spørgsmålstegn ved dele af den sociologiske teoridannelse, hvor unges relationer til kulturelle værdier traditionelt er blevet forstået som en konsekvens af familiens sociale status.

Undersøgelsen viser endvidere, at de unges relationer til de kulturelle værdier er af afgørende betydning for deres valg af uddannelse både med hensyn til længde og indhold og for deres valg af arbejde. Det betyder dog ikke, at andre faktorer er uden betydning. Såvel deres egne erfaringer som deres forældres uddannelse og status har en betydning for disse meget afgørende valg. Hvis man forstår uddannelsesvalget som en selektionshandling, så kommer denne handling til at stå i feltet mellem værdistyrede handlinger og traditionsstyrede handlinger. Dette syn på uddannelsesvalget er ligeledes nyt inden for sociologien. Her er uddannelsesvalget blevet forstået som enten målrationelt eller traditionsstyret.

Værdier og valg

Hvad påvirker de unges valg af uddannelse? Det er det spørgsmål, som denne undersøgelse skal forsøge at belyse. Som udgangspunkt giver et sådant spørgsmål anledning til i hvert fald to typer overvejelser. For det første giver det anledning til overvejelser over, hvad man skal forstå ved et valg, og for det andet giver det anledning til overvejelser over, hvad der kan påvirke valget.

Et valg er en selektionshandling. Valget kommer på tale i de situationer, hvor man ikke kan tilegne sig eller benytte sig af alle potentielle muligheder. Dette er netop karakteristisk, når talen falder på uddannelse. Ingen unge mennesker kan tilegne sig alle mulige uddannelser. De må nødvendigvis foretage en selektionshandling og derigennem nå frem til en bestemmelse af deres eget uddannelsesforløb.

Spørgsmålet bliver derefter, hvad der påvirker denne selektionshandling. Sker selektionen mellem forskellige typer af uddannelser på grundlag af bevidste overvejelser, eller foregår den som en mere rutinepræget handling? Overvejer den unge grundigt, hvad der taler for eller imod de forskellige muligheder, eller er det konkrete valg blot en videreførelse af en allerede indøvet systematisk adfærd? Er uddannelsesvalget en reflekteret proces, hvor individet tænker sit fremtidige liv igennem, eller er det en proces, hvor individet godt ved, hvad det vil, uden helt at gøre sig klart hvorfor?

Uddannelsesvalget som selektionshandling

Hvis valget er en selektionshandling, bliver det relevant at diskutere, hvad der bestemmer menneskers handlinger. Her kan vi måske hente inspiration hos den klassiske sociolog Max Weber. Han skelner mellem fire forskellige typer af sociale handlinger, nemlig målrationelle handlinger, værdirationelle handlinger, af-

fektprægede handlinger og traditionsbårne handlinger. (Weber, 1956/1968, 24-25).

Hvis en handling er målrational, betyder det, at individet har nogle forventninger om, at en bestemt handling skal føre til opfyldelse af bestemte mål. Individet vil altså foretage rationelle beregninger over, hvad en bestemt handling skal føre til. Overført til uddannelsesområdet må dette betyde, at individet gør sig nogle klare forestillinger om, hvad det vil med sit liv og vælger uddannelse med henblik på at indfri disse målsætninger.

Hvis adfærden er værdirational, betyder det, at individet i sin adfærd er styret af nogle grundlæggende værdier af etisk, æstetisk eller religiøs art. Individet har nogle forestillinger om, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert, og det er på baggrund af disse forestillinger, individet handler. Overført til uddannelsesområdet må dette betyde, at individet lader sine værdier om, hvad der er rigtigt og forkert, være afgørende for, hvad det vælger at beskæftige sig med i livet fremover.

Hvis adfærden er affektstyret, betyder det, at individet reagerer på den påvirkning andre mennesker udsætter det for. Et andet menneskes handling sætter måske en bestemt følelse i gang. Konsekvensen bliver, at individet reagerer på andre menneskers adfærd. Overført til uddannelsesområdet må dette betyde, at individet bliver påvirket af andre menneskers adfærd, og at denne påvirkning er tilstrækkelig stærk til at have betydning for det faktiske valg af uddannelse.

Endelig er der den traditionsstyrede adfærd. Hvis adfærden er traditionsstyret betyder det, at den konkrete adfærd er en videreførelse af tidligere tiders former for adfærd. Overført til uddannelsesområdet betyder det, at uddannelsesvalget foregår som led i en videreførelse af traditioner. Man gør som man altid har gjort. Man vælger uddannelse, som alle andre i familien har valgt uddannelse.

Weber understreger, at den konkrete handling oftest vil være et resultat af en blanding af forskellige former for påvirkning. Eksempelvis kan en handling grundlæggende set have til formål at indfri en bestemt målsætning, men det er ikke et hvilket som helst middel, der tages i anvendelse for at indfri det. Her kommer værdierne ind i billedet. På denne måde bliver den konkrete handling styret af såvel målrationalitet som værdirationalitet. På samme måde kan det være svært at tale om en ren traditionsbåret handling. Oftest vil der være et element af værdirationalitet i en sådan handling, etc.

Uddannelsesteorier mellem målrationalitet og tradition

Selv om de forskellige kategorier af handlinger som regel vil smelte sammen i den konkrete handling, viser det sig, at man oftest inden for forskningen vil opfatte uddannelsesvalget som værende en selektionshandling, der er præget af en af de fire typer af sociale handlinger. Uddannelsesforskningen har altså en tendens til at fremhæve og rendyrke en af de ovennævnte synsvinkler.

Store dele af uddannelsesforskningen opfatter uddannelsesvalget som en målrational selektionshandling. Det ligger fx i humankapital teorien, hvor uddannelse opfattes som et middel til erhvervelse af en god social position. Her bliver uddannelsesvalget altså en kalkulationsproces, hvor det enkelte individ gør sig overvejelser over, hvilken uddannelse der er bedst til at sikre en god social position. Dette er fx tilfældet hos den franske uddannelsesforsker Raymond Boudon (Boudon, 1973).

Andre dele af uddannelsesforskningen opfatter uddannelsesvalget som en traditionsbundet selektionsproces. Sædvanen afgør, hvilke uddannelser unge mennesker vælger. Gennem opdragelsen udvikles en socialt bestemt disposition hos det enkelte individ. Denne disposition bliver afgørende for, hvorledes det unge menneske vælger inden for uddannelsesuniverset. Dette er fx opfattelsen hos den franske uddannelsesforsker Pierre Bourdieu (Bourdieu & Passeron, 1970/1977; Bourdieu, 1979).

I den hidtidige uddannelsesforskning er det altså primært ideen om handling som målrationel og ideen om handling som traditionsbåret, der er slået igennem i tænkningen om uddannelsesvalget. Spørgsmålet er imidlertid, om det er relevant at forstå uddannelsesvalget i lyset af netop disse to begreber. Ingen af dem giver reelt mulighed for at lade unge mennesker foretage en selektionshandling på deres egne præmisser. I det ene tilfælde er det ønsket om en høj løn, og dermed markedets logik, der styrer valget. I det andet tilfælde er det traditionen og dermed tidligere tiders handlinger, der styrer valget. Det viser sig da også, at uanset om man tænker i målrationelle valg eller traditionsbårne valg, så bliver resultatet en teori om, at den sociale fordeling reproduceres gennem uddannelse (Zeuner & Linde, 1997,16-17).

Hvis der skal være et element af frihed i de unges uddannelsesvalg, må der altså udvikles en tænkning om uddannelsesvalget som værende en selektionshandling præget af andre forhold end målrationelitet og traditioner. Den italienske sociolog Diego Gambetta har i sin uddannelsesforskning været inde på en sådan tankegang. Han ser uddannelsesvalget som værende en konsekvens af personlige præferencer og livsplaner. Han understreger imidlertid, at muligheden for at lade sig styre af personlige præferencer kan være forskellig for forskellige grupper af unge (Gambetta, 1987). I min egen undersøgelse, Livsstrategier og uddannelsesvalg, har jeg påpeget, at det ikke er tilstrækkeligt at forstå uddannelsesvalget som en konsekvens af den familiemæssige påvirkning. Man må også inddrage de unges værdier og livsstrategier i forståelsen af denne selektionshandling. De unge har også nogle perspektiver for deres egen biografi (Zeuner & Linde, 1997). Hvis vi fortsætter denne tankegang, bliver det måske relevant at fortrænge de to mest fremherskende synsvinkler inden for uddannelsesforskningen, nemlig dem der tager udgangspunkt i målrationelitet og tradition til fordel for en synsvinkel, der tager udgangspunkt i værdirationaliteten. Kan man forestille sig, at de unges værdier er afgørende for deres uddannelsesvalg?

Imidlertid er uddannelsesvalget aldrig helt frit. Ethvert ungt menneske vil vide, at uddannelsessystemet sætter nogle rammer og begrænsninger for dets udfoldelsesmuligheder. Uddannelsessystemet er imidlertid ikke et upersonligt system. Det er befolket med lærere, pædagoger og beslutningstagere. Spørgsmålet er, om det her vil være relevant at inddrage affekthandlingen. Kan man forestille sig, at uddannelsessystemet i hverdagen giver anledning til følelsesmæssige påvirkninger, som er med til at præge de unge menneskers forhold til forskellige typer uddannelser. Og kan man forestille sig, at disse følelser er med til at præge de valg, de unge faktisk træffer med hensyn til uddannelse?

Uddannelsesvalget mellem værdier og affekt

Det er Max Webers opfattelse, at mennesker grundlæggende set er kulturelle væsener, der søger mening i tilværelsen. Dette sker gennem relatering til værdier. Når mennesker støder på nye fænomener, så vil de relatere dem til deres værdier (Weber, 1904-17/1949, 76). Det sker også, når de skal foretage en selektionshandling. Her vil værdierne være afgørende for, hvilke aspekter mennesker vælger at koncentrere sig om. Weber diskuterer dette princip i relation til forskerens valg af forskningstemaer (Weber, 1904-17/1949, 21-22). Der er imidlertid god grund til at tro, at det samme er tilfældet ved den selektionshandling, som uddannelsesvalget udgør. Ethvert menneske har tilegnet sig nogle grundlæggende værdier, som det har med sig, når det skal forholde sig til omverdenen og vælge mellem forskellige aspekter af omverdenen. Disse grundlæggende værdier vil også træde i kraft, når den unge skal vælge mellem forskellige typer uddannelser. De vil relatere universet af uddannelser til deres grundlæggende værdier. På denne måde vil de enkelte uddannelser blive tillagt en mening, og det vil blive muligt for den enkelte unge at foretage en selektionshandling. De kan træffe et valg.

Spørgsmålet er imidlertid, om denne relatering af universet af uddannelsesmuligheder til værdier foregår som en helt enkel proces. Man kunne fx forestille sig, at den daglige påvirkning fra lærerne bragte nogle følelsesmæssige reaktioner frem hos de unge. Har

lærerne nogle karismatiske evner, som påvirker de unges opfattelse af et givet fag? Kan de virke medrivende i deres undervisning, eller må de levere en ligegyldig og uinspirerende undervisning? Har lærerne nogle distanceringsteknikker, som gør det vanskeligt for nogle elever at føle sig som en del af et socialt fællesskab? Har lærerne selv nogle værdier, som gør det vanskeligt for nogle elever at lade deres personlige værdier komme i spil?

Kulturelle processer og institutionelle rammer

Hvis de grundlæggende værdier har betydning for de unges uddannelsesvalg, rejser det spørgsmålet om, hvordan værdierne grundlægges hos de unge. Hvor kommer værdierne fra? Hvis vi skal tro den klassiske sociologi overføres værdierne fra den allerede eksisterende kultur til det enkelte individ (Durkheim, 1938/1977; Weber, 1904-17/1949, 76-81; Simmel, 1968). Der eksisterer generelle værdisæt, som er udviklet og videreudviklet af mennesker. Sådanne værdisæt er til rådighed for alle mennesker, men vi forholder os ikke ens til dem. Der er altså tale om overførsel af en generel kultur til det enkelte individ. Man kunne kalde en sådan kulturoverførelse for en subjekt/objekt-relation (Zeuner, 1999; 2000). Den objektive kultur, som findes i bøger, tekster, arkitektur, musik, billeder etc. bliver gennem kultiveringsprocessen overført til de unge. Værdierne kommer altså fra den tænkning og fortolkning, som mennesker før dem har foretaget, nedfældet og objektiveret for derefter at lade dem gå videre til kommende generationer. De unges værdier er dermed afhængige af, hvilke former for idemæssige rammer de har stiftet bekendtskab med og har haft forudsætninger for at tilegne sig.

Påvirkningen sker imidlertid inden for nogle institutionelle rammer. Den sker i familien, i skolen, i uddannelsesinstitutionerne, i fritidslivet etc. Det er her den menneskelige interaktion omkring værdierne finder sted. Det er i denne interaktion med lærere og kammerater, at de unge udvikler værdier og finder en mening med de fag, de beskæftiger sig med. Her påvirkes de af de personligheder, de møder, af de magtspil, der ligger bag den konkrete

undervisningssituation, og af de følelser de selv udvikler i de konkrete undervisningsforløb.

Meningen med uddannelse

Når de unge spørger sig selv, hvad meningen er med at uddanne sig, må de søge tilflugt i de værdier, som de har tilegnet sig. De har fx nogle ideer om, hvad en god uddannelse er, og dertil kommer, at de har nogle ideer om, hvad man skal forstå ved et godt liv. Det er gennem relateringen af sådanne værdier til de konkrete muligheder for uddannelse, at de unge finder en mening med disse uddannelser. De konkrete uddannelser træder i relief, når de bliver relateret til de sæt af værdier, som de unge har med sig.

Til de uddannelsesinterne værdier hører ideer om viden og ideer om tænkning. Man kan ikke tage en uddannelse uden at skulle tilegne sig viden og uden at skulle gennemføre tankeprocesser. Imidlertid bygger forskellige uddannelser på forskellige typer af viden og de fremmer forskellige typer af tænkning. Det er netop disse forskellige typer af viden og tænkning, de unge kan relatere sig til og dermed bruge til at danne sig en mening om de forskellige typer uddannelser.

Til de uddannelseseksterne værdier og dermed mere livsorienterede værdier hører ideer om, hvordan ens personlige liv skal forme sig og ideer om, hvorledes man ønsker at ens liv i relation til andre mennesker skal forme sig. Til de livsorienterede værdier hører en personlig etik, en etik i relation til den anden og en fællesskabsorienteret etik. Også her gælder det, at de unge kan relatere sådanne værdier til de konkrete uddannelser. På denne måde udvikler de en mening om disse uddannelser.

Det er altså gennem værdirelateringen, de unge kan skabe sig en mening om uddannelserne og dermed blive i stand til at foretage en selektionshandling og dermed et uddannelsesvalg.

Udviklingen af værdier sker inden for de institutionelle rammer, som de unge færdes i. Forældrenes egen uddannelse og sociale position kan i den daglige interaktion og de daglige reaktioner på adfærd og holdninger være med til at påvirke de unges værdier.

Også uddannelsesinstitutionerne påvirker de unges værdier. Inden for ungdomsområdet sker der en opdeling af de unge i generelle ungdomsuddannelser og erhvervsrettede ungdomsuddannelser. Inden for disse typer ungdomsuddannelser hersker forskellige værdier ligesom undervisningen foregår efter forskellige principper (Zeuner, 1988).

Endelig er der kammeraterne og fritidslivet. Også her hersker forskellige typer værdier, alt efter om der er tale om kropsligt orienterede eller idéorienterede fritidsaktiviteter. Også her sker der i hverdagen en interaktion mellem fritidsledere og de unge og mellem de unge indbyrdes. Denne interaktion kan være med til at afgøre, om de unge udvikler de ideer, som er fremherskende i de fritidsinstitutionelle sammenhænge.

Den forestående analyse

Ved hjælp af surveymetoden er der indsamlet oplysninger om unges værdier og valg. Undersøgelsen er foretaget blandt afgangsklasseelever i de studieforberedende ungdomsuddannelser, nemlig inden for de generelle ungdomsuddannelser matematisk gymnasium, sprogligt gymnasium og hf og inden for de erhvervsrettede ungdomsuddannelser, hhx og htx. Undersøgelsen repræsenterer således elever i afgangsklasser inden for alle typer af studieforberedende ungdomsuddannelser (se bilag 1).

I undersøgelsen er de unge blevet spurgt om deres forældres uddannelsesmæssige og erhvervmæssige situation og om deres egen fritidssituation. Endvidere er der stillet en lang række spørgsmål til belysning af de unges værdier. På denne baggrund bliver det muligt at undersøge, hvad den institutionelle baggrund i familie, uddannelse og fritidsliv betyder for de unges værdier.

Endvidere er de unge blevet spurgt om deres perspektiver med hensyn til uddannelse og arbejde. Det betyder, at undersøgelsen kan belyse, hvad såvel den institutionelle baggrund som værdierne betyder for den selektionshandling, de unge må antages at være i gang med at gennemføre, når de nærmer sig afslutningen af deres ungdomsuddannelse. Det er på dette tidspunkt i de unges livsforløb, det afgørende valg med hensyn til uddannelse skal indledes.

Hvis vi sammenholder denne undersøgelse med den undersøgelse, som blev gennemført i 1997 og afrapporteret under titlen, Livsstrategier og uddannelsesvalg (Zeuner & Linde, 1997), bliver den mest afgørende forskel valget af undersøgelsespopulation. Livsstrategier og uddannelsesvalg rettede sig mod elever i matematisk gymnasium og htx, mens denne undersøgelse retter sig mod afgangsklasseelever i alle studieforberevende ungdomsuddannelser. Med den ændrede population må der nødvendigvis ske nogle indholdsmæssige forskydninger. Elever i det sproglige gymnasium har ikke nødvendigvis det samme livsperspektiv som elever i matematisk gymnasium. Det samme gælder, når vi flytter blikket fra elever i htx til elever i hhx. Endvidere har denne undersøgelse indført en række nye perspektiver med hensyn til unges kulturelle værdier. Med hensyn til teoretisk perspektiv er denne undersøgelse præget af såvel det teoretiske perspektiv fra Livsstrategier og uddannelsesvalg som af de resultater, som vi dengang fandt måtte virke modificerende i forhold til det teoretiske udgangspunkt.

Unges relationer til kulturelle værdier

De objektive værdier, som de unge kan relatere sig til, kan have mange forskellige former. Der kan være tale om nedskrevne ideer og idealer eller om forskellige former for kunstneriske udtryk. Det afgørende er, at de har en vis generel karakter. Den amerikanske sociolog Robert Wuthnow har i sin analyse af forskellige kulturelle tendenser i USA udviklet begrebet meningssystemer. Om sådanne meningssystemer gælder, at de virker som generelle referencerammer til forståelsen af konkrete hverdagsfænomener. Meningssystemerne er generelle og overgribende og skaber dermed sammenhæng og helhed i de løsrivne fragmenter af ideer og begivenheder, det enkelte individ bliver konfronteret med i hverdagen. Meningssystemerne kan således give hverdagens begivenheder sammenhæng og perspektiv (Wuthnow, 1976, 81).

Når unge mennesker går gennem de forskellige samfundsmæssige institutioner, herunder uddannelsessystemet, bliver de konfronteret med sådanne meningssystemer. De læser og fortolker konkrete værker og bliver dermed påvirket af de generelle meningssystemer, som er indeholdt i disse værker. Dette er imidlertid ikke den eneste vej til at stifte bekendtskab med generelle meningssystemer. Det kan også tage form af en mundtlig formidling eller indforstået tænkning, hvorigennem meningssystemerne rodfæstes og danner grundlag for deres personlige syn på omverdenen. Lad os prøve at se på nogle af de væsentligste af sådanne generelle værdier eller meningssystemer med henblik på at kunne undersøge, i hvilket omfang de unge har relateret sig til dem. Til disse generelle værdier hører ideer om viden, tænkning og etik.

Viden

Som individer skal de unge relatere sig til den viden, som generationer af mennesker har udviklet før dem. Viden eksisterer som en

generel referenceramme, der gør det muligt at forstå de enkeltinformationer, som de unge bliver præsenteret for i hverdagen.

Videnskulturen har siden oplysningstiden været præget af to modsatrettede tendenser. Den tyske sociolog Wolf Lepenies (1985/1988) beskriver kampen mellem disse to tendenser. På den ene side har vi naturvidenskaben og på den anden side litteraturen. Disse to modsatrettede tendenser beskrives bedst gennem modsætningspar som videnskab over for hermeneutik, rationalitet over for intuition, fornuft over for følelser, tænkning over for inspiration etc. Grundlæggende set er der tale om en fremskridtsorienteret videnskabelig tænkning over for en hermeneutisk søgen efter evige sandheder. På den ene side tro på forandring og fremskridt og på den anden side moralsk indsigt til gavn for samfundet.

Traditionelt set har den rette dannelse været ensbetydende med den litterære dannelse. Studiet af litteratur er blevet anset for at være midlet til den moralske formning af mennesker og til udvikling af handlingsvejledninger for mennesker. Med oplysningstiden blev denne opfattelse udfordret af den videnskabelige tænkning. Herefter blev den rationelle tænkning opfattet som en alternativ vej til menneskets dannelse. Rationaliteten blev en alvorlig konkurrent til den litterære tolkning.

C. P. Snow (1964) peger på, at den litterære tolkning som dannelsesideal er forblevet dominerende i forhold til den videnskabelige tænkning. Litteraturens folk føler sig med deres moralske overlegenhed hævet over videnskabens folk. Snow anfægter denne overlegenhed og peger på, at den litterært begrundede moral ikke har været i stand til at forhindre fattigdom, undertrykkelse, politisk afstumpethed og menneskelig fornedrelse. I denne sammenhæng nævner han Auschwitz (Snow, 1964, 7).

Lepenies peger imidlertid på, at kampen mellem de to former for viden med tiden har ført til en sammentænkning af videnskab og hermeneutik, af eksakt viden og fortolkning. Med industria-

liseringen er det blevet klart, at den moderne naturvidenskabelige tænkning er nødvendig, samtidig med at den selvsamme naturvidenskab har gjort moralske overvejelser mere nødvendige end nogen sinde. Konsekvensen bliver, at argument og fortolkning, detalje og helhed, metode og følelser, faktuel viden og poesi må følges ad.

Spørgsmålet er nu, hvorledes vor tids unge forholder sig til disse tre elementer af videnskulturen. Hvordan relaterer de sig til den rationelle viden, den fortolkende viden og syntesen mellem disse to former for viden? Og med dette spørgsmål følger spørgsmålet om, hvad der påvirker de unges relationer til videnskulturen. I hvilke sammenhænge stifter de unge bekendtskab med og danner sig en mening om disse forskellige elementer af videnskulturen? Sker påvirkningen i familien, eller sker den i uddannelsessystemet? Er det forældrene eller lærerne, der lægger grunden til de unges relationer til videnskulturen?

Til undersøgelse af de unges relationer til den rationelle viden er der udarbejdet en række udsagn, som de unge har kunnet erklære sig enige eller uenige i. Besvarelsene på disse udsagn er gennem en faktoranalyse blevet relateret til hinanden, således at de danner en skala til belysning af de unges tilslutning til det eksakte vidensideal (se bilag 2). Lad os først se på, hvorledes den gruppe af unge, som vi her har inddraget, forholder sig til de enkelte udsagn vedrørende det eksakte vidensideal.

Sådan som udsagnene her er formuleret, må man konkludere, at mellem 39 og 23 procent af de adspurgte unge kan tilslutte sig det eksakte vidensideal. 39 procent finder, at viden må være uafhængig af menneskers værdier. 36 procent finder, at viden må være helt uafhængig af den menneskelige faktor. Og endelig mener 23 procent, at viden er ensbetydende med viden frembragt gennem målinger (se tabel 3.1).

Tabel 3.1.

Procentandel af elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker, at de er helt enige eller delvist enige i udsagn vedrørende det eksakte vidensideal.

	Procentandel enige	Procentgrundlag
Man må prøve at gøre viden så uafhængig af menneskers værdier som overhovedet muligt. Ellers kan man ikke regne med dem	39	3.325
Det må være sådan, at man når frem til samme resultat, uanset hvem der frembringer viden	36	3.318
Det er kun den viden, der er frembragt gennem målinger, man kan regne med. Alt andet må karakteriseres som subjektive vurderinger	23	3.340

Tabel 3.2.

Grad af tilslutning til det eksakte vidensideal hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver type af ungdomsuddannelse. Procent.

Type af ungdomsuddannelse:	Grad af tilslutning til det eksakte vidensideal				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Matematisk gymnasium	33	38	30	101	1.060
Sprogligt gymnasium	40	43	17	100	787
hf	30	41	29	100	446
hhx	36	40	24	100	892
htx	25	33	43	101	174
Total	35	40	26	101	3.359

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Spørgsmålet er nu, om nogle unge er mere tilbøjelige til at slutte op om det eksakte vidensideal end andre. Kan vi sige noget om, hvilke typer af erfaringer der især fremmer de unges tilslutning til det eksakte vidensideal (se bilag 3). Det viser sig, at de unges placering i ungdomsuddannelserne er af væsentlig betydning for, om de unge slutter sig til det eksakte vidensideal. Især en ungdomsuddannelse inden for htx øger sandsynligheden for en tilslutning til det eksakte vidensideal. Det er altså først og fremmest en teknisk orienteret ungdomsuddannelse, der fremmer en tilslutning til det eksakte vidensideal. Dette kunne tyde på, at htx-uddannelsen formidler en meget eksakt vidensforståelse (se tabel 3.2).

En anden faktor af betydning for de unges relatering til det eksakte vidensideal er deres køn. Det viser sig, at især de unge mænd relaterer sig til det eksakte videnskabsideal (se tabel 3.3).

Også i relation til det fortolkende vidensideal er der udarbejdet en række udsagn, som gør det muligt at undersøge, hvorledes de unge relaterer sig til denne form for viden. Besvarelserne på disse udsagn er blevet relateret til hinanden gennem en faktoranalyse, således at det bliver muligt at få et helhedsbillede af de unges relationer til det fortolkende vidensideal (se bilag 2). Også her vil vi starte med at undersøge, hvorledes den gruppe af unge, som vi her har inddraget, forholder sig til de enkelte udsagn vedrørende det fortolkende vidensideal.

Mellem 63 og 12 procent af de unge kan slutte sig til det fortolkende vidensideal. 63 procent finder, at man opnår viden og indsigt gennem fortolkning af tekster, mens 12 procent finder, at den fortolkende viden er den eneste rigtige form for viden. Besvarelserne på de to udsagn antyder altså en stor indholdsmæssig afstand mellem de to formuleringer (se tabel 3.4).

Tabel 3.3.

Grad af tilslutning til det eksakte vidensideal hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert køn. Procent.

	Grad af tilslutning til det eksakte vidensideal				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Køn:					
Mænd	26	40	34	100	1.375
Kvinder	40	40	20	100	1.980
Total	35	40	26	101	3.355

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 3.4.

Procentandel af elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker, at de er helt enige eller delvist enige i udsagn vedrørende det fortolkende vidensideal.

	Procentandel enige	Procentgrundlag
Man opnår viden og indsigt gennem fortolkning af tekster. Det er på den måde, man bliver klogere	63	3.344
Den eneste rigtige form for viden er den, man opnår gennem fortolkning. Der findes ingen objektiv viden	12	3.341

Sammenligningen mellem tilslutningen til det fortolkende vidensideal og tilslutningen til det eksakte vidensideal vanskeliggøres af den store afstand mellem de to formuleringer vedrørende det fortolkende vidensideal; men noget tyder dog på, at der i den generelle formulering er flere unge, der tilslutter sig det fortolkende end det eksakte vidensideal. De unge hælder tilsyneladende mere til litteraturen end til naturvidenskaben, til fortolkningen end til målingerne, til de varige sandheder end til fremskridtet.

Tabel 3.5.

Grad af tilslutning til det fortolkende vidensideal hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver type af ungdomsuddannelse. Procent.

Type af ungdomsuddannelse:	Grad af tilslutning til det fortolkende vidensideal				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Matematisk gymnasium	35	56	9	100	1.057
Sproglig gymnasium	29	63	7	99	786
hf	31	60	10	101	445
hhx	36	57	8	101	889
htx	38	59	3	100	173
Total	33	59	8	100	3.350

Signifikanssandsynlighed: $P=0,007$

Spørgsmålet er nu, om vi kan finde faktorer, som i særlig grad er med til at påvirke de unges relationer til det fortolkende vidensideal (se bilag 3). Igen viser det sig, at de unges placering inden for ungdomsuddannelserne er af væsentlig betydning for vidensidealene. Det er nemlig især de unge i hf, der tilslutter sig det fortolkende vidensideal. Eleverne i sprogligt gymnasium har ikke på samme måde en høj grad af tilslutning til det fortolkende vidensideal, men derimod en mellemgrad af tilslutning til det fortolkende vidensideal. Noget tyder altså på, at især en ungdomsuddannelse inden for hf og det sproglige gymnasium fremmer en tilslutning til det fortolkende vidensideal (se tabel 3.5).

Også i relation til det fortolkende vidensideal har de unges køn en betydning. Det viser sig, at især de unge kvinder slutter sig til det fortolkende vidensideal (se tabel 3.6).

Tabel 3.6.

Grad af tilslutning til det fortolkende vidensideal hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert køn. Procent.

Køn:	Grad af tilslutning til det fortolkende vidensideal				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Mænd	36	56	8	100	1.373
Kvinder	31	61	8	100	1.973
Total	33	59	8	100	3.346

Signifikanssandsynlighed: P=0,014

Tabel 3.7.

Procentandel af elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker, at de er helt enige eller delvist enige i udsagn vedrørende det synteseorienterede vidensideal.

	Procentandel enige	Procentgrundlag
Man må det ene øjeblik kunne arbejde med noget, der kan måles og vejes, og det andet øjeblik kunne gå ind i en diskussion om værdier	94	3.338
Jeg vil både lære noget faktuel og kunne gennemføre fortolkninger	93	3.337
Når man søger ny viden, må man være i stand til at arbejde med fortolkninger for derefter at gøre dem til genstand for objektive undersøgelser	83	3.312

Endelig er der i relation til den synteseorienterede viden udarbejdet et batteri af udsagn, som gør det muligt at undersøge, hvorledes de unge relaterer sig til denne form for viden. Også her er der gennemført en faktoranalyse, som gør det muligt at relatere besvarelsene til hinanden og at udarbejde en skala til belysning af de unges tilslutning til det synteseorienterede vidensideal (se bilag

2). Lad os begynde med at undersøge, hvorledes den gruppe af unge, som vi her har inddraget, forholder sig til hvert af de udsagn, der skal danne grundlag for en skala til belysning af det synteseorienterede vidensideal.

Tilslutningen til det synteseorienterede vidensideal ligger mellem 94 og 83 procent. 94 procent tilslutter sig ideen om, at man både må kunne arbejde med eksakt viden og foretage fortolkninger. 93 procent mener, at man såvel må kunne lære noget faktuel som være i stand til at fortolke, og endelig mener 83 procent, at man må være i stand til først at fortolke og derefter at underlægge disse fortolkninger objektive undersøgelser (se tabel 3.7).

Det er altså helt markant, at de unge foretrækker at kombinere den naturvidenskabelige viden med den fortolkende viden frem for at holde sig til den ene af de to former for viden. Sammenligner man med tilslutningen til de to oprindelige former for viden, er det helt klart, at de unge foretrækker den synteseorienterede viden frem for den eksakte eller den fortolkende viden. De unge vil begge dele.

Igen kan vi spørge, hvorfra påvirkningen til denne vidensorientering kommer, og igen må vi sige, at den kommer fra uddannelsessystemet (se bilag 3). De unges placering i uddannelsessystemet er med til at afgøre, i hvilken udstrækning de slutter sig til det synteseorienterede vidensideal. Det viser sig, at især eleverne i det sproglige gymnasium slutter sig til det synteseorienterede vidensideal (se tabel 3.8).

Også de unges køn er med til at afgøre, i hvilken udstrækning de slutter sig til det synteseorienterede vidensideal. Det er nemlig især de unge kvinder, der slutter sig til dette vidensideal (se tabel 3.9).

Tabel 3.8.

Grad af tilslutning til det synteseorienterede vidensideal hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver type af ungdomsuddannelse. Procent.

Type af ungdomsuddannelse:	Grad af tilslutning til det synteseorienterede vidensideal				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Matematisk gymnasium	5	22	73	100	1.058
Sprogligt gymnasium	2	22	76	100	787
hf	7	26	67	100	446
hhx	5	21	74	100	889
htx	8	21	71	100	173
Total	4	22	73	99	3.353

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 3.9.

Grad af tilslutning til det synteseorienterede vidensideal hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert køn. Procent.

Køn:	Grad af tilslutning til det synteseorienterede vidensideal				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Mænd	7	22	71	100	1.374
Kvinder	3	22	75	100	1.975
Total	4	22	73	99	3.349

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Noget tyder altså på, at tendensen til at søge mod det synteseorienterede vidensideal er størst hos de unge, som i forvejen hælder

mod det fortolkende vidensideal. Det er de sprogligt orienterede unge, og det er kvinderne, som primært søger mod syntesen.

Alt i alt må vi konkludere, at de unge i størst udstrækning knytter sig til det synteseorienterede vidensideal. De unge ønsker både en eksakt viden og en fortolkende viden. Noget tyder altså på, at de vil have plads til såvel fornuft som følelser, såvel tænkning som inspiration og såvel rationalitet som intuition. Man kan måske fortolke det således, at de unge søger forandring og fremskridt gennem den naturvidenskabelige tænkning, men også evigtgyldige sandheder gennem fortolkning af litteraturen.

En anden konklusion er, at de unges tilslutning til vidensidealene primært sker gennem den undervisning, de får i de studieforberedende ungdomsuddannelser. I denne sammenhæng har forældrenes uddannelsesmæssige og sociale status ingen betydning for de unges relationer til de kulturelle værdier. Endvidere må vi konkludere, at disse aspekter af de kulturelle værdier er kønsspecifikke.

Tænkning

Med de forskellige former for viden følger forskellige former for tænkning. Den franske sociolog Émile Durkheim beskriver i sin undersøgelse af uddannelsesideernes udvikling, hvorledes grammatik i århundreder har været opfattet som fundamentet for enhver form for tænkning. De formaliserede regler for sprogets dannelse er blevet opfattet som det grundlag, hvorpå tænkningen i al almindelighed kunne formaliseres. Grammatikken er blevet opfattet som konstituerende for enhver form for akademisk aktivitet. Med naturvidenskabernes indtog er denne opfattelse blevet udfordret. Her blev opmærksomheden rettet mod den fysiske verden. Den tænkning, som fulgte med denne nye synsvinkel, blev en tænkning, der var styret af den fysiske verdens lovmæssigheder (Durkheim, 1938/1977). Konsekvensen er altså, at vi i dag står med to modsatrettede opfattelser, nemlig en opfattelse af sprogets struktur som værende det, der danner grundlag for menneskers tænkning, og en opfattelse af den fysiske verden som værende den, der danner grundlag for menneskers tænkning.

Også i denne sammenhæng bliver det relevant at undersøge, hvorledes de unge relaterer sig til de beskrevne værdier. Hvad lægger de unge vægt på? Mener de, at tænkningen fremmes af en naturvidenskabelig indsigt, eller mener de, at tænkningen fremmes af en sproglig indsigt.

Vi har undersøgt, i hvilken udstrækning de unge mener, at en træning i regler inden for en del af naturvidenskaben, nemlig informatikken giver et godt grundlag for at styrke tænkningen. På baggrund af de unges grad af tilslutning til en række udsagn er der gennemført en faktoranalyse, som har gjort det muligt at udarbejde en skala over de unges informatikorientering (se bilag 2).

Det viser sig, at mellem 49 og 16 procent af de unge tilslutter sig ideen om, at arbejdet med informatik danner et godt grundlag for at udvikle tænkningen. 49 procent mener, at arbejdet med at programmere danner et godt grundlag for at tænke i komplicerede baner. 34 procent mener, at hvis man arbejder med elektronisk databehandling, bliver man god til at overskue komplicerede problemer. 26 procent mener, at hvis man arbejder med databaseprogrammering, bliver man bedre til at tænke logisk end andre mennesker. Og endelig mener 16 procent, at hvis man lærer den mest avancerede datalogiske tænkning at kende, så vil man virkelig udvikle sin evne til at tænke (se tabel 3.10).

Dette ideal om tænkning bliver ligesom vidensidealene påvirket af placeringen inden for ungdomsuddannelserne (se bilag 3). Her kan vi imidlertid komme lidt tættere på, hvor i ungdomsuddannelserne denne påvirkning sker. Det viser sig nemlig, at de højniveaufag, som de unge har været igennem i løbet af ungdomsuddannelsen, er afgørende for, om de tilslutter sig det informatikbaserede tækningsideal. Især to kombinationer af højniveaufag fører til det informatikbaserede tækningsideal. De unge, som har taget alle højniveaufag inden for det naturvidenskabelige område, og de unge som har taget højniveaufag inden for såvel naturvidenskab som humaniora og samfundsvidenskab, viser sig i særlig grad at være tiltrukket af det informatikbaserede vidensideal. Det er

altså på den ene side den rent naturvidenskabelige påvirkning og på den anden side den bredest mulige påvirkning, der fører til troen på, at arbejde med informatik danner et godt grundlag for at udvikle tænkningen (se tabel 3.11).

Herefter har vi undersøgt, i hvilken udstrækning de unge mener, at en træning i grammatikkens regler giver et godt grundlag for at styrke tænkningen. På baggrund af de unges grad af tilslutning til en række udsagn er der gennemført en faktoranalyse, som har gjort det muligt at lave en skala over de unges grad af tilslutning til det grammatikbaserede tækningsideal (se bilag 2).

Det viser sig, at mellem 36 og 27 procent af de adspurgte unge tilslutter sig det grammatikbaserede tækningsideal. 36 procent mener, at hvis man danner gode sætninger, har man lettere ved at tænke logisk. 35 procent mener, at en god forståelse for grammatik er forudsætningen for enhver form for indlæring. 29 procent mener, at man ikke kan lære noget fag, hvis man ikke har en virkelig god sprogforståelse. Og endelig mener 27 procent, at hvis man har en virkelig god indsigt i grammatik og sprogets struktur, kan man blive én af dem, der tænker bedst (se tabel 3.12).

Sammenholder vi tilslutningen til det informatikbaserede vidensideal med tilslutningen til det grammatikbaserede tækningsideal, så viser det sig, at der er størst tilslutning til det informatikbaserede tækningsideal. Ideen om, at man bliver god til at tænke ved at arbejde med informatik, har altså større tilslutning end ideen om, at man bliver god til at tænke gennem arbejde med grammatik.

Tabel 3.10.

Procentandel af elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker, at de er helt enige eller delvist enige i udsagn vedrørende den informatikbaserede tænkings vidensideal.

	Procentandel enige	Procentgrundlag
Hvis man lærer at programmere, bliver man god til at tænke i komplicerede baner	49	3.348
Hvis man bliver god til at overskue komplicerede problemer, er det en god idé at træne hjernen gennem arbejde med elektronisk databehandling	34	3.355
Jeg mener, at mennesker, der lærer at arbejde med databaseprogrammering, bliver bedre til at tænke rent logisk end andre mennesker	26	3.350
Hvis man virkelig vil udvikle sin evne til at tænke, så må man i dag lære den mest avancerede data-logiske tænkning at kende	16	3.362

Tabel 3.11.

Grad af orientering mod det informatikbaserede tænkingsideal hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt efter elevernes kombination af højniveaufag i ungdomsuddannelserne. Procent.

	Grad af tilslutning til det informatikbaserede tænkingsideal				
	lav	mellem	høj	I alt	N
Kombination af højniveaufag:					
Kun naturvidenskabelige fag	33	23	44	100	478
Kun humanistiske fag	40	26	34	100	640
Kun samfundsvidenskabelige fag	35	26	39	100	62
Kombination af naturvidenskab og humaniora	33	30	37	100	911
Kombination af naturvidenskab og samfundsvidenskab	35	25	40	100	227
Kombination af samfundsvidenskab og humaniora	41	26	32	99	817
Kombination af naturvidenskab, humaniora og samfundsvidenskab	31	25	44	100	144
Total	37	27	37	101	3.279

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 3.12.

Procentandel af elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker, at de er helt enige eller delvist enige i udsagn vedrørende det grammatikbaserede tænkningssideal.

	Procentandel enige	Procentgrundlag
Hvis man kan danne gode sætninger, har man lettere ved at tænke logisk	36	3.356
Jeg mener, at virkelig god forståelse for grammatik er forudsætningen for enhver form for indlæring	35	3.365
Man kan i virkeligheden ikke tilegne sig noget fag, hvis man ikke har en virkelig god sprogforståelse	29	3.361
Hvis man har en virkelig god indsigt i grammatik og i sprogets struktur, kan man blive én af dem, der tænker bedst	27	3.355

Også i forbindelse med det grammatikbaserede tænkningssideal viser det sig, at vi kan komme tættere end placeringen i ungdomsuddannelserne i forsøget på at finde ud af, hvad der fremmer dette ideal (se bilag 3). De højniveaufag, som de unge har været igennem i ungdomsuddannelserne, har nemlig en betydning for, i hvilken udstrækning de knytter sig til det grammatikbaserede tænkningssideal. Især de unge, som udelukkende har taget højniveaufag inden for humaniora, knytter sig til det grammatikbaserede tænkningssideal. Også erfaring med kombinationen af humaniora og samfundsvidenskab fører til dette tænkningssideal (se tabel 3.13).

Endelig viser det sig, at især de unge kvinder slutter sig til det grammatikbaserede tænkningssideal. Tilslutningen til dette ideal er altså kønsspecifik (se tabel 3.14).

Tabel 3.13.

Grad af orientering mod det grammatikbaserede tækningsideal hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt efter elevernes kombination af højniveaufag i ungdomsuddannelserne. Procent.

	Grad af tilslutning til det grammatikbaserede tækningsideal				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Kombination af højniveaufag:					
Kun naturvidenskabelige fag	39	31	31	101	478
Kun humanistiske fag	23	29	48	100	643
Kun samfundsvidenskabelige fag	32	34	34	100	62
Kombination af naturvidenskab og humaniora	32	33	35	100	912
Kombination af naturvidenskab og samfundsvidenskab	43	29	28	100	228
Kombination af samfundsvidenskab og humaniora	34	28	38	100	818
Kombination af naturvidenskab, humaniora og samfundsvidenskab	38	29	33	100	144
Total	33	30	37	100	3.285

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Med denne undersøgelse af de unges tilslutning til de to typer tækningsidealer får vi en nuancering af resultaterne fra undersøgelsen af vidensidealerne. Her bliver det klart, at de unge i højere grad tror på, at en naturvidenskabelig erfaring giver et godt grundlag for at udvikle evnen til at tænke end en sproglig erfaring. Samtidig får vi nuanceret forklaringsmønstret. Mens vi under vidensidealerne så placeringen i ungdomsuddannelserne som værende en væsentlig baggrund for de unges tilslutning til disse værdier, så ser vi under tækningsidealerne, at de fag, som de unge har koncentreret sig mest om, nemlig deres højniveaufag, har en stor

Tabel 3.14.

Grad af orientering mod det grammatikbaserede tænkningssideal hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt efter elevernes køn. Procent.

	Grad af tilslutning til det grammatikbaserede tænkningssideal				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Køn:					
Mænd	35	31	34	100	1.379
Kvinder	31	30	39	100	1.988
Total	33	30	37	100	3.367

Signifikanssandsynlighed: P=0,010

betydning for, i hvilken grad de slutter sig til henholdsvis det informatikbaserede og det grammatikbaserede tænkningssideal.

Etik

Det tredje element i de kulturelle værdier, som skal diskuteres i denne sammenhæng, er de etiske værdier. Som individer skal de unge relatere sig til de etiske værdier, som eksisterer i den verden, de lever i. Også her er der tale om, at generationer af mennesker før dem har tænkt over og diskuteret, hvad man skal forstå ved en etisk handling. Der eksisterer således en generel referenceramme, som de unge kan relatere sig til, når de selv skal gøre sig overvejelser over, hvad der er rigtigt, og hvad der er forkert.

Allerede den græske filosof Aristoteles skrev om etiske problemstillinger. Han rejste spørgsmålet om, hvad lykken er, og hvordan man opnår den. For ham var lykken ensbetydende med indsigt og filosofiske overvejelser, og det gode liv var det liv, som førte til denne indsigt. Den tyske filosof Emanuel Kant søgte efter nogle evigtgyldige etiske standarder. Han mente, at det måtte være muligt at ræsonnere sig frem til, hvad der er rigtigt og forkert ud fra nogle helt grundlæggende præmisser. Den engelske filosof John Stuart Mill søgte ud fra en nytteorienteret tænkning at fastlægge

de etiske standarder for en rigtig adfærd. Med den utilitaristiske etik var individet blevet sat i fokus. Man kan sige, at den etiske tænkning blev stillet over udfordringen at kombinere hensynet til individet med hensynet til det almene. Det er netop denne tænkning, som præger Søren Kierkegaards tænkning om etik. Han påpeger, at etikken indebærer et valg mellem forskellige muligheder. Gennem valget finder individet sig selv. Det udvikler en personlighed. Samtidig har etikken karakter af noget alment. Distinktionen mellem det gode og det onde er varig og absolut. Det betyder, at den etiske livsførelse for den enkelte er kendetegnet ved en spænding mellem på den ene side at skulle være sig selv og på den anden side at skulle realisere det almene. For Kierkegaard betyder denne spænding, at individet skal realisere det almene, men at det skal gøre det som sig selv. Mennesket bliver sit livs ansvarshavende redaktør. Også K. E. Løgstrup bygger på denne distinktion mellem hensynet til sig selv og hensynet til det almene. Udgangspunktet for hans tænkning om denne spænding er en opfattelse af en grundlæggende gensidig afhængighed mellem mennesker. Man kan ikke henvende sig til et andet menneske uden samtidig at udlevere sig selv og de forventninger, der ligger i henvendelsen. Konsekvensen bliver, at den etiske fordring ikke kun handler om, hvad man kan gøre for andre mennesker, men også om hvad man vil med sit eget liv. Livet er altså noget, man selv frembringer. Dermed må man også selv tage stilling til, hvad man vil gøre for den anden (Andersen, 1998; Carleheden & Bertilsson, 1995; Løgstrup, 1956/1991).

Inden for sociologien er det grundlæggende spørgsmål ikke så meget, hvad der er etisk korrekt, men snarere hvad mennesker opfatter som etisk korrekt, og hvad baggrunden er for denne opfattelse. I diskussionen af sådanne spørgsmål foretager Durkheim en skelnen mellem en personlig etik og en almen etik. Den personlige etik vedrører de mål, som det enkelte menneske sætter for sig selv, mens den almene etik vedrører kollektivets målsætninger. Hans opfattelse er, at der er en sammenhæng mellem disse to former for etik. De personlige målsætninger må være til gavn for fællesskabet, for at de kan kaldes etiske. På den anden side må de

også være til glæde for det enkelte menneske, hvis dette menneske skal kunne bidrage til indfrielse af de fælles målsætninger. De personlige målsætninger må altså være til gavn for såvel individ som fællesskab (Durkheim, 1887/1993).

På denne baggrund kan vi skelne mellem en personlig etik og en almen etik. Der eksisterer personlige målsætninger og almene målsætninger. Uden opfyldelse af de personlige målsætninger kan individet ikke bidrage til opfyldelse af de almene målsætninger. Inden for den almene etik kan vi endvidere skelne mellem en etik i forhold til den anden og en etik i forhold til fællesskabet. En etik i forhold til den anden er en etik om at tage vare på den anden, mens en etik i forhold til fællesskabet er en etik på det humanitære niveau.

Man kan således tale om etiske standarder på forskellige niveauer. Der må være en etik i relation til selvet, en etik i relation til den anden og en etik i relation til fællesskabet.

En etik i relation til selvet er en etik for, hvordan ens eget liv skal forme sig. Dette fokus kan synes noget selvcentreret, men som Durkheim siger, så er den personlige lykke forudsætningen for, at det enkelte individ kan bidrage til fællesskabet. Det er derfor relevant at undersøge, hvilke ideer der eksisterer om en etik i relation til selvet, og hvorledes de relaterer sig til en sådan etik.

Lad os se på, hvorledes de unge forholder sig til dette spørgsmål. Hvad vil de med deres eget liv? Hvad anser de for at være den personlige lykke? På den ene side kan den personlige lykke være forbundet med hele tiden at blive klogere på ens eget liv. Man kan sige, at man satser på at lære sig selv at kende for derved at kunne leve et bedre liv. På den anden side kan den personlige lykke være forbundet med at opleve den ydre verden. Man satser på at lære mange forskellige kulturer at kende for derved at øge sine egne muligheder. På den ene side er der altså fordybelsen og de indre oplevelser, og på den anden side er der rejserne og de ydre oplevelser.

Til undersøgelse af de unges relationer til en personlig målsætning om indre oplevelser er der formuleret en række udsagn, som de har kunnet erklære sig enige eller uenige i. Ud fra de givne svar er der gennemført en faktoranalyse og derefter konstrueret en skala til belysning af graden af tilslutning til en personlig målsætning om indre oplevelser (se bilag 2). Også i denne forbindelse vil vi se på, hvorledes den gruppe af unge, som vi her har undersøgt, forholder sig til de enkelte udsagn.

Mellem 93 og 75 procent af de unge slutter sig til målsætningen om indre oplevelser. 93 procent mener, at forudsætningen for at få et godt liv er at lære sig selv at kende. 89 procent mener, at man må opnå indsigt og forståelse omkring ens eget liv. 83 procent mener, at man kun kan skabe et godt liv sammen med andre, hvis man forstår sin egen måde at fungere på. 77 procent mener, at de må lære noget, der kan styrke dem selv. Og endelig hævder 75 procent, at de vil bruge mange år på at blive klogere på sig selv og deres relationer til andre mennesker (se tabel 3.15).

Spørgsmålet er nu, om der er nogle typer af erfaringer, som i særlig grad fremmer en personlig målsætning om indre oplevelser (se bilag 3). Det viser sig, at erfaringer i ungdomsuddannelserne er med til at påvirke målsætningen om indre oplevelser. Især en ungdomsuddannelse inden for sprogligt gymnasium og hf fremmer denne målsætning. Man må antage, at der inden for disse ungdomsuddannelser satses på, at eleverne opnår en forståelse af sig selv og af deres relationer til andre mennesker (se tabel 3.16).

Endvidere viser det sig, at der er større sandsynlighed for at kvinder end mænd slutter sig til den personlige målsætning om indre oplevelser. Først og fremmest de unge kvinder vil lære sig selv at kende for derigennem at kunne skabe et godt liv for sig selv og andre (se tabel 3.17).

Tabel 3.15.

Procentandel af elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker, at de er helt enige eller delvist enige i udsagn vedrørende indre oplevelser som en personlig målsætning.

	Procentandel enige	Procentgrundlag
Det er vigtigt for mig at lære mig selv at kende. Det tror jeg er forudsætningen for at få et godt liv	93	3.368
Det er vigtigt for mig at nå frem til en oplevelse af indsigt og forståelse omkring mit eget liv	89	3.359
Kun hvis man virkelig forstår sin egen måde at fungere på, bliver man i stand til at skabe et godt liv sammen med andre	83	3.368
Det vigtigste for mig overhovedet er at lære noget, der kan styrke mig selv	77	3.370
Jeg er villig til at bruge mange år af mit liv til at blive klogere på mig selv og mine relationer til andre mennesker	75	3.366

I forbindelse med de ydre oplevelser som personlig målsætning er der ligeledes formuleret en række udsagn, som de unge har kunnet erklære sig enige eller uenige i. På baggrund af disse besvarelser er der gennemført en faktoranalyse og på dette grundlag udviklet en skala til belysning af de unges grad af tilslutning til en personlig målsætning om ydre oplevelser (se bilag 2). Lad os også her se på, hvorefter den gruppe af unge, som vi her har undersøgt, forholder sig til de enkelte spørgsmål.

Tabel 3.16.

Grad af tilslutning til en personlig målsætning om indre oplevelser hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver type af ungdomsuddannelse. Procent.

Type af ungdomsuddannelse:	Grad af orientering mod indre oplevelser				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Matematisk gymnasium	22	31	47	100	1.064
Sprogligt gymnasium	14	26	60	100	790
hf	16	27	57	100	448
hhx	25	34	41	100	895
htx	26	32	43	101	174
Total	20	30	50	100	3.371

Signifikanssandsynlighed: P<0,001

Tabel 3.17.

Grad af tilslutning til en personlig målsætning om indre oplevelser hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert køn. Procent.

Køn:	Grad af orientering mod indre oplevelser				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Mænd	26	34	41	101	1.380
Kvinder	16	28	56	100	1.987
Total	20	30	50	100	3.367

Signifikanssandsynlighed: P<0,001

Tabel 3.18.

Procentandel af elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker, at de er helt enige eller delvist enige i udsagn vedrørende ydre oplevelser som en personlig målsætning.

	Procentandel enige	Procentgrundlag
Jeg vil gerne opleve fremmede kulturer og finde ud af, hvordan mennesker fungerer under andre vilkår	90	3.367
Jeg vil blive i stand til at kunne være sammen med mennesker i et hvilket som helst land	73	3.366
Jeg vil gerne tage en del af min uddannelse i udlandet, men jeg vil hjem igen	66	3.365
Jeg føler, der er for trangt i Danmark. Jeg må have det globale arbejdsmarked til min rådighed	36	3.359

Tabel 3.19.

Grad af tilslutning til en personlig målsætning om ydre oplevelser hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver type af ungdomsuddannelse. Procent.

Type af ungdomsuddannelse:	Grad af orientering mod			
	lav	mellem	høj	I alt
Matematisk gymnasium	42	38	20	100
Sprogligt gymnasium	31	42	27	100
hf	46	33	21	100
hhx	42	36	21	99
htx	52	26	21	99
Total	41	37	22	100

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Det viser sig her, at mellem 90 og 36 procent af de adspurgte unge slutter sig til en personlig målsætning om ydre oplevelser. 90 procent vil gerne opleve fremmede kulturer. 73 procent vil gerne kunne være sammen med mennesker i et hvilket som helst land. 66 procent vil gerne tage en del af deres uddannelse i udlandet uden dog at blive derude. Og endelig erklærer 36 procent sig enige i, at de må have hele det globale arbejdsmarked til deres rådighed (se tabel 3.18).

Tilslutningen til en personlig målsætning om ydre oplevelser er altså knap så stor som tilslutningen til en personlig målsætning om indre oplevelser. De unge vil hellere lære sig selv end den globale verden at kende. Nogen stor forskel mellem tilslutningen til de to personlige målsætninger er der dog ikke tale om.

Også graden af tilslutning til en personlig målsætning om ydre oplevelser er påvirket af, hvilken ungdomsuddannelse man er gået igennem (se bilag 3). Det er især de unge fra det sproglige gymnasium, der tilslutter sig denne personlige målsætning (se tabel 3.19).

Desuden viser det sig, at den sociale baggrund spiller ind i netop denne sammenhæng. Især unge fra de højeste sociale lag er orienteret mod den ydre verden. Det er dem, der vil tage del i den globale udvikling. Man må altså antage, at der i de hjem, hvor fædrene har de højeste uddannelser og de højeste positioner, sættes på, at man bliver en del af den globale verden på det personlige, uddannelsesmæssige og jobmæssige plan (se tabel 3.20).

Endelig viser det sig, at erfaringerne med lønnet arbejde påvirker de unges ønske om at tage del i den ydre verden. Især de unge, som allerede i ungdomsuddannelserne har erfaringer med lønnet arbejde, har en personlig målsætning om ydre oplevelser (se tabel 3.21).

Tabel 3.20.

Grad af tilslutning til en personlig målsætning om ydre oplevelser hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver kategori af faders socialgruppe. Procent.

	Grad af orientering mod ydre oplevelser				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Faders socialgruppe:					
Socialgruppe 1	33	39	28	100	616
Socialgruppe 2	38	39	23	100	512
Socialgruppe 3	40	37	23	100	849
Socialgruppe 4	42	38	19	99	930
Socialgruppe 5	50	31	18	99	347
Total	40	37	22	99	3.254

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 3.21.

Grad af tilslutning til en personlig målsætning om ydre oplevelser hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt efter graden af tilknytning til arbejdsmarkedet. Procent.

	Grad af orientering mod ydre oplevelser				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Grad af tilknytning til arbejdsmarkedet:					
Har lønnet arbejde	39	38	23	100	2.339
Har ikke lønnet arbejde	44	36	20	100	1.023
Total	40	37	22	99	3.362

Signifikanssandsynlighed: $P = 0,018$

Det andet niveau inden for de etiske standarder er en etik for relationen til den anden. Denne form for etik handler altså om, hvorledes man forholder sig til et andet menneske. Har man en altruistisk holdning til den anden, eller har man en egoistisk holdning til den anden. Er relationen til den anden præget af, at man vil drage omsorg for den anden, eller er den præget af, at man vil opnå noget af den anden.

Også i relation til de unges opfattelser af, i hvilken grad man bør drage omsorg for andre mennesker, er der udarbejdet en række udsagn, som de unge har kunnet erklære sig enige eller uenige i. På baggrund af disse besvarelser er der gennemført en faktoranalyse, og på dette grundlag er der udarbejdet en skala til belysning af, i hvilket omfang de unge slutter sig til en etik om omsorg for den anden (se bilag 2).

Det viser sig, at mellem 97 procent og 53 procent af de unge giver udtryk for, at de føler en omsorgsorientering. 97 procent vil tage sig af familiemedlemmer, der får problemer. 88 procent mener, at det gensidige ansvar må være den grundlæggende mekanisme i relationen mellem mennesker. 86 procent vil hjælpe et menneske, hvis de kan se, det har brug for det. 81 procent mener, at vores samfund i højere grad må bygge på, at man hjælper hinanden i hverdagen, 78 procent tager afstand fra ideen om, at man må koncentrere sig om selv at finde fodfæste og derfor ikke kan tage ansvaret for andre mennesker. Og endelig siger 53 procent, at de slet ikke kan lade være med at hjælpe mennesker, der har problemer (se tabel 3.22).

Når vi kommer til spørgsmålet om, hvad der fremmer en sådan omsorgsorientering, viser det sig, at deres erfaringer fra ungdomsuddannelsen spiller ind (se bilag 3). Især erfaringer fra det sproglige gymnasium og hf fremmer en sådan omsorgsorientering. Man må altså antage, at specielt undervisningen i disse typer af ungdomsuddannelser fremmer en etik om ansvar for den anden (se tabel 3.23).

Tabel 3.22.

Procentandel af elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker, at de er helt enige eller delvist enige i udsagn vedrørende omsorgsorientering.

	Procentandel enige	Procentgrundlag
Hvis en person i min familie får problemer, vil jeg gøre, hvad jeg kan for at tage mig af vedkommende	97	3.370
Det gensidige ansvar bør være den helt grundlæggende mekanisme i relationen mellem mennesker	88	3.327
Selv om jeg ikke kender det menneske, jeg står overfor, vil jeg hjælpe det, hvis jeg kan se, det har brug for det	86	3.368
Vores samfund burde i langt højere grad bygge på, at man hjælper hinanden i hverdagen	81	3.371
Jeg vil ikke tage ansvaret for andre mennesker. Jeg har nok at gøre med selv at finde fodfæste i tilværelsen. (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet.)	78	3.368
Hvis jeg møder et menneske, der har problemer, vil jeg altid hjælpe det. Jeg kan slet ikke lade være	53	3.366

Endvidere viser det sig, at fællesskaberfaringer fra familien har en betydning for, i hvilken grad de unge udvikler en omsorgsorientering. De unge, som føler sig tæt knyttet til familien, har nemlig i større grad end andre en tendens til at udvikle en omsorgsorientering (se tabel 3.24).

Endelig er der en klar tendens til, at de unge kvinder føler en større grad af omsorgsorientering end de unge mænd. Graden af omsorgsorientering er altså kønsspecifik (se tabel 3.25).

Tabel 3.23.

Grad af omsorgsorientering hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver type af ungdomsuddannelse. Procent.

Type af ungdomsuddannelse:	Grad af omsorgsorientering				
	lav	mellem	høj	I alt	N
Matematisk gymnasium	34	30	36	100	1.065
Sprogligt gymnasium	24	32	44	100	793
hf	27	31	42	100	447
hhx	36	32	31	99	897
htx	40	31	29	100	174
Total	32	31	37	100	3.376

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 3.24.

Grad af omsorgsorientering hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af familietilknytning. Procent.

Grad af familietilknytning:	Grad af omsorgsorientering				
	lav	mellem	høj	I alt	N
Føler sig tæt knyttet til familien	30	32	38	100	3.047
Føler sig ikke tæt knyttet til familien	47	28	24	99	295
Total	32	31	37	100	3.342

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 3.25.**Grad af omsorgsorientering hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert køn. Procent.**

Køn:	Grad af omsorgsorientering				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Mænd	45	29	25	99	1.382
Kvinder	22	33	45	100	1.990
Total	32	31	37	100	3.372

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Det tredje niveau inden for de etiske standarder er en etik for fællesskabet. En etik for fællesskabet er en etik, der fremmer hensyntagen til det brede fællesskab. Man kunne måske også sige, at der er tale om etik for menneskeheden. Spørgsmålet er, i hvilken grad de unge er indforstået med at skulle være med til at løse de problemer, som den globale verden står overfor.

Også i denne forbindelse er der udarbejdet en række udsagn, som de unge kunne erklære sig enige eller uenige i. På baggrund af disse besvarelser er der gennemført en faktoranalyse, som har dannet grundlag for udarbejdelse af en skala til belysning af, i hvilken grad de unge slutter sig til en fællesskabsorienteret etik (se bilag 2).

Det viser sig, at mellem 91 og 48 procent af de unge giver udtryk for at have en ansvarsfølelse for fællesskabet. 91 procent siger, at man må gøre, hvad man kan for at hjælpe de mennesker, der under konflikter bliver udsat for nød og elendighed. 80 procent siger, at de gerne vil være med til at løse de problemer, som verden står overfor. Og endelig siger 48 procent, at de gerne vil arbejde inden for de nødhjælpsorganisationer, der tager ud og hjælper de mest nødlidende områder i verden (se tabel 3.26).

Tabel 3.26.

Procentandel af elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker, at de er helt enige eller delvist enige i udsagn vedrørende fællesskabsorientering.

	Procentandel enige	Procentgrundlag
Når konflikter i forskellige områder af verden fører til nød og elendighed, må man gøre, hvad man kan for at hjælpe de mennesker, det går ud over	91	3.373
Jeg vil gerne være med til at løse nogle af de problemer verden står overfor	80	3.361
Jeg kunne godt tænke mig at arbejde for en af de hjælpeorganisationer, der tager ud og hjælper i de mest nødlidende områder i verden	48	3.369

Tabel 3.27.

Grad af fællesskabsorientering hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver type af ungdomsuddannelse. Procent.

Type af ungdomsuddannelse:	Grad af fællesskabsorientering				
	lav	mellem	høj	I alt	N
Matematisk gymnasium	19	41	40	100	1.065
Sprogligt gymnasium	13	32	55	100	793
hf	16	32	52	100	447
hhx	28	41	31	100	897
htx	33	34	33	100	174
Total	21	37	42	100	3.376

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Også de unges holdninger til denne del af de etiske spørgsmål har en sammenhæng med de unges erfaringer fra ungdomsuddannelserne (se bilag 3). Der er også her en baggrund i sprogligt gymnasium og hf, der giver anledning til den mest udbredte fællesskabsorientering. Også her må man antage, at undervisningen i denne del af ungdomsuddannelserne lægger grunden til udvikling af en fællesskabsorientering (se tabel 3.27).

Orienteringen mod at ville løse de store humanitære opgaver ser endvidere ud til at være påvirket af, hvilke erfaringer de unge har med fællesskaber. De unge, som i særlig grad føler sig knyttet til deres kammerater i fritiden, har samtidig en tendens til at ville bidrage til at løse de store opgaver for menneskeheden. Egne erfaringer med fællesskaber fører tilsyneladende til et større ansvar for de fælles opgaver (se tabel 3.28).

Graden af fællesskabsorientering er ligesom graden af omsorgsorientering påvirket af, i hvilken grad de unge føler sig knyttet til familien. De unge, som føler sig nært knyttet til familien, har en større sandsynlighed end andre unge for at udvikle en etik om fællesskabsorientering (se tabel 3.29).

Hvis vi ser samlet på de unges forhold til etiske spørgsmål, viser det sig, at på det personlige plan har en meget stor del af de unge en målsætning om at lære sig selv at kende for dermed at blive bedre til at fungere sammen med andre. Lidt færre satser på at rejse ud og opleve verden. I relation til omsorg for den anden ser vi igen en meget stor andel, der har målsætninger af altruistisk art. Og endelig ser vi ligeledes en stor del, der slutter sig til målsætningen om at udføre arbejde af humanitær art.

Det er i stor udstrækning en baggrund i det sproglige gymnasium eller i hf, der fremmer opfattelser af etiske spørgsmål. Noget tyder altså på, at de ungdomsuddannelser, som satser på et humanistisk indhold, i større udstrækning end de andre fremmer etiske opfattelser hos de unge.

Tabel 3.28.

Grad af fællesskabsorientering hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af kammeratskabstilknytning i fritiden. Procent.

	Grad af fællesskabsorientering				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Grad af kammeratskabstilknytning i fritiden:					
Føler sig tæt knyttet til kammerater i fritiden	20	36	44	100	2.797
Føler sig ikke tæt knyttet til kammerater i fritiden	22	43	35	100	561
Total	20	37	42	99	3.358

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 3.29.

Grad af fællesskabsorientering hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for grader af familietilknytning. Procent.

	Grad af fællesskabsorientering				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Grad af familietilknytning:					
Føler sig tæt knyttet til familien	20	37	43	100	3.047
Føler sig ikke tæt knyttet til familien	30	38	32	100	295
Total	20	37	42	99	3.342

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Endvidere ser vi en tendens til, at en etik omkring den anden og omkring fællesskabet i særlig grad bliver fremmet af fællesskabs erfaringer. De unge, som føler sig knyttet til familien eller kammeratskabsgruppen i fritiden, har i særlig grad en tendens til at mene, at det er vigtigt at tage sig af andre mennesker og at gøre noget for menneskeheden.

Værdier og sociale institutioner

På baggrund af denne undersøgelse af unges relationer til kulturelle værdier står det altså klart, at på det videnskæssige felt søger de unge mere mod en synteseorienteret viden end mod de rene naturvidenskabelige og humanistiske vidensidealer. De tror mere på erfaringer med informatik frem for grammatik som midler til at udvikle deres evner til at tænke. Når vi kommer til de etiske standarder, er det klart, at de unge satser meget på de indre oplevelser og knap så meget på de ydre oplevelser. I relation til en etik for relationen til den anden viser de en udbredt omsorgsorientering. Og endelig viser de også en stærk tendens til at ville gøre noget i relation til fællesskabet.

Det er især de unges erfaringer i ungdomsuddannelserne, som har en betydning for udviklingen af deres kulturelle værdier. Har man en baggrund i htx, ser det ud til at fremme en tilslutning til det eksakte vidensideal. Har man en baggrund i hf, fremmer det især det fortolkende vidensideal. Og endelig vil en baggrund i det sproglige gymnasium fremme det synteseorienterede vidensideal. Når vi kommer til tænkningssidealerne, er det ligeledes klart, at erfaringerne i ungdomsuddannelserne har en betydning for, om de unge satser på informatik eller grammatik til at fremme deres evne til at tænke. Går vi lidt tættere på, viser det sig, at den kombination af fag på højt niveau, som de unge har været igennem, er med til at påvirke tilslutningen til disse tænkningssidealer. En snæver kombination af rene naturvidenskabelige fag eller en bred kombination af fag fra såvel naturvidenskab som samfundsvidenskab og humaniora er med til at fremme det informatikbaserede tænkningssideal. Omvendt er en kombination af rene humanistiske fag med til at fremme det grammatikbaserede tænkningssideal. Endelig ser det ud til, at en baggrund i det sproglige gymnasium er med til at fremme såvel en personlig etik om indre og ydre oplevelser som en etik om omsorg i relation til den anden og om indsats i relation til menneskeheden.

Ser vi på de unges sociale baggrund, er det klart, at hverken forældrenes uddannelse eller sociale position har nogen væsentlig

betydning for de unges relationer til kulturelle værdier. Kun inden for et enkelt område viser de sig at have en betydning, nemlig i relation til en personlig målsætning om ydre oplevelser. Her viser det sig, at især de unge fra de højeste sociale lag har en idé om at ville opleve den globale verden.

Når vi kommer til de etiske spørgsmål, er det klart, at de unges erfaringer med fællesskaber har en betydning for, hvorledes de forholder sig til omsorg for andre mennesker og til fællesskab med andre mennesker. Jo større grad af tilknytning til sociale fællesskaber i familien og i fritiden, jo større sandsynlighed for, at man kan tage sig af andre mennesker og af menneskeheden.

Endelig ser vi en ret klar kønsspecificitet i de unges relationer til de kulturelle værdier. Især de unge mænd slutter sig til det eksakte vidensideal, mens især de unge kvinder slutter sig til det fortolkende vidensideal, det synteseorienterede vidensideal og det grammatikbaserede tækningsideal. Endelig slutter især de unge kvinder sig til den personlige målsætning om indre oplevelser og omsorgsorienteringen. Orienteringen mod de ydre oplevelser og fællesskabsorienteringen er de to køn fælles om.

Alt i alt må vi konkludere, at de unges relationer til de kulturelle værdier i høj grad er påvirket af deres erfaringer i ungdomsuddannelserne, af deres erfaringer med fællesskab i familie og kammerater og af deres køn, mens der ikke ser ud til at være den store påvirkning fra forældrenes uddannelse og sociale position. Noget tyder altså på, at de unges udvikling af værdier ikke er et statusspørgsmål, men snarere et spørgsmål om erfaringer fra uddannelse og hverdagens fællesskaber i familie og blandt kammerater. Når vi taler om værdier, er det mere afgørende, hvordan familien fungerer, end hvilken status den har opnået.

Unge relationer til uddannelse

Unge relationer til uddannelse har traditionelt været præget af valg inden for et system af eksisterende uddannelser. Vi er vandt til at anskue de unges relationer til uddannelse som et valg mellem en række mere eller mindre færdige uddannelsestilbud. Imidlertid er der mange tegn på, at der er opbrud i hele denne funktionsmåde. De unge vælger på tværs af hovedområder, de tager elementer af deres uddannelse inden for andre uddannelser, de springer fra uddannelse til uddannelse, de overfører deres meritter fra uddannelse til uddannelse, og de stopper med en uddannelse, hvis den ikke passer dem. Noget tyder altså på, at de unge i stigende grad agerer som konstruktører i relation til deres egen uddannelse.

Det er naturligvis ikke så enkelt, at de unge helt frit kan sammensætte deres uddannelse, som de vil. Der er snarere tale om, at de unges adfærd rejser spørgsmålet om, hvorvidt det eksisterende valgsystem er hensigtsmæssigt. Ville det være mere hensigtsmæssigt med en større grad af frihed i deres relationer til uddannelsessystemet? Ville det være mere hensigtsmæssigt at lade de unge få større indflydelse på sammensætningen af deres egen uddannelse?

Systemet kræver fortsat, at de unge vælger sig ind på en bestemt type uddannelse. Når de nærmer sig afslutningen af deres ungdomsuddannelse skal de foretage en selektion mellem de mange muligheder, som uddannelsessystemet præsenterer for dem. De skal forholde sig til spørgsmålet om uddannelsens længde og til spørgsmålet om uddannelsens indhold. De skal overveje, hvor mange år de vil bruge på en videregående uddannelse efter afsluttet ungdomsuddannelse. Vil de gennemgå en kort, en mellemlang eller en lang videregående uddannelse? Og de skal overveje, hvilket indhold de vil beskæftige sig med i det videregående uddannelsesforløb. Vil de lægge vægt på at tilegne sig naturvidenskab, kulturvidenskab eller en syntese mellem de to former for tænkning.

Det er i denne selektionsproces, de unges værdier kommer ind i billedet. De unges relationer til de kulturelle værdier vil være med til at påvirke den selektionsproces, hvorigennem de når frem til valget af en konkret uddannelse. Den måde, hvorpå de unge har relateret sig til værdier om viden, tænkning og etik, er med til at præge den mening, de danner sig omkring de forskellige muligheder for uddannelse.

Spørgsmålet er imidlertid, hvor meget andre forhold betyder for de unges valg af uddannelse. Hvad betyder fx den sociale baggrund, erfaringerne fra ungdomsuddannelserne, fritidslivet, familielivet etc. Sådanne mere objektive forhold vil vi traditionelt tillægge en afgørende betydning, når vi skal forklare de unges videre uddannelsesforløb, men spørgsmålet er, om de også har en betydning, når de selv skal formulere, hvad de gerne vil. Er selve valgprocessen præget af disse forskellige former for institutionel baggrund?

I det følgende skal vi se på, hvorledes de unge forholder sig til spørgsmålet om deres egne relationer til uddannelse. Endvidere skal vi se på, hvorledes de unge forholder sig til valget mellem korte og lange videregående uddannelser, mellem uddannelser inden for forskellige hovedområder, og endelig skal vi til sidst se på, hvorledes de forholder sig til nogle konkrete eksempler på uddannelser. Disse konkrete uddannelser er udvalgt således, at de repræsenterer henholdsvis mellemlange og lange videregående uddannelser og har et indhold præget af naturvidenskab, kulturvidenskab eller en syntese mellem de to former for tænkning.

Valg eller konstruktion af uddannelse

Man kan forestille sig de unges relationer til uddannelse som værende præget af valg eller konstruktion. På den ene side kan man forestille sig, at de unge vælger mellem færdige tilbud af uddannelser, og på den anden side kan man forestille sig, at de selv konstruerer deres uddannelse ved at sammensætte den af ele-

menter, som de ønsker at beskæftige sig med. I den ene situation følger de den undervisningsplan, som repræsentanter for en given profession har lagt for dem. I den anden situation har de en udstrakt grad af frihed til selv at bestemme, hvad de vil beskæftige sig med.

Til belysning af de unges holdninger til denne problemstilling har vi formuleret en række udsagn, som de har kunnet erklære sig enige eller uenige i. På baggrund af besvarelsene er der foretaget en faktoranalyse, således at der kunne udvikles en skala over de unges grad af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse.

Mellem 80 og 35 procent af de unge giver udtryk for en frihedsorientering i forbindelse med uddannelse. 80 procent giver udtryk for, at de gerne vil følge en bestemt uddannelse, men at der inden for den må være stor frihed til selv at bestemme, hvad man vil lære. 60 procent tager afstand fra ideen om, at man må følge en nøje planlagt uddannelse, så man lærer det, der er brug for. 59 procent tager afstand fra udsagnet om, at man risikerer at lære noget andet end det, der er brug for, hvis man blander sig for meget i indholdet af sin uddannelse. 50 procent tager afstand fra ideen om, at det klogeste, man kan gøre, er at følge en uddannelse, hvor alt er lagt til rette for én. 46 procent vil gerne kunne sammensætte deres uddannelse helt frit og være uden binding til en bestemt uddannelsesinstitution. Og endelig tager 35 procent afstand fra ideen om, at man ikke selv ved, hvad der er brug for og derfor ikke selv kan bestemme indholdet af sin uddannelse (se tabel 4.1).

Det er altså helt klart, at ideen om selv at kunne bestemme indholdet af sin uddannelse vinder genklang hos de unge. Hos flertallet er der fortsat et ønske om at lade denne frihed folde sig ud inden for en given uddannelse. Op mod halvdelen giver dog udtryk for, at de ønsker denne frihed i så radikal en udformning, at der slet ikke er nogen binding til en bestemt uddannelsesinstitution.

Tabel 4.1.

Procentandel af elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker, at de er helt enige eller delvist enige i udsagn vedrørende frihedsorientering i uddannelse.

	Procentandel enige	Procentgrundlag
Jeg vil helst følge en bestemt uddannelse, men inden for den må der være stor frihed til selv at bestemme, hvad man vil lære	80	3.372
Det klogeste er at følge en nøje planlagt uddannelse, så lærer man det, der er brug for (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet.)	60	3.361
Hvis man blander sig meget i indholdet af ens uddannelse, så risikerer man at lære noget helt andet end det, der er brug for (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet.)	59	3.365
Jeg tror, at det klogeste, man kan gøre, er at følge en uddannelse, hvor alt er lagt til rette for én. Så får man lært det, man skal (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet.)	50	3.357
Jeg vil gerne kunne sammensætte min uddannelse helt frit og tilpasse den efter min personlige udvikling. Det bedste ville være, hvis man slet ikke var bundet til en bestemt uddannelsesinstitution	46	3.358
Det er svært selv at skulle være med til at bestemme indholdet af ens uddannelse. Man ved jo ikke selv, hvad man får brug for senere hen (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet.)	35	3.361

Spørgsmålet er nu, om vi kan se nogen sammenhæng mellem graden af frihedsorientering hos de unge og deres generelle vilkår og mere grundlæggende værdier. Det viser sig, at det især er de unges erfaringer fra ungdomsuddannelserne, der påvirker deres grad af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse. Det er primært de unge fra det sproglige gymnasium, der har denne frihedsorientering i relationen til videregående uddannelse, og vi finder i relativt stor grad den samme orientering hos de unge fra det matematiske gymnasium. Noget tyder altså på, at det er de almene ungdomsuddannelser, som fremmer et ønske hos de unge om selv at kunne konstruere deres uddannelse (se tabel 4.2).

Tabel 4.2.

Grad af frihedsorientering i relation til videregående uddannelse hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver type af ungdomsuddannelse. Procent.

	Grad af frihedsorientering i uddannelse				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Type af ungdomsuddannelse:					
Matematisk gymnasium	31	40	29	100	1.066
Sprogligt gymnasium	27	39	34	100	793
hf	34	39	27	100	447
hhx	39	40	21	100	897
htx	35	40	25	100	174
Total	33	40	27	100	3.377

Signifikanssandsynlighed: P<0,001.

Tabel 4.3.

Grad af frihedsorientering i relation til videregående uddannelse hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad urbanitet i boligområde. Procent.

	Grad af frihedsorientering i uddannelse				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Grad af urbanitet:					
Hovedstadsområdet	29	42	29	100	724
Aalborg, Odense eller Århus	26	43	30	99	332
Øvrige provinsbyer	34	39	27	100	1.094
Mindre byer på landet	36	38	26	100	1.222
Total	33	40	27	100	3.372

Signifikanssandsynlighed: P=0,011

Endvidere ser der ud til at være en sammenhæng mellem graden af urbanitet i de unges boligmiljø og graden af frihedsorientering i de unges relation til uddannelse. Det er primært de unge fra de store byer, som ønsker selv at sammensætte deres uddannelse, mens de unge fra de mindre provinsbyer og fra landområdet i mindre grad har mod på selv at tage hånd om deres videre uddannelsesforløb. Ønsket om selv at kunne konstruere sin uddannelsesmæssige fremtid er altså først og fremmest et storbyfænomen, eller man kunne måske sige et modernitetsfænomen (se tabel 4.3).

Endelig ser vi en sammenhæng mellem de unges grad af orientering mod en personlig målsætning om ydre oplevelser og deres grad af orientering mod frihed i uddannelsen. Det er primært de unge, som ønsker at deltage i globaliseringsprocessen, der selv vil sammensætte indholdet af deres uddannelse. Her bevæger vi os altså ud over storbyen og den moderne verden og videre til den globale verden og den radikale modernitet (For en uddybning af denne problemstilling, se Zeuner, 1994). Det er de unge, der vil erobre verden, der føler sig i stand til selv at tage ansvaret for indholdet af deres uddannelse (se tabel 4.4).

Tabel 4.4.

Grad af frihedsorientering i relation til videregående uddannelse hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad orientering mod ydre oplevelser. Procent.

	Grad af frihedsorientering i uddannelse				N
	lav	mellem	høj	I alt	
Grad af orientering mod ydre oplevelser:					
Lav	38	40	22	100	1.366
Mellem	30	40	30	100	1.258
Høj	27	40	33	100	747
Total	33	40	27	100	3.371

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Det er altså en stor del af de unge, som tilslutter sig ideen om selv at ville konstruere deres uddannelse. Op mod 80 procent mener, at de selv kan planlægge indholdet af en uddannelse inden for en given institutionel ramme, og op mod halvdelen ser sig gerne helt fri af institutionelle bindinger. Denne frihedsorientering bliver mere fremmet af de almene studieforberevende ungdomsuddannelser end af de erhvervsorienterede studieforberevende ungdomsuddannelser. Endvidere ser det ud til, at frihedsorienteringen ikke alene er et modernitetsfænomen med størst udbredelse i storbyerne, men også et radikalt modernitetsfænomen med størst udbredelse hos de unge, der orienterer sig mod den globale verden.

Mellem korte og lange videregående uddannelser

Med en studieforberevende ungdomsuddannelse kan de unge i princippet vælge mellem de lange, de mellemlange og de korte videregående uddannelser. Her deler de unge i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser sig i tre nogenlunde lige store grupper. Knap en tredjedel vil have en lang videregående uddannelse. En anden tredjedel vil have en mellemlang eller en kort videregående uddannelse, mens den sidste tredjedel ikke har besluttet sig. Kun ganske få siger, at de ikke vil læse videre efter afsluttet ungdomsuddannelse.

De unges ønsker med hensyn til uddannelseslængde har en klar sammenhæng med forældrenes socialgruppe. De unge, hvis fædre tilhører de højeste sociale lag, søger i størst omfang mod de lange videregående uddannelser. Jo længere vi kommer ned i socialgrupperne, jo mere rykker de unge over i de mellemlange uddannelser, altså uddannelser, der varer mindst tre år, men ikke fem år (se tabel 4.5).

En anden faktor af betydning for de unges ønsker med hensyn til uddannelseslængde er deres erfaringer fra ungdomsuddannelserne. Det er helt klart elever fra det matematiske gymnasium og fra htx, der satser mest på de lange videregående uddannelser. Noget tyder altså på, at de matematisk og teknisk orienterede ungdomsuddannelser i særlig grad har en tendens til at spore de unge ind på de

lange videregående uddannelser. Hf er den ungdomsuddannelse, som i særlig grad sporer de unge ind på de mellemlange uddannelser. Usikkerheden om, hvor længe man vil læse, er tilsyneladende størst hos eleverne i det sproglige gymnasium og hos eleverne i hhx (se tabel 4.6).

Spørgsmålet om, hvor mange år man vil bruge på at uddanne sig, ser endvidere ud til at have en sammenhæng med erfaringerne fra fritidslivet. De unge, som bruger mest tid på at være sammen med kammerater, er dem, der i mindst grad satser på de lange videregående uddannelser. Noget tyder altså på, at der allerede i ungdomsuddannelserne udvikler sig en livsstil, som sammenbinder fritid og studietid. Det er nemlig de unge, som i størst udstrækning tilbringer fritiden alene, der satser på at tage en uddannelse af 5 års varighed. Omvendt er det først og fremmest de unge, som tilbringer en stor del af eller næsten al fritiden sammen med kammerater, der satser på en mellemlang uddannelse eller er i tvivl om, hvor lang en uddannelse de vil have. Man kunne måske sige,

Tabel 4.5.
Valg af uddannelseslængde hos elever i de studieforbereende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert niveau af faders socialgruppe. Procent.

	Valg af uddannelseslængde					I alt	N
	5 år eller mere	3-5 år	under 3 år	læse ved ikke længde	ikke læse videre		
Faders socialgruppe:							
Socialgruppe 1	45	16	4	32	2	99	614
Socialgruppe 2	36	23	5	33	3	100	507
Socialgruppe 3	25	30	6	34	6	101	844
Socialgruppe 4	25	31	6	32	5	99	926
Socialgruppe 5	19	37	7	30	6	99	346
Total	30	27	6	33	4	100	3.237

Signifikanssandsynlighed: P<0,001

Tabel 4.6.

Valg af uddannelseslængde hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver type af ungdomsuddannelse. Procent.

	Valg af uddannelseslængde						N
	5 år eller mere	3-5 år	under 3 år	læse ved ikke længde	ikke læse videre	I alt	
Type af ungdoms-uddannelse:							
Matematisk gymnasium	43	19	4	32	2	100	1.060
Spogligt gymnasium	30	27	2	38	2	99	786
hf	18	47	6	27	2	100	443
hhx	18	29	11	32	11	101	891
htx	39	18	13	28	1	99	173
Total	30	27	6	32	5	100	3.353

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

at stor fællesskaberfaring i fritiden fører til en satsen på en mellem-lang uddannelse, mens en mindre fællesskaberfaring i fritiden meget vel kunne resultere i en lang videregående uddannelse. Måske er der en sammenhæng mellem fællesskaberfaringer og uddannelseslængde (se tabel 4.7).

Endvidere viser det sig, at de unges relationer til uddannelsens længde er præget af deres grundlæggende værdier. Når valget skal træffes, spiller de kulturelle værdier ind. Når vi ser på de unges værdier omkring viden, viser det sig, at vidensidealene har en betydning for de unges valg af uddannelseslængde.

Ser vi først på deres relationer til det eksakte vidensideal, viser det sig, at især de unge, som i høj grad slutter sig til dette vidensideal, ønsker en lang videregående uddannelse (se tabel 4.8).

Tabel 4.7.

Valg af uddannelseslængde hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver frekvens af samvær med kammerater i fritiden. Procent.

	Valg af uddannelseslængde					I alt	N
	5 år eller mere	3-5 år	under 3 år	læse ved ikke længde	ikke læse videre		
Frekvens af samvær med kammerater i fritiden:							
Næsten aldrig	47	15	8	27	3	100	78
Nogle gange	35	25	6	30	3	99	728
Ofte	29	28	6	32	5	100	1.963
Næsten altid	23	29	7	36	5	99	571
Total	30	27	6	32	5	100	3.340

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.8.

Valg af uddannelseslængde hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af orientering mod det eksakte vidensideal. Procent.

	Valg af uddannelseslængde					I alt	N
	5 år eller mere	3-5 år	under 3 år	læse ved ikke længde	ikke læse videre		
Grad af orientering mod det eksakte vidensideal:							
Lav	28	27	5	36	4	100	1.149
Mellem	29	29	6	32	5	101	1.327
Høj	34	26	8	28	4	100	860
Total	30	27	6	32	5	100	3.336

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.9.

Valg af uddannelseslængde hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af orientering mod det fortolkende vidensideal. Procent.

Grad af orientering mod det fortolkende vidensideal:	Valg af uddannelseslængde						N
	5 år eller mere	3-5 år	under 3 år	læse ved ikke længde	ikke læse videre	I alt	
Lav	28	27	7	32	5	99	1.111
Mellem	30	27	6	33	4	100	1.951
Høj	37	26	4	28	6	101	265
Total	30	27	6	32	5	100	3.327

Signifikanssandsynlighed: $P=0,023$

Imidlertid viser det sig, at også en orientering mod det fortolkende vidensideal fremmer ønsket om en lang videregående uddannelse. Noget tyder altså på, at især de unge, som slutter sig til disse vidensidealer, satser på en lang, videregående uddannelse. Man kunne måske fortolke det således, at de unge, der overhovedet har en mening om vidensidealer, samtidig er dem, der ønsker de højeste uddannelser (se tabel 4.9).

På den værdimæssige side viser det sig endvidere, at de unges personlige etik er med til at præge deres opfattelse af, hvor lang en uddannelse de ønsker at tage. Ideerne om, hvad de vil med deres liv, sætter sig igennem som konkrete målsætninger med hensyn til uddannelseslængde. De unge, som i særlig grad satser på at blive kloge på sig selv med henblik på deres relationer til andre mennesker, er samtidig de unge, som i størst udstrækning satser på at få en lang videregående uddannelse (se tabel 4.10).

Også en personlig målsætning om ydre oplevelser har en betydning for, hvor lang en uddannelse de unge ønsker. De unge, som

ønsker at rejse ud i verden for at opleve fremmede kulturer, for at læse eller for arbejde, er samtidig de unge, som i størst grad satser på at få en lang videregående uddannelse (se tabel 4.11).

Tabel 4.10.

Valg af uddannelseslængde hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af orientering mod indre oplevelser. Procent.

	Valg af uddannelseslængde					I alt	N
	5 år eller mere	3-5 år	under 3 år	læse ved ikke længde	ikke læse videre		
Grad af orientering mod indre oplevelser:							
Lav	27	24	8	35	6	100	672
Mellem	29	30	6	31	4	100	1.014
Høj	32	27	5	32	4	100	1.661
Total	30	27	6	32	5	100	3.347

Signifikanssandsynlighed: $P=0,004$

Tabel 4.11.

Valg af uddannelseslængde hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af orientering mod ydre oplevelser. Procent.

	Valg af uddannelseslængde					I alt	N
	5 år eller mere	3-5 år	under 3 år	læse ved ikke længde	ikke læse videre		
Grad af orientering mod ydre oplevelser:							
Lav	25	33	7	30	5	100	1.356
Mellem	31	26	6	33	4	100	1.249
Høj	36	19	5	35	4	99	742
Total	30	27	6	32	5	100	3.347

Signifikanssandsynlighed: $P<0,001$

Alt i alt ser det ud til, at det især er de unge fra de højere sociale lag og fra de almene ungdomsuddannelser, der satser på de længerevarende uddannelser. Dertil kommer, at ønsket om at få en længerevarende uddannelse bliver fremmet af en høj grad af tilslutning til det eksakte eller det fortolkende vidensideal. Endelig bliver det fremmet af en høj grad af tilslutning til orientering mod indre eller ydre oplevelser. Man kan måske sige det på den måde, at det er sociale og uddannelsesmæssige erfaringer, der fremmer ønsket om en lang videregående uddannelse, men de værdimæssige relationer har også en betydning. Det er de unge, som er mest markante i deres relationer til værdier, der i størst grad søger mod de lange videregående uddannelser.

Når vi ser på de mellemlange videregående uddannelser, er der en tendens til, at ønsket om at indgå i en sådan uddannelse bliver fremmet af en baggrund i de lavere sociale lag og i en baggrund i hf eller eventuelt i sprogligt gymnasium eller hhx. Dertil kommer, at en udbredt erfaring med fællesskaber i fritiden fører til et ønske om en mellemlang videregående uddannelse. Man kunne måske sige, at de mere socialt orienterede unge har en tendens til at søge mod de mellemlange uddannelser. Endelig er der en tendens til, at den personlige etik sætter sig igennem i valget af de mellemlange uddannelser. Det er især de unge, som i mellemgrad ønsker at bruge tid på at blive klogere på sig selv, og de unge, som i lav grad ønsker at stifte bekendtskab med fremmede kulturer, der satser på en mellemlang uddannelse.

Noget tyder altså på, at spørgsmålet om, hvor lang en uddannelse man vil have, bliver påvirket af såvel den sociale og uddannelsesmæssige baggrund som af kammeratskabserfaringer og relationer til de kulturelle værdier.

Mellem kulturvidenskab og naturvidenskab

Når det kommer til de indholdsmæssige valg, er der klare tegn på, at de unge først og fremmest ønsker at uddanne sig inden for det humanstiske område. Næsten 20 procent af de unge i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser ønsker en

humanistisk uddannelse. Kulturvidenskaben står altså højest på de unges ønskesedler. Derefter følger en gruppe bestående af samfundsvidenskab, handel og finansiering, tekniske uddannelser og sundhedsvidenskabelige uddannelser. Mellem 11 og 13 procent ønsker at uddanne sig inden for disse områder. Lavest på ønskesedlen står de naturvidenskabelige uddannelser, de pædagogiske uddannelser og uddannelser inden for politi og militær. Mellem 5 og 8 procent slutter sig til disse uddannelser. De naturvidenskabelige uddannelser er altså blandt de uddannelser, der får mindst tilslutning fra de unges side.

En af de faktorer, som i særlig grad påvirker valget af hovedområde, er de unges erfaringer fra ungdomsuddannelserne. Det viser sig, at ønsket om en humanistisk uddannelse især fremmes af erfaringer fra det sproglige gymnasium, at ønsket om sundhedsvidenskabelige uddannelser især fremmes af erfaringer fra det mate-

Tabel 4.12.
Valg af hovedområde blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver type af ungdomsuddannelse. Procent.

Type af ungdomsudd.:	Valg af hovedområde									I alt	N
	Humaniora	Samf. viden- skab	Sund- heds- viden- skab	Tek- nik	Na- turvi- den- skab	Pæ- da- go- gik	Han- del og fi- nans	Politi og mili- tær	Ved ikke		
Matematisk gymnasium	12	14	18	16	15	5	4	4	12	100	1.019
Sprogligt gymnasium	40	13	10	3	3	11	4	5	10	99	757
hf	21	6	14	7	7	22	6	7	10	100	428
hhx	12	19	3	6	3	4	37	5	10	99	780
htx	3	1	5	60	18	2	1	7	4	101	171
Total	19	13	11	12	8	9	12	5	10	99	3.155

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

matiske gymnasium, at ønsket om en pædagogisk uddannelse især fremmes af en baggrund i hf, at ønsket om en samfundsvidenskabelig uddannelse eller en uddannelse inden for handel og finansiering især fremmes af en baggrund i hhx, mens ønsket om tekniske og naturvidenskabelige uddannelser især fremmes af en baggrund i htx. Der er altså en klar sammenhæng mellem erfaringer fra ungdomsuddannelse og det indholdsmæssige valg af videregående uddannelse (se tabel 4.12).

En anden faktor, der påvirker de unges valg af hovedområde, er deres erfaringer fra arbejdslivet. Det viser sig, at de unge, som har et lønnet arbejde, allerede mens de tager deres ungdomsuddannelser, i større udstrækning end andre satser på at uddanne sig inden for uddannelser med et samfundsvidenskabeligt eller et sundhedsvidenskabeligt indhold eller en uddannelse inden for handel og

Tabel 4.13.

Valg af hovedområde blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af tilknytning til arbejdsmarkedet. Procent.

	Valg af hovedområde									I alt	N
	Humaniora	Samf. videnskaber	Sundhedsvidenskab	Teknik	Naturvidenskab	Pædagogik	Handel og finans	Politi og militær	Ved ikke		
Grad af tilknytning til arbejdsmarkedet:											
Har lønnet arbejde	18	14	12	10	8	9	14	6	9	100	2.178
Har ikke lønnet arbejde	23	11	9	15	10	9	9	4	12	102	971
Total	19	13	11	12	8	9	12	5	10	99	3.149

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

finansiering. Omvendt har de en tendens til at afstå fra de rene humanistiske, tekniske eller naturvidenskabelige uddannelser. Man kan altså sige, at de tidlige erfaringer med lønnet arbejde trækker de unge hen mod de uddannelser, som i deres indhold er mere blandede, og som på længere sigt kan føre til arbejde med relationerne mellem mennesker. Noget kunne tyde på, at det lønnede arbejde har en integrerende funktion i relation til de unge (se tabel 4.13).

Også de unges køn er af betydning for, hvilken type af uddannelse de føler sig tiltrukket af. Mændene satser mere end kvinderne på tekniske og naturvidenskabelige fag og på uddannelser inden for politi og militær, mens kvinderne i højere grad end mændene satser på humanistiske, sundhedsvidenskabelige og pædagogiske uddannelser (se tabel 4.14).

Når vi kommer til de unges relationer til de kulturelle værdier, viser det sig, at deres grad af tilslutning til ideen om, at arbejde med informatik er en vej til at styrke tænkningen, har en betydning for, hvilket hovedområde de satser på. De unge, som i høj grad mener, at arbejde med informatik danner et godt grundlag for at udvikle tænkningen, satser i særlig grad på uddannelser inden for teknik, naturvidenskab, handel og finansiering (se tabel 4.15).

Også relationen til ideen om grammatik som tænkningsideal har en betydning for, hvilket hovedområde de unge satser på. De unge, som i særlig grad tror på grammatikken som et godt grundlag for at udvikle tænkningen, satser især på humanistiske og pædagogiske uddannelser (se tabel 4.16).

Når vi kommer til den personlige etik, viser det sig, at de unges orientering mod de ydre oplevelser har en betydning for, hvilket hovedområde de satser på at uddanne sig indenfor. Det er især de unge, som satser på at rejse ud for at lære fremmede kulturer at kende, for at uddanne sig eller for at arbejde, der gerne vil have en humanistisk eller en samfundsvidenskabelig uddannelse. Noget tyder altså på, at ideer om at være udadvendte fører til de uddannelser, der sætter mennesket eller mennesker i centrum (se tabel 4.17).

Tabel 4.14.

Valg af hovedområde blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert køn. Procent.

	Valg af hovedområde										N
	Huma- niora	Samf. vi- den- skab	Sund- heds- viden- skab	Tek- nik	Na- turvi- den- skab	Pæ- da- go- gik	Han- del og fi- nans	Politi og mili- tær	Ved ikke	I alt	
Køn:											
Mænd	13	14	5	21	11	5	14	8	10	101	1.274
Kvinder	24	12	15	5	7	12	11	3	10	99	1.877
Total	19	13	11	12	8	9	12	5	10	99	3.151

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.15.

Valg af hovedområde blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af orientering mod det informatikbaserede tænkingsideal. Procent.

	Valg af hovedområde										N
	Huma- niora	Samf. vi- den- skab	Sund- heds- viden- skab	Tek- nik	Na- turvi- den- skab	Pæ- da- go- gik	Han- del og fi- nans	Politi og mili- tær	Ved ikke	I alt	
Grad af til- slutning til det informa- tikbaserede tæknings- ideal:											
Lav	6	10	12	5	10	22	14	14	8	101	1.160
Mellem	7	9	12	6	11	20	13	12	10	100	836
Høj	12	7	14	5	9	16	12	8	17	100	1.147
Total	8	9	12	5	10	20	13	11	11	99	3.143

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.16.

Valg af hovedområde blandt elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af orientering mod det grammatikbaserede tænkningssideal. Procent.

	Valg af hovedområde									I alt	N
	Huma- niora	Samf. vi- den- skab	Sund- heds- viden- skab	Tek- nik	Na- turvi- den- skab	Pæ- da- go- gik	Han- del og fi- nans	Politi og mili- tær	Ved ikke		
Grad af tilslutning til det grammatikbaserede tænkningssideal:											
Lav	16	14	11	15	9	8	12	4	11	100	1.035
Mellem	18	15	11	10	9	8	12	6	10	99	930
Høj	24	11	11	9	7	10	13	6	9	100	1.184
Total	20	13	11	11	8	9	12	5	10	99	3.149

Signifikanssandsynlighed: P<0,001

Tabel 4.17.

Valg af hovedområde blandt elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af orientering mod ydre oplevelser. Procent.

	Valg af hovedområde									I alt	N
	Huma- niora	Samf. vi- den- skab	Sund- heds- viden- skab	Tek- nik	Na- turvi- den- skab	Pæ- da- go- gik	Han- del og fi- nans	Politi og mili- tær	Ved ikke		
Grad af orientering mod ydre oplevelser:											
Lav	14	11	11	14	9	11	14	6	10	100	1.268
Mellem	22	13	11	9	8	8	12	6	11	100	1.184
Høj	25	17	10	11	7	5	11	4	9	99	698
Total	19	13	11	12	8	9	12	5	10	99	3.150

Signifikanssandsynlighed: P<0,001

Tabel 4.18.

Valg af hovedområde blandt elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af fællesorientering. Procent.

	Valg af hovedområde									I alt	N
	Humaniora	Samf. videnskaber	Sundhedsvidenskab	Teknik	Naturvidenskab	Pædagogik	Handel og finans	Politik og militær	Ved ikke		
Grad af fællesskabsorientering:											
Lav	13	12	9	18	9	7	18	5	9	100	639
Mellem	17	14	8	13	10	7	15	5	11	100	1.164
Høj	24	13	15	8	6	12	7	6	10	101	1.351
Total	19	13	11	12	8	9	12	5	10	99	3.154

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Endelig er etikken om fællesskaber med til at påvirke de unges indholdsmæssige uddannelsesvalg. Der er nemlig en tendens til, at især de unge, som satses på at tage del i de humanitære opgaver, gerne vil uddanne sig inden for humaniora, sundhedsvidenskab og pædagogik. Der er altså en tendens til, at en etik på det humanitære niveau fører til de uddannelser, der sætter mennesket i centrum (se tabel 4.18).

Alt i alt er det indholdsmæssige valg påvirket af såvel type af ungdomsuddannelse, køn og erhvervs erfaring som af de værdier, de unge har knyttet sig til. Vi ser altså her en tendens til, at forældrenes sociale situation forsvinder som forklarende faktor. Noget tyder således på, at det indholdsmæssige valg ligger uden for forældre påvirkningen. Her er det erfaringerne fra ungdomsuddannelse og lønnet arbejde, der påvirker de unges valg. Man kan også sige, at det er de unges egne erfaringer, der påvirker deres indholdsmæssige interesser. Samtidig er de værdier, som de unge har relateret sig til, af væsentlig betydning for deres indholdsmæssige valg.

Sammenfattende kan man sige, at ønsket om en humanistisk uddannelse fremmes af en erfaring fra det sproglige gymnasium og af kulturelle værdier, der lægger vægt på grammatik som grundlag for tænkning, på en personlig etik, der lægger vægt på ydre oplevelser i den globale verden og af en fællesskabsetik, der lægger vægt på den humanitære indsats. Ønsket om en samfundsvidenskabelig uddannelse fremmes af en baggrund i hhx, et lønnet arbejde og en personlig etik om ydre oplevelser i den globale verden. Ønsket om en sundhedsvidenskabelig uddannelse fremmes af en baggrund i matematisk gymnasium, et lønnet arbejde og en høj grad af fællesskabsetik, hvor det humanitære arbejde sættes på dagsordenen. Ønsket om en teknisk eller en naturvidenskabelig uddannelse fremmes af en baggrund i htx og af en høj grad af tilslutning til ideen om, at kendskab til informatik danner et godt grundlag for at udvikle tænkningen. Et ønske om en pædagogisk uddannelse fremmes især af en baggrund i hf og af et grammatikorienteret tænkningssideal. Et ønske om at uddanne sig inden for handel og finansiering fremmes især af en baggrund i hhx, af lønnet arbejde og af et informatikorienteret tænkningssideal.

Alt i alt er det indholdsmæssige valg påvirket af såvel type af ungdomsuddannelse og erhvervs erfaring som af de værdier, de unge har knyttet sig til. Vi ser altså her en tendens til, at forældrenes sociale situation forsvinder som forklarende faktor. Noget tyder altså på, at det indholdsmæssige valg ligger uden for forældre påvirkningen. Her er det erfaringerne fra ungdomsuddannelse og lønnet arbejde, der påvirker de unges valg. Man kan også sige, at det er de unges egne erfaringer, der påvirker deres indholdsmæssige interesser. Samtidig er de værdier, som de unge har relateret sig til, af væsentlig betydning for deres indholdsmæssige valg. Relationen til især tænkningssidealer, personlig etik og fællesskabsetik er af betydning for de unges indholdsmæssige uddannelsesvalg.

Konkrete eksempler

I den gennemførte analyse af de unges uddannelsesvalg er der skelnet mellem uddannelsernes længde og indhold. Vi skal her se på, hvorledes de unge forholder sig til nogle mere konkrete ud-

dannelser af forskellig længde og indhold. På den ene side har vi valgt repræsentanter for lange og mellemlange uddannelser. På den anden side har vi valgt repræsentanter for uddannelser, som i deres indhold er naturvidenskabelige, kulturvidenskabelige eller udviklet i syntese mellem de to former for tænkning. I alt har vi valgt at se på, hvorledes de unge forholder sig til seks konkrete uddannelser.

Som repræsentant for en lang videregående uddannelse med et naturvidenskabeligt indhold har vi valgt uddannelsen som ingeniør. De forskellige ingeniøruddannelser er oftest præget af et stærkt teknisk og naturvidenskabeligt indhold.

Ca. 6 procent af de unge i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser siger, at ingeniøruddannelsen er den uddannelse, de helst vil have. 22 procent siger ja, men der er andet, de hellere vil. 11 procent siger, at de kun vil tage en ingeniøruddannelse, hvis det er den eneste uddannelse, de kan få. 61 procent siger nej til tanken om at tage en ingeniøruddannelse.

Blandt de faktorer, som er afgørende for, i hvilken udstrækning de unger siger ja til ideen om at tage en ingeniøruddannelse, er deres baggrund i ungdomsuddannelserne. De fag, som de har beskæftiget sig med på højt niveau, ser ud til at påvirke deres reaktioner på ideen om at tage en ingeniøruddannelse. Hvis man i ungdomsuddannelserne udelukkende har valgt naturvidenskabelige fag på højt niveau, er der stor sandsynlighed for, at man siger ja til ideen om at blive ingeniør. Hvis man i ungdomsuddannelserne har valgt at kombinere naturvidenskabelige fag med humanistiske eller samfundsvidenskabelige fag, kan man måske forestille sig at blive ingeniør, men der er andet, man hellere vil. Det er altså primært den rene naturvidenskabelige træning, der fører til ideen om at tage en ingeniøruddannelse (se tabel 4.19).

Især de unge mænd satser på at tage en ingeniøruddannelse. Det gælder for alle tre grader af tilslutning, at mændene i større grad end kvinderne siger ja til ideen om at tage en uddannelse som in-

Tabel 4.19.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som ingeniør blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver kombination af højniveaufag i ungdomsuddannelserne. Procent.

	Reaktioner på ideen om at tage en ingeniøruddannelse				I alt	N
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder		
Kombination af højniveaufag:						
Kun naturvidenskabelige fag	26	40	11	24	101	480
Kun humanistiske fag	0	9	7	84	100	643
Kun samfundsvidenskabelige fag	2	16	8	74	100	62
Kombination af naturvidenskab og humaniora	7	26	13	54	100	909
Kombination af naturvidenskab og samfundsvidenskab	7	31	12	50	100	228
Kombination af samfundsvidenskab og humaniora	0	14	12	74	100	814
Kombination af naturvidenskab, humaniora og samfundsvidenskab	0	27	11	62	100	144
Total	6	22	11	61	100	3.280

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

geniør. Kun 3 procent af kvinderne siger klart ja til at tage en ingeniøruddannelse (se tabel 4.20).

Endvidere ser vi en tendens til, at de unge, som slutter sig til det eksakte vidensideal, i højere grad end andre vælger at tage en ingeniøruddannelse. Noget tyder altså på, at en ingeniøruddannelse virker mere interessant for dem, der slutter sig til de værdier om

viden, som kommer til udtryk i det eksakte vidensideal, end for andre (se tabel 4.21).

Ideen om at blive ingeniør fremmes altså af en baggrund i ungdomsuddannelserne, hvor man har arbejdet med naturvidenskabelige fag på højt niveau og af en vidensværdi, der er præget af det eksakte vidensideal. Endelig er det primært mændene, der satses på denne uddannelse.

Tabel 4.20.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som ingeniør blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert køn. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en ingeniøruddannelse						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Køn:						
Mænd	12	30	13	45	100	1.377
Kvinder	3	16	10	72	101	1.988
Total	6	22	11	61	100	3.365

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.21.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som ingeniør blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af tilslutning til det eksakte vidensideal. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en ingeniøruddannelse						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Grad af tilslutning til det eksakte vidensideal:						
Lav	4	19	10	67	100	1.154
Mellem	7	20	10	62	99	1.331
Høj	8	28	12	52	100	862
Total	6	22	11	61	100	3.347

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Som repræsentant for en mellemlang uddannelse med et naturvidenskabeligt indhold har vi valgt datamatikeruddannelsen. Denne uddannelse er en teknisk uddannelse, som er baseret på en klar kvantitativ tænkning.

Det er 5 procent af de unge i de studiekompetencegivende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der giver udtryk for, at de gerne

Tabel 4.22.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som datamatiker blandt elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver kombination af højniveaufag i ungdomsuddannelserne. Procent.

	Reaktioner på ideen om at tage uddannelse som datamatiker				I alt	N
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder		
Kombination af højniveaufag:						
Kun naturvidenskabelige fag	7	26	13	54	100	479
Kun humanistiske fag	1	8	6	86	101	643
Kun samfundsvidenskabelige fag	0	13	8	79	100	62
Kombination af naturvidenskab og humaniora	8	17	10	64	99	909
Kombination af naturvidenskab og samfundsvidenskab	6	26	11	57	100	228
Kombination af samfundsvidenskab og humaniora	2	11	9	78	100	818
Kombination af naturvidenskab, humaniora og samfundsvidenskab	10	24	8	58	100	144
Total	5	16	9	70	100	3.283

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

vil have en uddannelse som datamatiker. 16 procent siger ja til ideen om at uddanne sig til datamatikere, men de vil hellere have en anden uddannelse. 9 procent siger ja, hvis der ikke er andet, de kan få. 70 procent kunne ikke tænke sig at gå i gang med denne uddannelse.

Igen ser vi, at de faglige erfaringer fra ungdomsuddannelserne har en betydning for uddannelsesvalget. Det er især de unge, som er bredt orienteret, der satser på at uddanne sig til datamatikere. En kombination af højniveaufag inden for naturvidenskab, samfundsvidenskab og humaniora er den faglige baggrund, som i størst udstrækning fører til valget af en uddannelse som datamatiker. En faglig baggrund i rene naturvidenskabelige fag eller i naturvidenskabelige fag i kombination med andre fag vil også have en tendens til at fremme ideen om at tage en uddannelse som datamatiker. Det ser ud til, at der i ungdomsuddannelserne skal have været en træning i de naturvidenskabelige fag, for at man tør kaste sig ud i en uddannelse som datamatiker (se tabel 4.22).

Endvidere er der en tendens til, at de unge mænd i større udstrækning end de unge kvinder satser på at tage en uddannelse som datamatiker. Det er faktisk over 50 procent af de adspurgte mænd, som i en eller anden grad kunne tænke sig at uddanne sig til datamatikere, mens det tilsvarende tal for kvinderne kun er 15 procent (se tabel 4.23).

Tabel 4.23.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som datamatiker blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert køn. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage uddannelse som datamatiker						
	Klar til- slutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Køn:						
Mænd	11	28	14	48	101	1.380
Kvinder	1	8	6	85	99	1.987
Total	5	16	9	70	100	3.367

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.24.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som datamatiker blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af tilslutning til det informatikbaserede tækningsideal. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som datamatiker						
	Klar til- slutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Grad af tilslutning til det informatik- baserede tænk- ningsideal:						
Lav	2	8	7	83	100	1.228
Mellem	4	14	11	71	100	898
Høj	9	25	10	56	100	1.232
Total	5	16	9	70	100	3.358

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Endelig er der en tendens til, at det informatikbaserede tækningsideal fører til en tilslutning til ideen om at blive datamatiker. De unge, som i størst udstrækning tror på ideen om, at træning i informatikkens regler danner et godt grundlag for at udvikle tænkningen, er samtidig dem, der i størst udstrækning kunne tænke sig en uddannelse som datamatiker (se tabel 4.24).

Ønsket om at tage en uddannelse som datamatiker bliver altså fremmet af en bred kombination af fag på højt niveau eller i hvert fald af en kombination, hvori der indgår naturvidenskabelige fag, af at være en mand og af at relatere sig til ideen om det informatikbaserede vidensideal.

Som repræsentant for en lang videregående uddannelse med et kulturvidenskabeligt indhold har vi valgt en uddannelse som cand.mag. inden for humaniora. En uddannelse som cand.mag. inden for det humanistiske område vil oftest være rent fortolkende i sit indhold. Det er litteraturen og fortolkningen af litteraturen, den har i sigte.

Også her viser det sig, at de højniveaufag, der blev valgt i de studieforberedende ungdomsuddannelser, har en afgørende betydning for, om man satser på en uddannelse som cand.mag. Det er primært de unge, som i ungdomsuddannelserne har koncentreret sig om de rent humanistiske fag, der vælger at læse videre inden for humaniora. En kombination af humaniora og samfundsvidenskab eller af humaniora og naturvidenskab kan dog også være med til at fremme ideen om at tage en uddannelse som cand.mag. inden for de humanistiske fagområder (se tabel 4.25).

Tabel 4.25.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som cand.mag. inden for humaniora blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver kombination af højniveaufag i ungdomsuddannelserne. Procent.

	Reaktioner på ideen om at tage uddannelse som cand.mag.					N
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	
Kombination af højniveaufag:						
Kun naturvidenskabelige fag	2	11	14	73	100	480
Kun humanistiske fag	19	37	11	34	101	640
Kun samfundsvidenskabelige fag	6	24	5	65	100	62
Kombination af naturvidenskab og humaniora	10	25	12	53	100	909
Kombination af naturvidenskab og samfundsvidenskab	6	22	14	59	101	228
Kombination af samfundsvidenskab og humaniora	11	34	10	45	100	814
Kombination af naturvidenskab, humaniora og samfundsvidenskab	5	26	13	56	100	142
Total	10	27	12	51	100	3.275

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Også i denne sammenhæng ser vi en kønsafhængighed. Det er i særlig grad kvinderne, der siger ja til tanken om at tage en uddannelse som cand.mag. Mændene er mere tøvende over for denne idé (se tabel 4.26).

Også i forbindelse med ideen om at tage en uddannelse som cand.mag. ser vi, at tilslutningen til vidensværdierne har en betydning. Især de unge, som tilslutter sig det fortolkende vidensideal, slutter sig til ideen om at blive cand.mag. Tilslutningen til det fortolkende vidensideal øger sandsynligheden for et klart ja til en humanistisk uddannelse (se tabel 4.27).

På den værdimæssige side, er der en tendens til, at de unge, som i stor udstrækning slutter sig til den personlige etik om øget selvindsigt og bedre forståelse af egen udvikling, i større grad end andre siger klart ja til ideen om at tage en humanistisk uddannelse (se tabel 4.28).

Tabel 4.26.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som cand.mag. inden for humaniora blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert køn. Procent.

	Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som cand.mag.				I alt	N
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder		
Køn:						
Mænd	8	22	11	60	101	1.376
Kvinder	12	31	12	45	100	1.983
Total	10	27	11	51	99	3.359

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.27.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som cand.mag. inden for humaniora blandt elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af tilslutning til det fortolkende vidensideal. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som cand.mag.						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Grad af tilslutning til det fortolkende vidensideal						
Lav	7	20	10	63	100	670
Mellem	10	25	12	53	100	1.017
Lav	12	31	12	46	101	1.669
Total	10	27	11	51	99	3.356

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.28.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som cand.mag. inden for humaniora blandt elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af tilslutning til en personlig målsætning om indre oplevelser. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som cand.mag.						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Grad af orientering mod indre oplevelser						
Lav	8	22	11	60	101	1.376
Mellem						
Høj	12	31	12	45	100	1.983
Total	10	27	11	51	99	3.359

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Også en høj grad af orientering mod en personlig målsætning om ydre oplevelser har en betydning for, om de unge vælger at tage en uddannelse som cand.mag. inden for de humanistiske fag. Især de unge, som i høj eller mellem grad har en personlig målsætning om at rejse ud i verden for at opleve noget, for at lære noget eller for at arbejde, satser på at få en længerevarende humanistisk uddannelse (se tabel 4.29).

Endelig ser det ud til, at en høj grad af fællesskabsorientering fremmer ønsket om en uddannelse som cand.mag. Der er en tendens til, at de unge, som i høj grad udvikler en etik på det humanitære niveau, i særlig grad ønsker en humanistisk uddannelse. Det er altså især dem, der vil løse nogle af de mere overordnede problemer i verden, gøre en indsats i humanitære organisationer og tage vare på de mennesker, som i andre dele af verden lider nød, der satser på at tage en humanistisk uddannelse (se tabel 4.30).

Tabel 4.29.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som cand.mag. inden for humaniora blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af tilslutning til en personlig målsætning om ydre oplevelser. Procent.

	Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som cand.mag.					I alt	N
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt		
Grad af orientering mod ydre oplevelser:							
Lav	7	20	12	61	100	1.362	
Mellem	12	30	11	47	100	1.253	
Høj	11	35	11	43	100	741	
Total	10	27	11	51	99	3.356	

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.30.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som cand.mag. inden for humaniora blandt elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af fællesskabsorientering. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som cand.mag.						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Grad af fællesskabsorientering:						
Lav	6	20	12	62	100	686
Mellem	8	25	11	56	100	1.258
Høj	14	33	12	42	101	1.417
Total	10	27	11	51	99	3.361

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Ønsket om tage en lang videregående uddannelse som cand.mag. inden for de humanistiske fag bliver altså fremmet af en faglig baggrund i humanistiske højniveaufag fra ungdomsuddannelserne, af at være en kvinde og af en tilslutning til en række kulturelle værdier, herunder det fortolkende vidensideal, en personlig målsætning om indre oplevelser, en personlig målsætning om ydre oplevelser og en høj grad af fællesskabsorientering.

Som repræsentant for en mellemlang uddannelse med et kulturvidenskabeligt indhold har vi valgt en uddannelse som pædagog. Denne uddannelse er helt overvejende en praktisk, humanistisk uddannelse, som skal oplære de studerende til at arbejde med mennesker.

Tabel 4.31.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som pædagog blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver kombination af højniveaufag i ungdomsuddannelserne. Procent.

	Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som pædagog				I alt	N
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder		
Kombination af højniveaufag:						
Kun naturvidenskabelige fag	2	20	14	64	100	478
Kun humanistiske fag	13	25	18	44	100	641
Kun samfundsvidenskabelige fag	2	29	10	60	101	62
Kombination af naturvidenskab og humaniora	8	20	17	55	100	911
Kombination af naturvidenskab og samfundsvidenskab	6	19	11	64	100	227
Kombination af samfundsvidenskab og humaniora	6	24	13	57	100	814
Kombination af naturvidenskab, humaniora og samfundsvidenskab	2	16	17	66	101	144
Total	7	22	15	56	100	3.277

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Det er 7 procent af de unge, som tilkendegiver, at de helt klart gerne vil have en uddannelse som pædagog. 22 procent siger ja, men der er andet, de hellere vil. 15 procent siger ja, men kun hvis de ikke kan få andet. Og endelig siger 55 procent, at de under ingen omstændigheder vil have en uddannelse som pædagog.

Ønsket om at få en uddannelse som pædagog påvirkes af den sammensætning af fag på højt niveau, som de unge har haft i ungdomsuddannelserne. Det er især de unge, som har koncentreret sig om de humanistiske fag i ungdomsuddannelserne, der siger ja til tanken om en pædagoguddannelse (se tabel 4.31).

Ønsket om at tage en uddannelse som pædagog bliver endvidere fremmet af en høj grad af fællesskaberfaringer i fritidslivet. Især de unge, som tilbringer det meste af fritiden med kammerater eller ofte er sammen med kammerater i fritiden, kan se sig selv i gang med en uddannelse som pædagog (se tabel 4.32).

Dertil kommer, at især kvinderne ønsker en uddannelse som pædagog. 53 procent af kvinderne kunne i en eller anden grad tænke sig at blive uddannet til pædagog, men der er dog også en del mænd, der kunne tænke sig at tage denne uddannelse. 43 procent af mændene siger i et eller andet omfang ja til ideen om at blive pædagog (se tabel 4.33).

Tabel 4.32.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som pædagog blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver frekvens af samvær med kammerater i fritiden. Procent.

	Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som pædagog					I alt	N
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder			
Frekvens af samvær med kammerater:							
Næsten aldrig	5	18	10	67	100	78	
Nogle gange	5	17	15	63	100	731	
Ofte	7	23	16	54	100	1.971	
Næsten altid	11	26	15	48	100	570	
Total	7	22	15	55	99	3.350	

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.33.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som pædagog blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert køn. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som pædagog						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Køn:						
Mænd	4	16	14	67	101	1.379
Kvinder	10	27	16	47	100	1.982
Total	7	22	15	55	99	3.361

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.34.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som pædagog blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af omsorgsorientering. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som pædagog						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Grad af omsorgsorientering:						
Lav	3	15	13	69	100	1.068
Mellem	8	22	15	55	100	1.051
Høj	11	28	17	44	100	1.243
Total	7	22	15	55	99	3.362

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

På den værdimæssige side er især de etiske orienteringer med til at påvirke ønsket om at blive pædagog. De unge, som i særlig grad orienterer sig mod omsorg for den anden, har i større udstræk-

ning end andre en tendens til at ville tage en pædagoguddannelse (se tabel 4.34).

Endelig vil en høj grad af fællesskabsorientering være en værdimæssig baggrund, som fremmer ideen om at tage en uddannelse som pædagog. Især de unge, som kan se sig selv i det humanitære arbejde, satser på en uddannelse, der fører mod at skulle tage sig af andre mennesker (se tabel 4.35).

Ønsket om at tage uddannelse som pædagog bliver altså fremmet af en faglig baggrund i humanistiske fag, af at være en kvinde og af at slutte sig til en etik i relation til den anden og en etik i relation til menneskeheden. Her ser vi altså, at både faglig og etisk baggrund har en betydning for ønsket om at blive pædagog.

Som repræsentant for lange videregående uddannelser med indhold præget af syntese mellem naturvidenskab og kulturvidenskab har vi valgt de samfundsvidenskabelige uddannelser. Disse uddannelser benytter sig oftest af såvel hårde kvantitativt orienterede

Tabel 4.35.
Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som pædagog blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af fællesskabsorientering. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som pædagog						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Grad af fællesskabsorientering:						
Lav	5	16	12	66	99	689
Mellem	6	18	13	63	100	1.257
Høj	10	28	20	43	101	1.416
Total	7	22	15	55	99	3.362

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.36.

Reaktioner på ideen om at tage en samfundsvidenskabelig uddannelse blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert niveau af faders socialgruppe. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en samfundsvidenskabelig uddannelse						
	Klar til- slutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstæn- digheder	I alt	N
Faders socialgruppe:						
Socialgruppe 1	17	31	11	42	101	616
Socialgruppe 2	13	31	12	45	101	512
Socialgruppe 3	12	25	11	52	100	844
Socialgruppe 4	7	22	10	61	100	926
Socialgruppe 5	12	19	12	58	101	346
Total	12	25	11	52	100	3.244

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

metoder som af de mere bløde, fortolkende metoder. De befinder sig i spændingsfeltet mellem en matematisk orienteret tænkning og en humanistisk orienteret forståelse af menneskers handling.

Det viser sig, at 12 procent af eleverne i de studieforberedende ungdomsuddannelser siger klart ja til ideen om at tage en lang videregående uddannelse inden for det samfundsvidenskabelige hovedområde. 25 procent siger ja til en samfundsvidenskabelig uddannelse, men der er andet, de hellere vil. 11 procent siger ja til at tage en samfundsvidenskabelig uddannelse, men det er kun, hvis det er det eneste, de kan få. Og endelig siger 52 procent klart nej til at tage en samfundsvidenskabelig uddannelse.

Især unge fra de højere sociale lag satser på en lang videregående samfundsvidenskabelig uddannelse. Jo højere socialgruppe faderen tilhører, jo større er sandsynligheden for, at den unge vælger samfundsvidenskaberne. Dog ses en tendens til, at unge fra den laveste socialgruppe, gruppen af ufaglærte, også til en vis grad følger ideen om at tage en samfundsvidenskabelig uddannelse (se tabel 4.36).

Især de unge, som i ungdomsuddannelserne har haft en bred kombination af højniveaufag, satser på at få en samfundsviden-

Tabel 4.37.
Reaktioner på ideen om at tage en samfundsvidenskabelig uddannelse blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver kombination af højniveaufag i ungdomsuddannelserne. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en samfundsvidenskabelig uddannelse						
	Klar til- slutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændig- heder	I alt	N
Kombination af højniveaufag:						
Kun naturvidenskabelige fag	4	21	15	60	100	478
Kun humanistiske fag	5	19	10	66	100	638
Kun samfundsvidenskabelige fag	16	44	6	34	100	62
Kombination af naturvidens- skab og humaniora	7	21	13	59	100	910
Kombination af naturvidens- skab og samfundsvidenskab	30	39	9	22	100	227
Kombination af samfunds- videnskab og humaniora	18	34	9	38	99	815
Kombination af naturvidens- skab, humaniora og samfundsvidenskab	29	24	10	38	101	143
Total	12	26	11	52	101	3.273

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

skabelig uddannelse. Noget tyder på, at en kombination af fag fra såvel samfundsvidenskab som naturvidenskab og humaniora eller en kombination af naturvidenskab og samfundsvidenskab i særlig grad fremmer tanken om at tage en samfundsvidenskabelig uddannelse efter afsluttet ungdomsuddannelse (se tabel 4.37).

Endelig viser det sig, at det i særlig grad er mændene, der satser på en samfundsvidenskabelig uddannelse. Også dette valg ser ud til at være kønsspecifikt (se tabel 4.38).

Sandsynligheden for at sige ja til ideen om at tage en samfundsvidenskabelig uddannelse bliver altså fremmet af en baggrund i de højere sociale lag, af en stor bredde i den faglige baggrund i ungdomsuddannelsen og af at være en mand. I denne sammenhæng ser vi ingen tydelige sammenhænge mellem værdier og valg.

Som repræsentant for en mellemlang uddannelse med et indhold præget af en syntese mellem naturvidenskab og kulturvidenskab har vi valgt sygeplejerskeuddannelsen. Denne uddannelse har på den ene side det biologiske og anatomiske aspekt og på den anden side den mere fortolkende sygeplejeteori om relationen mellem mennesker.

Tabel 4.38.

Reaktioner på ideen om at tage en samfundsvidenskabelig uddannelse blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert køn. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en samfundsvidenskabelig uddannelse						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Køn:						
Mænd	14	29	12	45	100	1.377
Kvinder	10	23	10	57	100	1.980
Total	12	25	11	52	100	3.357

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.39.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske blandt elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert niveau af faders socialgruppe. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Faders socialgruppe:						
Socialgruppe 1	1	9	10	80	100	615
Socialgruppe 2	3	10	8	79	100	513
Socialgruppe 3	2	12	9	77	100	846
Socialgruppe 4	3	15	10	72	100	925
Socialgruppe 5	4	17	10	69	100	347
Total	3	12	9	76	100	3.246

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Det viser sig, at 3 procent af de unge i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser siger klart ja til at tage en uddannelse som sygeplejerske. 12 procent siger ja, men der er andet de hellere vil. 9 procent siger ja, men kun hvis der ikke er andet, de kan blive. 76 procent siger klart nej til at blive sygeplejersker.

Det er især de unge fra de lavere sociale lag, der siger ja til at få en uddannelse som sygeplejerske. Det gælder både blandt dem, der siger klart ja, og blandt dem, der siger ja, men de vil hellere noget andet (se tabel 4.39).

Det viser sig, at det også i forbindelse med sygeplejerskeuddannelsen har en betydning, hvorledes ungdomsuddannelsen er forløbet. Tilslutningen til sygeplejerskeuddannelsen er størst blandt de unge, som i deres højniveaufag har haft en kombination mellem humanistiske og naturvidenskabelige fag. Derefter følger de unge, som i deres højniveaufag har koncentreret sig om rent humanisti-

ske fag. Man må altså sige, at en træning i såvel de humanistiske fags fortolkende tradition som de naturvidenskabelige fags mere eksakte orientering øger sandsynligheden for, at de unge søger mod sygeplejerskeuddannelsen (se tabel 4.40).

Også arbejds erfaringer er med til at påvirke, i hvilken grad de unge føler sig tiltrukket af en uddannelse som sygeplejerske. Først og fremmest de unge, som oplyser, at de har et lønnet arbejde, søger mod en uddannelse som sygeplejerske (se tabel 4.41).

Tabel 4.40.
Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver kombination af højniveaufag i ungdomsuddannelserne. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske						
	Klar til- slutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændig- heder	I alt	N
Kombination af højniveaufag:						
Kun naturvidenskabelige fag	2	15	8	75	100	478
Kun humanistiske fag	3	14	10	73	100	640
Kun samfundsvidenskabelige fag	2	8	8	82	100	62
Kombination af natur- videnskab og humaniora	4	14	12	70	100	909
Kombination af naturviden- skab og samfundsvidenskab	1	9	7	82	99	228
Kombination af samfunds- videnskab og humaniora	2	9	7	82	100	815
Kombination af natur- videnskab, humaniora og samfundsvidenskab	3	8	6	84	101	144
Total	3	12	9	76	100	3.276

Signifikanssandsynlighed: P<0,001

Tabel 4.41.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af tilknytning til arbejdsmarkedet. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Grad af tilknytning til arbejdsmarkedet:						
Har lønnet arbejde	3	13	10	74	100	2.333
Har ikke lønnet arbejde	2	10	8	80	100	1.020
Total	3	12	9	76	100	3.353

Signifikanssandsynlighed: $P=0,004$

Tabel 4.42.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver frekvens af samvær med familien. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Frekvens af samvær med familien:						
Næsten aldrig	0	8	9	82	99	246
Nogle gange	1	10	9	79	99	1.180
Oft	3	14	9	74	100	1.678
Næsten altid	5	15	9	71	100	240
Total	3	12	9	76	100	3.344

Signifikanssandsynlighed: $P<0,001$

Det viser sig, at de fællesskabserfaringer, som de unge kan få i familien, også kan være med til at påvirke, om de kunne tænke sig at blive sygeplejersker. Især de unge, som ofte er sammen med eller som tilbringer det meste af tiden sammen med familien, kunne tænke sig at blive sygeplejersker (se tabel 4.42).

Endvidere er der også en tendens til, at de unges søgning mod uddannelsen som sygeplejerske er kønsspecifik. Især de unge kvinder søger mod denne uddannelse. Faktisk kunne 35 procent af kvinderne i en eller anden grad tænke sig at blive sygeplejerske, mens kun 8 procent af mændene kunne tænke sig denne mulighed (se tabel 4.43).

Når vi kommer til værdierne, viser det sig, at især de etiske værdier har en betydning for, om de unge vælger at blive sygeplejersker. De unge, som i særlig grad er omsorgsorienterede, satser mere end andre på at blive sygeplejersker. Det er altså især de unge, som er enige i udsagn om, at det gensidige ansvar bør være en grundlæggende mellemmenneskelig mekanisme, at de vil tage ansvaret for andre mennesker, og at de vil hjælpe andre menne-

Tabel 4.43.
Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske blandt elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hvert køn. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Køn:						
Mænd	0	3	5	92	100	1.380
Kvinder	4	18	13	65	100	1.980
Total	2	12	9	76	99	3.360

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 4.44.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske blandt elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af omsorgsorientering. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske						
	Klar tilslutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændigheder	I alt	N
Grad af omsorgsorientering:						
Lav	1	7	6	85	99	1.071
Mellem	2	12	8	77	99	1.050
Høj	3	16	13	67	99	1.240
Total	3	12	9	76	100	3.361

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

sker, der siger ja til ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske. En høj grad af etik i relationen til den anden fremmer ideen om at ville være sygeplejerske (se tabel 4.44).

Endelig viser det sig, at graden af tilslutning til en fællesskabsetik er af betydning for, i hvilken grad de unge slutter sig til ideen om at blive sygeplejerske. Det er især de unge, som har en udviklet grad af etik på det humanitære niveau, der satser på at blive sygeplejersker. Hvis man vil løse nogle af de grundlæggende problemer, som verden står overfor, hvis man vil hjælpe de mennesker, som rundt om i verden lider nød på grund af sociale konflikter, og hvis man vil deltage i humanitære hjælpeorganisationer, så er der en relativt stor sandsynlighed for, at man vælger at blive sygeplejerske. Etik og sygepleje hænger sammen (se tabel 4.45).

Ideen om at blive sygeplejerske har altså først og fremmest tilslutning hos de unge, der kommer fra de lavere sociale lag, og hos de unge, der i deres ungdomsuddannelser har valgt at kombinere en naturvidenskabelig og en humanistisk kompetence eller udeluk-

Tabel 4.45.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske blandt elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af fællesskabsorientering. Procent.

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske						
	Klar til- slutning	Delvis tilslutning	Kun som nødløsning	Under ingen omstændig- heder	I alt	N
Grad af fællesskabsorientering:						
Lav	2	7	5	86	100	689
Mellem	1	9	7	83	100	1.254
Høj	4	17	14	65	100	1.418
Total	3	12	9	76	100	3.361

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

kende at satse på en humanistisk kompetence. Endvidere bliver tilslutningen til sygeplejerskeuddannelsen fremmet af erfaringer med lønnet arbejde og af fællesskabserfaringer i familien. På den værdimæssige side er det omsorgsorienteringen og fællesskabsorienteringen, der fremmer lysten til at være sygeplejerske. Endelig er det i udstrakt grad en uddannelse, der tiltrækker kvinder.

Relationer til uddannelse

I distinktionen mellem valg og konstruktion af uddannelse ser det ud til, at de unge deler sig i to nogenlunde lige store grupper. Den ene halvdel foretrækker at slutte sig til uddannelser inden for det eksisterende uddannelsessystem, enten for at følge en færdig, tilrettelagt uddannelse eller for at sætte sit eget præg på den valgte uddannelse. Den anden halvdel foretrækker selv at konstruere deres uddannelse helst uden overhovedet at være bundet til nogen uddannelsesinstitution. Den gruppe, som foretrækker at vælge inden for et færdigt system, kommer især fra erhvervsrettede ungdomsuddannelser og fra de mest urbaniserede områder. Deres

personlige målsætninger går primært i retning af ikke at rejse ud og erobre verden. Den gruppe, som foretrækker selv at konstruere sin uddannelse, kommer især fra de almene ungdomsuddannelser og fra de mest urbaniserede områder. Deres personlige målsætninger går primært på at rejse ud for at opleve, lære eller arbejde. Man kan altså sige, at ideen om, at man vælger sig ind på en færdig uddannelse, følger de mere erhvervsorienterede, traditionsbundne og hjemmeorienterede unge, mens ideen om selv at kunne konstruere sin uddannelse følger de mere alment orienterede, moderne og udadvendte unge. Måske er det, når vi taler om de unges relationer til uddannelse, relevant at skelne mellem på den ene side traditionsorienterede unge og på den anden side moderne eller radikalt moderne unge.

I distinktionen mellem lange og korte uddannelser deler de unge sig i tre nogenlunde lige store grupper, nemlig en gruppe, der vil have en lang videregående uddannelse, en gruppe, der vil have en mellemlang eller en kort videregående uddannelse, og endelig en gruppe, der ikke er afklaret med hensyn til, hvor lang en uddannelse den vil have. Den gruppe, som vælger at bruge mange år på en videregående uddannelse, kan karakteriseres ved en social baggrund fra de højere statuslag, en baggrund i de almene ungdomsuddannelser, ringe interaktion med kammerater i fritiden, stærke vidensværdier og markante personlige målsætninger. Den gruppe, som vælger de mellemlange eller korte videregående uddannelser, kan karakteriseres ved at komme fra de lavere sociale lag, at have høj grad af interaktion med kammerater og familie, at have etiske målsætninger i relation til den anden og i relation til fællesskabet. Man kan måske sige, at de unge, som vil have de lange uddannelser, har stærke vidensidealer og klare personlige målsætninger, mens de unge, som vil have korte eller mellemlange uddannelser har stærke fællesskabserfaringer og klare etiske målsætninger i relation til andre mennesker. Måske ser vi her en distinktion mellem egencentrering, der fører til lange videregående uddannelser, og fællesskabsorientering, der fører til korte eller mellemlange uddannelser. Graden af social orientering og valget af uddannelseslængde hører tilsyneladende sammen.

I distinktionen mellem naturvidenskab og kulturvidenskab ser vi, at knap 30 procent søger mod humaniora eller pædagogik, og at ca. 20 procent søger mod naturvidenskab eller teknik. Tager vi samfundsvidenskab, sundhedsvidenskab og handel og finansiering, vil de ligge i et felt mellem de to mere rene former for tænkning. Knap 20 procent søger mod samfundsvidenskab, handel og finansiering, mens godt 10 procent søger mod sundhedsvidenskab. Den gruppe, som vælger de naturvidenskabelige eller teknisk orienterede uddannelser, har allerede i stor udstrækning tilegnet sig en teknisk eller naturvidenskabelig baggrund i deres ungdomsuddannelse såvel i kraft af typen af ungdomsuddannelse som i kraft af de gennemgåede fag på højt niveau. Det er i overvejende grad mænd, der knytter sig til de naturvidenskabelige og tekniske fag, og på den værdimæssige side knytter de sig til det eksakte vidensideal og troen på informatik som det ideelle grundlag for at udvikle tænkningen. Den gruppe, som knytter sig til de humanistiske eller pædagogiske uddannelser, har ligeledes en faglig baggrund, som fremmer denne orientering. De kommer fra det sproglige gymnasium eller hf, og de har i udstrakt grad humanistiske fag eventuelt i kombination med andre fag på højt niveau. Det er i overvejende grad kvinder, der søger de humanistiske eller pædagogiske fag, og de har nogle markante værdimæssige orienteringer. De knytter sig til det fortolkende vidensideal, til det grammatikorienterede tænkningideal, til personlige målsætninger om såvel indre som ydre oplevelser og til en etik på det humanitære niveau. Den gruppe, som knytter sig til samfundvidenskab og handel og finansiering, har baggrund i det matematiske gymnasium eller hhx, de har en bred sammensætning af deres højniveauafg. De er i overvejende grad mænd og de har en personlig målsætning om at kunne rejse ud i verden for at opleve andre kulturer, for at lære noget og for at arbejde. Og endelig har den gruppe, som knytter sig til de sundhedsvidenskabelige uddannelser, en baggrund i matematisk gymnasium og i en fagkombination af humanistiske og naturvidenskabelige fag. Det ser ud til, at de i særlig grad har erfaringer fra erhvervsarbejde. De værdimæssige relationer går i retning af en etik i forhold til den anden og en etik i forhold til fællesskabet.

I diskussionen om, hvad der bestemmer de unges uddannelsesvalg, må vi altså konkludere, at deres sociale baggrund er med til at bestemme uddannelsens længde. Det er i valget af uddannelseslængde, at statusbaggrunden påvirker uddannelsesvalget. Når vi kommer til uddannelsernes indhold, forsvinder den sociale baggrund som forklarende faktor. Man kan også sige, at vi får bekræftet, at status er et spørgsmål om form.

Vi må endvidere konkludere, at de unges værdier er med til at bestemme valget af uddannelse med hensyn til såvel længde som indhold. I distinktionen mellem personlige målsætninger og fællesskabsmålsætninger finder vi forklaringer på den selektionsproces, der ligger bag valget af uddannelsens længde. I distinktionen mellem det eksakte og det fortolkende vidensideal og i distinktionen mellem det informatikbaserede og det grammatikbaserede tænkningideal finder vi forklaringer på den selektionsproces, der fører til valget af uddannelsens indhold. Det samme gælder, når vi kommer til etikken. Markante personlige målsætninger om indre og ydre oplevelser fører til valg af andre typer af uddannelser end de etiske målsætninger, der retter sig mod den anden eller mod fællesskabet. De unges relationer til de kulturelle værdier har altså en betydning for deres relationer til såvel formmæssige som indholdsmæssige aspekter af uddannelse.

Endvidere må vi konkludere, at de unges erfaringer har en væsentlig betydning for deres relationer til uddannelse. Uddannelseserfaringer og faglig træning har stor betydning for, hvilket indhold de unge satser på i deres videregående uddannelser. Fællesskaberfaringer fra familieliv og fritidsliv har en tendens til at trække de unge mod de mellemlange uddannelser. Erfaringer med lønnet arbejde trækker de unge mod de sammensatte uddannelser, altså dem, der ligger i feltet mellem naturvidenskab og kulturvidenskab. Også i forbindelse med de unges erfaringer må man sige, at de har en betydning for valget af såvel form som indhold i relation til uddannelse.

Endelig må man endnu engang konkludere, at uddannelsesvalget er kønsspecifikt. Dette gælder dog kun for det indholdsmæssige valg. Kvinderne vil have lige så lange uddannelser som mændene.

De unges relationer til uddannelsernes form er altså bestemt af den sociale baggrund, af deres relationer til værdier og af deres erfaringer. I deres relationer til uddannelsernes indhold forsvinder den sociale baggrund som forklarende faktor, og så meget desto mere betydende bliver deres relationer til værdier, deres erfaringer fra uddannelse, arbejde og fællesskaber og deres køn.

Unge relationer til arbejde

Når de unge ser længere frem i tiden, melder spørgsmålet om deres relationer til arbejdslivet sig. Vi har i denne sammenhæng undersøgt, hvorledes de unge mere generelt forholder sig til arbejdslivet, og hvordan de mere specifikt forestiller sig deres arbejdsfunktion.

Spørgsmålet er, om det også her er relevant at tale om en frihedsorientering, og om de unge i forbindelse med arbejdslivet satser på at kunne bevæge sig frit omkring på arbejdsmarkedet uden bindinger til en bestemt jobfunktion. På den ene side må man sige, at mellem 70 og 17 procent giver udtryk for en sådan frihedsorientering i relation til arbejdslivet. 70 procent er enige i udsagnet om, at det er helt afgørende for dem ikke at blive låst fast i en bestemt jobfunktion, men at de må have mulighed for at springe mellem forskellige typer af job. 17 procent tager afstand fra udsagnet om, at man gør klogt i at specialisere sig undervejs. Omvendt er der altså 83 procent, som mener, at man gør klogt i at specialisere sig undervejs, så man bliver rigtig god inden for et bestemt område (se tabel 5.1). Man kan måske sige, at vi i den ene ende af spektret ser en tendens til, at nogle unge ønsker en udstrakt grad af frihed i relation til arbejdsmarkedet, og at vi i den anden ende af spektret ser en tendens til, at mange unge ønsker at sikre sig en mulighed for at specialisere sig og komme i dybden.

Spørgsmålet er nu, om der bag sådanne orienteringer i relation til arbejdsmarkedet ligger nogle mere almene værdier. Det viser sig, at de unge, som i særlig grad slutter sig til det eksakte vidensideal i ringe grad slutter sig til frihedsorienteringen i relation til arbejdet. De ønsker altså i højere grad at specialisere sig end at bevare friheden til at springe rundt mellem forskellige jobfunktioner (se tabel 5.2).

Tabel 5.1.

Procentandel af elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker, at de er helt enige eller delvist enige i udsagn vedrørende frihedsorientering i arbejdet.

	Procentandel enige	Procentgrundlag
For mig er det helt afgørende ikke at blive låst fast i en bestemt jobfunktion. Jeg vil have mulighed for at springe mellem forskellige typer af job	70	3.356
Man skal ikke flytte rundt mellem alle mulige jobfunktioner. Så bliver man aldrig rigtig god til noget (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet.)	66	3.376
Jeg vil lige fra starten satse på et bestemt arbejdsfelt, så jeg kan nå helt til tops inden for det (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet.)	54	3.366
Jeg tror, at man gør klogt i at specialisere sig undervejs i arbejdslivet, så man bliver rigtig god inden for et bestemt område (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet.)	17	3.362

Tabel 5.2.

Grad af frihedsorientering i relation til arbejde hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af tilslutning til det eksakte vidensideal. Procent.

	Grad af frihedsorientering i arbejde			I alt	N
	Lav	Mellem	Høj		
Grad af tilslutning til det eksakte vidensideal:					
Lav	26	29	45	100	1.159
Mellem	32	30	38	100	1.336
Høj	36	30	34	100	864
I alt	31	30	39	100	3.359

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 5.3.

Grad af frihedsorientering i relation til arbejde hos elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af tilslutning til det fortolkende vidensideal. Procent.

	Grad af frihedsorientering i arbejde			I alt	N
	Lav	Mellem	Høj		
Grad af tilslutning til det fortolkende vidensideal:					
Lav	27	32	40	99	1.121
Mellem	32	29	39	100	1.964
Høj	40	25	36	101	265
I alt	31	30	39	100	3.350

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Det samme gælder for de unge, som i høj grad slutter sig til det fortolkende vidensideal. Det er især de unge, som orienterer sig mod det fortolkende vidensideal, der lægger afstand til ideen om at kunne forholde sig frit til arbejdsmarkedet. Også her er det specialiseringen, der virker mest attraktiv (se tabel 5.3).

Man kan måske sige, at det generelt set er sådan, at de unge, som er markante i deres forhold til vidensidealene, samtidig er dem, der i mindst udstrækning lægger vægt på at kunne forholde sig frit til arbejdsmarkedet. Stærke orienteringer i relation til vidensidealene fører åbenbart til et ønske om at kunne specialisere sig i arbejdslivet.

Ser vi på de personlige målsætninger og graden af frihedsorientering i arbejdet, viser det sig, at det især er de unge, som orienterer sig mod de ydre oplevelser, der ønsker at være frie i relationerne til arbejdslivet. Det er altså de unge, som vil rejse, læse eller arbejde i andre dele af verden, der samtidig ønsker at være så frie som muligt i forhold til arbejdsmarkedet. Her ønskes ingen bindinger (se tabel 5.4).

Tabel 5.4.

Grad af frihedsorientering i relation til arbejde hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af orientering mod ydre oplevelser. Procent.

	Grad af frihedsorientering i arbejde			I alt	N
	Lav	Mellem	Høj		
Grad af orientering mod ydre oplevelser:					
Lav	36	29	35	100	1.366
Mellem	29	29	42	100	1.257
Høj	27	33	41	101	747
I alt	31	30	39	100	3.370

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Tabel 5.5.

Grad af frihedsorientering i relation til arbejde hos elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser særskilt for hver grad af fællesskabsorientering. Procent.

	Grad af frihedsorientering i arbejde			I alt	N
	Lav	Mellem	Høj		
Grad af fællesskabsorientering:					
Lav	33	31	36	100	692
Mellem	34	31	36	101	1.262
Høj	28	29	43	100	1.421
I alt	31	30	39	100	3.375

Signifikanssandsynlighed: $P < 0,001$

Endelig ser vi en tendens til, at de unge, som har en udstrakt grad af fællesskabsorientering, samtidig har en høj grad af frihedsorientering i forbindelse med arbejdet. Også her ser der ud til at være tale om, at en orientering mod den ydre verden og mod at ville påtage sig humanitære opgaver på et mere overordnet plan fører til en høj grad af frihedsorientering i forbindelse med arbejdet (se tabel 5.5).

Alt i alt er der noget, der tyder på, at en orientering mod de klassiske vidensidealer fører til et ønske om at få lov til at specialisere sig og blive rigtig god inden for et bestemt område, mens en orientering mod den globale verden enten med henblik på egne oplevelser eller med henblik på at løse problemer giver anledning til et ønske om at bevare en så høj grad af frihed som muligt i arbejdslivet. Ser vi en tendens til en deling mellem de unge, der knytter sig til de klassiske videnskulturer med henblik på egen specialisering og dygtighed, og de unge, der vil ud i verden og derfor vil være fri af hjemlige bindinger?

Funktioner i arbejdslivet

Med henblik på at kunne få et billede af, hvilke funktioner de unge ønsker at udføre, når de engang kommer ud på arbejdsmarkedet, har vi spugt dem om, hvorvidt de kunne tænke sig at udføre en række konkrete jobfunktioner. Til disse jobfunktioner hører produktion og udvikling i industri, byggeri og anlægsarbejder, forskning i privat eller offentlig forskningsinstitution, rådgivning af juridisk, psykologisk eller teknisk art, undervisning af børn eller voksne, administration i privat eller offentligt regi, arbejde med handel og finansiering, arbejde med naturen i skov, landbrug og fiskeri, sundhedsarbejde som læge, tandlæge eller sygeplejerske, arbejde med medier, herunder film og teater og endelig arbejde inden for politi eller militær. For interviewpersonerne var der ikke tale om eksklusive valg. De måtte gerne anføre flere jobfunktioner, som de i fremtiden kunne tænke sig at arbejde med.

Der viser sig at være en forholdsvis jævn tilslutning til de forskellige jobfunktioner. Visse forskelle er der dog. De unge ønsker i særlig grad at arbejde med rådgivning, handel og finansiering, undervisning og medier. Derefter følger forskning, sundhedsarbejde, udvikling og produktion, administration og politi og militær. Lavest tilslutning er der til ideen om at arbejde med naturen (se tabel 5.6).

Tabel 5.6.

Andel af elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, som fremfører ønske om at komme til at arbejde inden for hver af de anførte arbejdsfunktioner. Procent.

	Procent ¹⁾
Udvikling og produktion	11
Forskning	15
Rådgivning	24
Undervisning	21
Administration	10
Handel og finansiering	24
Arbejde med naturen	5
Sundhedsarbejde	13
Medier, film, teater	21
Politi og militær	10

Procentgrundlag: N=3.380

1) Når procenttallene ikke summer til 100, skyldes det, at eleverne har kunnet vælge flere forskellige arbejdsfunktioner.

Det viser sig, at faderens erhvervsuddannelse har en betydning for, i hvilket omfang de unge ønsker at slutte sig til nogle af disse jobfunktioner. Ønsket om at komme til at arbejde med forskning øges med faderens stigende grad af uddannelse. Jo længere uddannelse faderen har, jo større er sandsynligheden for, at den unge satser på at gå forskningsvejen. Omvendt er det med handel og finansiering. Her vil en kortvarig uddannelse hos faderen øge sandsynligheden for, at den unge satser på at komme til at arbejde med handel og finansiering. Endelig ser vi, at hvis faderen har en mellemlang uddannelse, øger det sandsynligheden for, at den unge satser på at komme til at arbejde med undervisning (se tabel 5.7).

Også moderens erhvervsuddannelse kan være med til at påvirke de unges sigte med hensyn til arbejdsfunktion. Hvis moderen har en lang videregående uddannelse, øges sandsynligheden for, at den unge satser på at komme til at arbejde med produktion og udvikling, med rådgivning eller med medier (se tabel 5.8).

Tabel 5.7.

Andel af elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker ønske om arbejde inden for forskning, undervisning, handel og finansiering særskilt for hvert niveau i faders erhvervsuddannelse. Procent ¹⁾.

	Ønsket arbejdsfunktion		
	Forskning	Undervisning	Handel og finansiering
Faders erhvervsuddannelse:			
Har ingen far	10	25	25
Specialarbejder	15	22	29
Erhvervsuddannelse eller kort videregående uddannelse	13	21	27
Mellemlang videregående uddannelse	19	30	14
Lang videregående uddannelse	24	17	19

Signifikanssandsynlighed ²⁾: $P < 0,001$ $< 0,001$ $< 0,001$

Procentgrundlag: $N=3.380$

- 1) Procenttallene angiver, hvilken andel af elever med en given uddannelse hos faderen der ønsker den pågældende arbejdsfunktion.
- 2) Når der angives signifikansniveau for hver kolonne, skyldes det, at der reelt er tale om en ja/nej-tabel for hver kolonne.

Der er altså en sammenhæng mellem forældrenes erhvervsuddannelse og de unges sigte med hensyn til arbejdsliv. Jo længere uddannelse forældrene har, jo større bliver sandsynligheden for, at de vil arbejde med forskning, produktion og udvikling, rådgivning eller medier. Omvendt vil en kortvarig uddannelse hos forældrene trække de unge i retning af forestillinger om at skulle arbejde med handel og finansiering.

Tabel 5.8.

Andel af elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker ønske om arbejde inden for produktion og udvikling, rådgivning og medier særskilt for hvert niveau i moders erhvervsuddannelse. Procent ¹⁾.

	Ønsket arbejdsfunktion		
	Produktion og udvikling	Rådgivning	Medier
Moders erhvervsuddannelse:			
Har ingen mor	9	15	25
Specialarbejder	9	22	17
Erhvervsuddannelse eller kort videregående uddannelse	10	22	20
Mellemlang videregående uddannelse	11	26	24
Lang videregående uddannelse	16	28	26

Signifikanssandsynlighed ²⁾: $P=0,023$ $=0,006$ $=0,007$

Procentgrundlag: $N=3.380$

1) Procenttallene angiver, hvilken andel af elever med en given uddannelse hos moderen der ønsker den pågældende arbejdsfunktion.

2) Når der angives signifikansniveau for hver kolonne, skyldes det, at der reelt er tale om en ja/nej-tabel for hver kolonne.

Den faktor, som er mest afgørende for de unges tanker om en fremtidig funktion på arbejdsmarkedet, er imidlertid den kombination af højniveaufag, som de har været igennem i ungdomsuddannelserne. Det viser sig, at en kombination af rene naturvidenskabelige fag i særlig grad fører til et ønske om at komme til at arbejde med produktion og udvikling, forskning, natur eller sundhed. Bliver naturvidenskaben i ungdomsuddannelserne kombineret med humaniora eller samfundsvidenskab, er der større sandsynlighed for, at det fører til et ønske om at komme til at arbejde med rådgivning. Endelig ser det ud til, at i de tilfælde, hvor der er et samfundsvidenskabeligt islæt i højniveaufagene i ungdomsuddannelserne, øges sandsynligheden for, at de unge vælger at arbejde med administration, handel og finansiering (se tabel 5.9).

Tabel 5.9.

Andel af elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker ønske om arbejde inden for produktion og udvikling, forskning, rådgivning, administration, handel og finansiering, natur, sundhed og medier særskilt for hver kombination af højniveaufag. Procent¹⁾.

	Ønsket arbejdsfunktion							
	Produktion og udvikling	Forskning	Rådgivning	Administration	Handel og finansiering	Natur	Sundhed	Medier
Kombination af højniveaufag:								
Kun naturvidenskabelige fag	32	42	17	6	9	11	22	7
Kun humanistiske fag	3	6	24	7	13	4	10	33
Kun samfundsvidenskabelige fag	5	3	17	10	68	3	5	18
Kombination af naturvidenskab og humaniora	12	17	26	10	18	6	18	19
Kombination af naturvidenskab og samfundsvidenskab	14	15	28	18	35	3	8	15
Kombination af samfundsvidenskab og humaniora	3	8	24	11	39	3	6	24
Kombination af naturvidenskab, humaniora og samfundsvidenskab	4	11	21	23	45	4	8	18

Signifikanssandsynlighed²⁾: $P < 0,001$ $< 0,001$ $= 0,004$ $< 0,001$ $< 0,001$ $< 0,001$ $< 0,001$ $< 0,001$

Procentgrundlag: $N=3.380$

1) Procenttallene angiver, hvilken andel af elever med en given kombination af højniveaufag der ønsker den pågældende arbejdsfunktion.

2) Når der angives signifikansniveau for hver kolonne, skyldes det, at der reelt er tale om en ja/nej-tabel for hver kolonne.

Imidlertid er de unges ønsker med hensyn til fremtidigt arbejde også påvirket af deres socialt orienterede erfaringer. De unge, som sjældent er sammen med kammerater i fritiden, er samtidig de unge, som i særlig grad satser på at blive forskere eller at komme til at arbejde med administration. Noget kunne tyde på, at forskning og administration tiltrækker de unge, der allerede som unge er vant til at være alene. Omvendt er det med undervisning og mediearbejde. Her ser vi størst tilslutning fra unge, som er vandt til at være sammen med kammerater i fritiden. Noget kunne altså tyde på, at forskning og administration er for solisterne, mens undervisning og mediearbejde er for dem, der trives med mennesker omkring sig (se tabel 5.10).

Tabel 5.10.

Andel af elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker ønske om at arbejde inden for forskning, undervisning, administration og medier særskilt for hver frekvens af samvær med kammerater i fritiden. Procent¹⁾.

	Ønsket arbejdsfunktion			
	Forskning	Undervisning	Administration	Medier
Frekvens af samvær med kammerater i fritiden:				
Sjældent	19	20	20	16
Nogle gange	20	18	12	18
Ofte	15	22	10	21
Næsten altid	10	25	7	27

Signifikanssandsynlighed²⁾: $P < 0,001$ = 0,032 < 0,001 < 0,001

Procentgrundlag: $N = 3.380$

1) Procenttallene angiver, hvilken andel af elever med en given frekvens af samvær med kammerater i fritiden der ønsker den pågældende arbejdsfunktion.

2) Når der angives signifikansniveau for hver kolonne, skyldes det, at der reelt er tale om en ja/nej-tabel for hver kolonne

Tabel 5.11.

Andel af elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker ønske om arbejde inden for forskning, handel og finansiering og sundhed særskilt for hver grad af tilknytning til arbejdsmarkedet. Procent¹⁾.

	Ønsket arbejdsfunktion		
	Forskning	Handel og finansiering	Sundhed
Særskilt for hver grad af tilknytning til arbejdsmarkedet:			
Har lønnet arbejde	14	26	14
Har ikke lønnet arbejde	20	20	10

Signifikanssandsynlighed²⁾: $P < 0,001$ $< 0,001$ $= 0,002$

Procentgrundlag: $N=3.380$

1) Procenttallene angiver, hvilken andel af elever med en given relation til arbejdsmarkedet der ønsker den pågældende arbejdsfunktion.

2) Når der angives signifikansniveau for hver kolonne, skyldes det, at der reelt er tale om en ja/nej-tabel for hver kolonne.

Også erfaringerne fra arbejdsmarkedet har en betydning for, hvilke jobfunktioner de unge satser på. Erfaring med lønnet arbejde i fritiden fører især til ønsker om at komme til at arbejde med handel og finansiering eller med sundhed. Omvendt vil manglende erfaring fra lønnet arbejde fremme ønsket om at komme til at arbejde med forskning (se tabel 5.11).

Endelig har de unges køn en afgørende betydning for, hvad de ser for sig som fremtidigt jobperspektiv for dem selv. Det er især ved valget af arbejde med produktion og udvikling eller inden for politi og militær, at mandeperspektivet kommer ind i billedet, og det er især ved valget af arbejde med undervisning og sundhed, at kvindeperspektivet kommer ind i billedet (se tabel 5.12).

Tabel 5.12.

Andel af elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker ønske om at arbejde inden for produktion og udvikling, undervisning, sundhed og politi og militær særskilt for hvert køn. Procent¹⁾.

	Ønsket arbejdsfunktion			
	Produktion og udvikling	Undervisning	Sundhed	Politi og militær
Køn:				
Mænd	19	14	5	14
Kvinder	5	26	18	7

Signifikanssandsynlighed²⁾: $P < 0,001$ $< 0,001$ $< 0,001$ $< 0,001$

Procentgrundlag: $N = 3.380$

1) Procenttallene angiver, hvilken andel af elever af hvert køn der ønsker den pågældende arbejdsfunktion.

2) Når der angives signifikansniveau for hver kolonne, skyldes det, at der reelt er tale om en ja/nej-tabel for hver kolonne

Tabel 5.13.

Andel af elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker ønske om arbejde inden for produktion og udvikling, administration og sundhed særskilt for hver grad af tilslutning til et informatikbaserede tækningsideal. Procent¹⁾.

	Ønsket arbejdsfunktion		
	Produktion og udvikling	Administration	Sundhed
Grad af tilslutning til det informatikbaserede tækningsideal:			
Lav	8	8	15
Mellem	9	11	13
Høj	14	12	10

Signifikanssandsynlighed²⁾: $P < 0,001$ $= 0,003$ $< 0,001$

Procentgrundlag: $N = 3.380$

1) Procenttallene angiver, hvilken andel af elever med hver grad af orientering mod det informatikbaserede vidensideal der ønsker den pågældende arbejdsfunktion.

2) Når der angives signifikansniveau for hver kolonne, skyldes det, at der reelt er tale om en ja/nej-tabel for hver kolonne.

Når vi kommer til de kulturelle værdier, viser det sig, at specielt tilslutningen til det informatikbaserede tænkningideal har en betydning for, hvorledes de unge forestiller sig deres fremtidige funktion på arbejdsmarkedet. De unge, som tror på, at arbejde med informatik understøtter evnen til at tænke, har i særlig grad en tendens til at søge mod arbejde inden for produktion og udvikling eller inden for administration, mens en afvisning af ideen om, at informatikarbejde fremmer evnen til at tænke, har en tendens til at føre mod ønsket om at komme til at arbejde inden for sundhedssektoren (se tabel 5.13).

Inden for det etiske felt viser det sig, at de unges grad af tilslutning til en personlig målsætning om ydre oplevelser har en betydning for, i hvilken grad de ønsker at komme til at arbejde med forskning, undervisning eller medier. De unge, som i særlig grad satser på at rejse ud i verden for at opleve andre kulturer, for at uddanne sig eller for at arbejde, satser på at komme til at arbejde med forskning eller medier, mens de unge som i lav grad orienterer sig mod den globale verden, satser på at komme til at arbejde med undervisning (se tabel 5.14).

Tabel 5.14.

Andel af elever i de studieforberevende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker ønske om arbejde inden for forskning, undervisning og medier særskilt for hver grad af personlig målsætning om ydre oplevelser. Procent¹⁾.

	Ønsket arbejdsfunktion		
	Forskning	Undervisning	Medier
Grad af orientering mod ydre oplevelser:			
Lav	14	22	15
Mellem	15	23	23
Høj	19	16	29

Signifikanssandsynlighed²⁾: P=0,007 <0,001 <0,001

Procentgrundlag: N=3.380

- 1) Procenttallene angiver, hvilken andel af elever med hver grad af orientering mod personlige mål om ydre oplevelser der ønsker den pågældende arbejdsfunktion.
- 2) Når der angives signifikansniveau for hver kolonne, skyldes det, at der reelt er tale om en ja/nej-tabel for hver kolonne.

Tabel 5.15.

Andel af elever i de studieforberedende ungdomsuddannelsers afgangsklasser, der udtrykker ønske om arbejde inden forskning, rådgivning, undervisning, handel og finansiering og sundhed særskilt for hver grad af fællesskabsorientering. Procent¹⁾.

	Ønsket arbejdsfunktion				
	Forskning	Rådgivning	Undervisning	Handel og finansiering	Sundhed
Grad af fællesskabsorientering:					
Lav	13	20	13	33	8
Mellem	15	20	18	29	9
Høj	17	28	28	15	18

Signifikanssandsynlighed²⁾: $P=0,0028$ $<0,001$ $<0,001$ $<0,001$ $<0,001$

Procentgrundlag: $N=3.380$

- 1) Procenttallene angiver, hvilken andel af elever med hver grad af fællesskabsorientering der ønsker den pågældende arbejdsfunktion.
- 2) Når der angives signifikansniveau for hver kolonne, skyldes det, at der reelt er tale om en ja/nej-tabel for hver kolonne.

Endelig viser det sig, at graden af fællesskabsorientering har en betydning for, hvilken type af arbejde de unge gerne vil have i fremtiden. Det er nemlig især de unge, som gerne vil gøre noget for at løse de problemer, som verden står overfor og måske rejse ud og tage del i det humanitære arbejde, som satser på at komme til at arbejde med forskning, rådgivning, undervisning og sundhed, mens en lav grad af tilslutning til det humanitære arbejde har en tendens til at pege i retning af et arbejde inden for handel og finansiering (se tabel 5.15).

Noget tyder altså på, at orienteringen mod den globale verden, enten som grundlag for egne oplevelser eller som et felt, der kalder på indsats og problemløsninger, er med til at påvirke de unges perspektiver med hensyn til fremtidigt arbejde.

Relationer til arbejde

Blandt eleverne i de studieforberedende ungdomsuddannelser ser det ud til, at nogle ønsker stor frihed i jobfunktionen, mens andre satser på at specialisere sig med henblik på at blive særligt dygtige inden for et givet felt. Det er især de unges relationer til de kulturelle værdier, som har betydning for, hvorledes de forholder sig til dette spørgsmål. Er de rodfæstede i enten den naturvidenskabelige eller den kulturvidenskabelige tænkning, så er der stor sandsynlighed for, at de ønsker at specialisere sig i deres fremtidige arbejdsmarked. Er de derimod orienteret mod den globale verden enten som grundlag for personlige oplevelser eller som et problemfelt, de satser på at gøre noget ved, ja så er der større sandsynlighed for, at de er frihedsorienterede i deres relationer til arbejdet. Der tegner sig altså en distinktion mellem på den ene side unge, der er rodfæstede i de eksisterende videnssværdier og på denne baggrund ønsker at specialisere sig, og på den anden side unge, der vil rejse ud i verden og derfor vil være så frie som muligt i deres relationer til arbejdet.

Når vi skal forklare de mere konkrete forestillinger, som de adspurgte elever har om deres fremtidige funktioner på arbejdsmarkedet, så får vi brug for at se på såvel forældrenes uddannelsesbaggrund som de unges egne personlige erfaringer og relationer til de kulturelle værdier.

Produktion og udvikling ser ud til være et arbejdsområde, som i særlig grad tiltrækker unge, hvis mødre har en længerevarende uddannelse, som har en høj grad af erfaring med naturvidenskabelige fag, som er mænd, og som tror på ideen om, at erfaringer med informatik danner et godt grundlag for at udvikle tænkningen.

Forskning tiltrækker især de unge, hvis fædre har en længerevarende uddannelse, som har høj grad af erfaring med naturvidenskabelige fag i ungdomsuddannelserne, som i ringe omfang har erfaringer med lønnet arbejde, som i ringe omfang har fællesskaberfaringer fra fritidslivet, men som til gengæld har en høj

grad af orientering mod at ville løse de problemer, som verden står overfor.

Rådgivning som arbejdsfunktion tiltrækker især de unge, hvis mødre har en lang videregående uddannelse, som i deres ungdomsudannelser har kombineret naturvidenskabelige fag med andre fag i deres valg af fag på højt niveau, og som ser det som deres mål at skulle løse nogle af de problemer, verden står overfor.

Undervisning tiltrækker især de unge, hvis fædre har en mellem-lang uddannelse, som i deres fritid er vant til at være meget sammen med andre unge mennesker, som er kvinder, og som har en høj grad af fællesskabsorientering.

Administration som arbejdsfelt tiltrækker især de unge, som i deres ungdomsudannelser har arbejdet med samfundsvidenskabelige fag på højt niveau, som i deres fritid sjældent er sammen med kammerater, og som anser arbejde med informatik for at være et godt grundlag for at udvikle deres tænkning.

Handel og finansiering tiltrækker unge, hvis fædre har en relativt lav uddannelse, som i deres ungdomsudannelse især har koncentreret sig om de samfundsvidenskabelige fag, som har høj grad af erfaring med lønnet arbejde, og som kun i ringe grad bekymrer sig om at løse de problemer, verden står overfor.

Med hensyn til de unge, som ønsker at arbejde med naturen, ser det ud til, at vi kun kan finde et enkelt forklarende træk, nemlig at de i særlig grad har koncentreret sig om de naturvidenskabelige fag i ungdomsudannelserne.

Sundhedsarbejde ser ud til at tiltrække unge, som i særlig grad har arbejdet med de naturvidenskabelige fag i ungdomsudannelserne, som i særlig grad har haft lønnet arbejde, som er kvinder, som tvivler på, at arbejde med informatik er et særligt godt grundlag for at udvikle tænkningen, og som i særlig grad er indstillet på at være med til at løse denne verdens humanitære opgaver.

Mediearbejde virker særligt tiltrækkende på de unge, hvis mødre har en længerevarende uddannelse, som i deres højniveaufag har kombineret samfundsvidenskab og humaniora, som næsten altid er sammen med kammerater, og som i særlig grad er orienteret mod at rejse ud og opleve den globale verden.

Og endelig er der de unge, som gerne vil arbejde inden for politi og militær. Om dem kan vi kun sige, at de er mænd.

Sammenfattende må man sige, at de unges faglige erfaringer i ungdomsuddannelserne har en meget væsentlig betydning for, hvorledes de ser på deres fremtidige arbejdsliv. Især er de naturvidenskabelige erfaringer med til at påvirke de unges jobperspektiver. Andre faktorer differentierer imidlertid de unge yderligere. En høj social baggrund trækker de naturvidenskabeligt orienterede unge i retning af produktion og udvikling, forskning og rådgivning. Dertil kommer, at en høj grad af social orientering trækker dem i retning af rådgivning, mens en lav grad af social orientering trækker dem i retning af forskning. Endelig vil en stærk orientering mod den globale verden trække dem i retning af forskning eller sundhedsarbejde. De samfundsvidenskabelige erfaringer er også med til at påvirke de unges jobperspektiver i retning af administration og handel og finansiering. Orienteringen mod administration understøttes af orientering mod informatik, mens orienteringen mod handel og finansiering understøttes af erfaringer med lønnet arbejde i fritiden. Og endelig er en faglig baggrund i humaniora og samfundsvidenskab med til at trække de unge i retning af arbejde med medier. Denne proces understøttes af en høj social baggrund, en udstrakt social orientering og et ønske om at komme ud og opleve verden.

Konklusion

Udgangspunktet for denne undersøgelse har været Max Webers diskussion om, hvad der påvirker menneskers handlinger. På baggrund af hans skelnen mellem målrationelle, værdirationelle, affektstyrrede og traditionsbårne handlinger har jeg undersøgt, i hvilken grad det er muligt at forstå unges uddannelsesvalg som en selektionshandling, der er påvirket af deres værdier. Er uddannelsesvalget styret af værdier?

For at kunne besvare dette spørgsmål, har det været nødvendigt at gøre sig nogle overvejelser over, hvor værdierne kommer fra. Jeg har peget på, at værdierne udvikles som en objektiv kultur, som de unge kan relatere sig til. I bøger, tekster, arkitektur, kunst etc. sammenfattes og udvikles en lang kulturel tradition, som det enkelte menneske kan relatere sig til. Det spørgsmål, som på denne baggrund bliver relevant, er altså, hvorledes de unge relaterer sig til disse kulturelle værdier, og hvad denne relatering betyder for deres mere konkrete valg af uddannelse.

I løbet af ungdomsuddannelserne bliver de unge for alvor konfronteret med de mest klassiske værdier omkring viden og tænkning. De møder den naturvidenskabelige og den humanistiske kultur og de former for vidensidealer og tænkningsidealer, som er bygget ind i disse kulturer.

I en bredere livssammenhæng omkring uddannelse, familie og fritid bliver de unge imidlertid også konfronteret med mere generelle værdier omkring deres livsperspektiver. De møder tanker og ideer om, hvad et godt liv er, og hvordan man fremmer det gode liv gennem sin interaktion med andre mennesker.

Relationer til de kulturelle værdier

I distinktionen mellem en naturvidenskabelig og en humanistisk kultur viser det sig, at de unge i størst udstrækning relaterer sig til

en syntese mellem de to former for kulturer. Noget tyder altså på, at det er korrekt, når Snow siger, at han fornemmer, at der er en tredje kultur på vej. De unge vil gerne kombinere den eksakte viden med den fortolkende viden. De vil kombinere den viden, der i sig har indbygget en fremskridtsorienteret tænkning, med den viden, der i sig har indbygget de varige sandheder af mere moralsk art. Man kan måske sige, at de på den ene side vil fremskridtet, men at de på den anden side også vil have mulighed for at reflektere over og tage stilling til fremskridtets metoder og indhold.

I distinktionen mellem indre og ydre oplevelser som personlig målsætning viser det sig, at de unge primært satser på de indre oplevelser. Ønsket om at blive klog på sig selv for derigennem at kunne skabe sig et bedre liv er mere udbredt blandt de unge end ønsket om at rejse ud og opleve verden. Det betyder ikke, at de unge vender ryggen til omverdenen. Tværtimod giver de udtryk for nogle meget høje etiske standarder i relation til andre mennesker. Når det drejer sig om relationen til den anden og relationen til fællesskabet, giver de unge udtryk for høj grad af omsorg og solidaritet. Noget tyder altså på, at Durkheim har ret, når han peger på, at man må ville noget med sit eget liv for at kunne bidrage til fællesskabet. At de unge satser på at bygge deres egen tilværelse op kan være det bedst tænkelige grundlag for, at de bliver sociale mennesker, der kan bidrage til at skabe et godt liv for andre mennesker og for menneskeheden.

Når vi ser generelt på de unges relationer til de kulturelle værdier, bliver det klart, at de ungdomsuddannelser, som de er i færd med at afslutte, har en meget stor betydning for, hvorledes denne relatering former sig. Der er ingen tvivl om, at ungdomsuddannelserne former mennesker på det værdimæssige plan. Det betyder noget, om de på den ene side har gået i det matematiske gymnasium eller htx og har arbejdet med naturvidenskabelige fag på højt niveau, eller om de har gået i sproglig gymnasium eller hf og har arbejdet med humanistiske fag på højt niveau. Hvis den naturvidenskabelige træning har været i centrum, vil vidensidealer trække

i retning af den eksakte viden og en overbevisning om, at tænkning bedst udvikles på baggrund af det naturvidenskabelige arbejde. Hvis den humanistiske træning har været i centrum, vil vidensidealene trække i retning af fortolkning eller en syntese mellem den eksakte viden og fortolkningen. Det er endvidere klart, at den humanistiske træning udvikler de unges evne til at sætte markante personlige målsætninger for dem selv, men også til at udvikle etiske fordringer i deres relationer til andre mennesker. Noget tyder altså på, at det er korrekt, at den humanistiske kultur i højere grad end den naturvidenskabelige kultur træner mennesker i en stillingtagen til moralske spørgsmål.

Det bliver endvidere klart, at de unges personlige erfaringer med fællesskaber har en betydning for, hvorledes deres relationer til etiske spørgsmål udvikler sig. Hvis de har erfaringer med fællesskaber i familien eller blandt kammerater i fritiden, så vil der være en tendens til, at de indstiller sig på at tage sig af andre mennesker og af menneskehedens generelle problemer. Noget tyder altså på, at det er ved at leve i fællesskaber, man udvikler et ansvar for fællesskabet.

I relation til nogle af de kulturelle værdier, ser vi en klar kønsforskel. Det gælder især inden for vidensidealene. De unge mænd trækker i retning af det eksakte vidensideal, mens de unge kvinder trækker i retning af det fortolkende eller det synteseorienterede vidensideal. Når vi kommer til de etiske værdier, ser vi, at især kvinderne trækker i retning af en personlig målsætning om indre oplevelser, altså om at blive klogere på sig selv, og i retning af omsorgsorientering i relation til den anden. Orienteringen mod de ydre oplevelser og mod løsning af menneskehedens generelle problemer har til gengæld ingen af de to køn monopol på. Orienteringen mod den globale verden er de fælles om.

Endelig bliver det klart, at familiens sociale status stort set er underordnet, når vi taler om de unges relationer til de kulturelle værdier. Den har en betydning, når vi taler om at sætte sig personlige mål om at opleve mange kulturer og at læse eller arbejde i

andre lande. Dette ser ud til at være et højstatusfænomen. Til gengæld ser der ud til at være en sammenhæng mellem de unges erfaringer med at være i en familie med hyppigt samvær og deres tilslutning til de etiske værdier. Familiens måde at fungere på er altså væsentligere end dens sociale status, når vi skal forklare, hvorledes de unge formes som kulturelle væsener.

Relationer til uddannelse

I distinktionen mellem konstruktion og valg af egen uddannelse viser det sig, at de unge deler sig i to nogenlunde lige store grupper. På den ene side har vi de unge, som vil have mulighed for selv at sammensætte deres uddannelse uden at være bundet til nogen bestemt institution. På den anden side har vi de unge, som gerne vil vælge sig ind på en uddannelse og derfra følge den planlagte undervisning og eventuelt foretage valg af fag.

Om de unge satser på konstruktion eller valg afhænger blandt andet af deres baggrund i de studieforberevende ungdomsuddannelser. Der er en tendens til, at de almene ungdomsuddannelser fremmer de unges mod på selv at kunne konstruere deres videregående uddannelse, mens de mere erhvervsrettede ungdomsuddannelser fremmer et ønske om at kunne foretage det mere traditionelle valg af uddannelse. Man kan måske fortolke det således, at de almene ungdomsuddannelser træner de unge i selv at tage vare på indholdet af deres uddannelse, mens de erhvervsrettede ungdomsuddannelser i højere grad serverer en færdigtilrettelagt ungdomsuddannelse. Desuden ser det ud til, at der er nogle klare modernitetstræk, ja endog radikale modernitetstræk i ønsket om selv at kunne konstruere sin uddannelse. Det er nemlig primært unge fra de store byer og unge med en personlig målsætning om at rejse ud i verden, der tilslutter sig ideen om selv at kunne konstruere sin uddannelse. Den på forhånd tilrettelagte uddannelse tiltrækker primært unge fra landområder og mindre byer og unge uden målsætninger om at rejse ud i verden.

Ser vi på de unges relationer til uddannelsernes længde viser det sig, at de deler sig i tre nogenlunde lige store grupper, nemlig en

gruppe, der vil have en lang videregående uddannelse, en gruppe, der vil have en mellemlang eller kort videregående uddannelse, og en gruppe, der endnu ikke har besluttet sig.

Det er karakteristisk, at på dette felt kommer den sociale baggrund til at spille en rolle. Når faderen har en lang videregående uddannelse, øges sandsynligheden for, at de unge også satser på at bruge mange år på at uddanne sig. Noget tyder altså på, at social status og uddannelseslængde hører sammen. Ønsket om at tage en lang videregående uddannelse bliver understøttet af en baggrund i de naturvidenskabeligt orienterede ungdomsuddannelser, en markant vidensorientering og en markant personlig målsætning.

Ønsket om at tage en mellemlang videregående uddannelse bliver fremmet af en baggrund i de lavere sociale lag, en baggrund i hf og eventuelt det sproglige gymnasium. Den forstærkes af udbredte fællesskabserfaringer i fritiden og mindre markante personlige målsætninger.

I den indholdsmæssige distinktion mellem naturvidenskab og humaniora viser det sig, at ca. 30 procent søger mod humanistiske eller pædagogisk orienterede uddannelser, at 20 procent søger mod naturvidenskab eller teknik. Blandt de uddannelser, som ligger mellem disse mere rene former for videnssystemer, ligger samfundsvidenskab og sundhedsvidenskab. Disse to hovedområder tiltrækker henholdsvis 20 og 10 procent af de adspurgte unge.

Når vi skal forklare dette mønster i de unges relateringer til uddannelsernes indhold, viser det sig, at forældrenes sociale baggrund forsvinder som afgørende forklarende faktor. Her er det i højere grad deres erfaringer fra ungdomsuddannelsen, arbejdet og de sociale fællesskaber, som sammen med deres mere grundlæggende værdier påvirker valget. Ønsket om at få en naturvidenskabelig eller teknisk orienteret uddannelse fremmes nemlig af erfaringer med naturvidenskabelige fag på højt niveau, af en høj grad af orientering mod det eksakte vidensideal og det informatikba-

serede tænkningsideal. Ønsket om at få en humanistisk eller pædagogisk uddannelse fremmes af erfaringer med de humanistiske fag på højt niveau, af en høj grad af orientering mod det fortolkende vidensideal og det grammatikbaserede tænkningsideal og af markante personlige målsætninger og en etik på det humanitære niveau. Ønsket om at få en samfundsvidenskabelig eller en handelsorienteret uddannelse fremmes af en bred faglig træning og af personlige målsætninger om at rejse ud i verden. Endelig vil ønsket om at tage en sundhedsvidenskabelig uddannelse blive fremmet af en træning i en kombination af naturvidenskabelige og humanistiske fag, af erfaringer med erhvervsarbejde og af høj grad af tilslutning til etiske fordringer om omsorg for den anden og solidaritet for fællesskabet.

Relationer til arbejde

Også i distinktionen mellem frihed og specialisering i arbejdslivet deler de unge sig i to nogenlunde lige store grupper. På den ene side har vi de unge, der vil have mulighed for at springe mellem forskellige jobfunktioner. På den anden side har vi de unge, som lige fra starten vil satse på et bestemt arbejdsfelt med henblik på at blive rigtig god inden for det.

Om de unge satser på frihed eller specialisering i deres fremtidige arbejdsliv afhænger primært af deres mere grundlæggende værdier. Det er især en markant tilslutning til vidensidealene, der fremmer ønsket om specialisering, mens orienteringen mod den globale verden med henblik på personlig udvikling eller løsning af de fælles problemer, fremmer ønsket om stor frihed i arbejdslivet. Noget tyder altså på, at vidensorientering og specialisering hænger sammen, mens udsyn og frihed hænger sammen.

Ser vi på de unges relateringer til funktioner i arbejdslivet, tegner der sig en jævn fordeling over en lang række forskellige jobfunktioner. Når vi skal forklare de unges præferencer med hensyn til uddannelse, viser det sig, at også her har deres relationer til de kulturelle værdier en betydning. Det informatikbaserede tænkningsideal fører de unge mod produktion, udvikling og admini-

stration, mens en fællesskabsorienteret etik fører dem mod arbejde med forskning, rådgivning, undervisning og sundhed. Imidlertid viser det sig også, at deres indholdsmæssige baggrund i ungdomsuddannelserne har en afgørende betydning for deres jobmæssige præferencer. Den rene naturvidenskabelige træning fører til et ønske om at arbejde med produktion og udvikling, forskning eller sundhed. Hvis højniveaufagene er blevet kombineret af fag fra forskellige hovedområder, er det andre typer af jobfunktioner, der bliver satset på. Dertil kommer, at længden af forældrenes uddannelse og deres egne erfaringer med lønnet arbejde har en betydning for, hvilken type af jobfunktioner de unge kunne tænke sig at få i fremtiden.

Mellem værdier og tradition

Det står altså klart, at de unge i deres relatering til de kulturelle værdier først og fremmest bliver påvirket af det, der foregår i ungdomsuddannelserne; men de bliver også påvirket af deres erfaringer med fællesskaber i familien og blandt kammeraterne. Til gengæld har forældrenes sociale status kun ringe betydning for, hvordan de unge formes som kulturelle væsener.

Det står endvidere klart, at når de unge har relateret sig til de kulturelle værdier, så har disse værdier en betydning for, hvorledes de unge relaterer sig til den videregående uddannelse og det efterfølgende arbejdsliv. Vidensværdier, tænkingsværdier og etiske værdier af personlig og medmenneskelig art er med til at påvirke de unges orienteringer med hensyn til uddannelseslængde og uddannelsesindehold.

Det betyder ikke, at andre faktorer er uden betydning for de unges relationer til videregående uddannelse. Både når det gælder valg af uddannelseslængde og uddannelsesindehold, har de indholdsmæssige erfaringer fra ungdomsuddannelserne en afgørende betydning for de konkrete ønsker. I relation til ønsker med hensyn til uddannelsens længde giver den sociale baggrund yderligere forklaring. Og i relation til ønsker med hensyn til uddannelsens

indhold giver deres erfaringer med sociale fællesskaber yderligere forklaring.

Også når vi ser på de unges relationer til arbejdslivet, er der andre faktorer end de rent værdimæssige, der spiller ind. Også her er den indholdsmæssige træning fra ungdomsuddannelserne af afgørende betydning. Dertil kommer, at længden af forældrenes uddannelse og de unges egne erfaringer med socialt samvær spiller ind i forhold til deres ønsker om en fremtidig arbejdsfunktion.

Hvis vi relaterer dette resultat til den sociologiske tænkning om valg af uddannelse, tegner der sig to væsentlige resultater. For det første tyder denne undersøgelse på, at de kulturelle værdier primært skabes gennem uddannelse frem for gennem familiens sociale status. Dette bryder på mange måder med den tænkning, der ligger hos fx Bourdieu. Hos ham skabes relationen til kultur i familien og præges af dens sociale status. For det andet tyder undersøgelsen på, at der er god grund til at inddrage værdirationaliteten som baggrund for den selektionshandling, som valget af uddannelse og arbejde udgør. Dette er en ny tankegang inden for uddannelsesforskningen, hvor man er vant til at tænke enten i målrationalitet, sådan som Boudon gør det, eller i tradition, sådan som Bourdieu gør det. Man skal dog gøre sig klart, at undersøgelsens resultater understøtter, at der fortsat er elementer af erfaring og tradition i uddannelsesvalget.

Undersøgelsens datagrundlag

Denne undersøgelse er gennemført som en spørgeskemaundersøgelse blandt elever i sprogligt gymnasium, matematisk gymnasium, hf, htx og hhx. Undersøgelsen er gennemført som en klasserumsundersøgelse, dvs. at en interviewer fra SFI-survey har uddelt skemaerne i den enkelte skoleklasse og efter endt udfyldning samlet dem ind igen. Dataindsamlingen fandt sted i august-september 1999.

Stikprøvedesign

Stikprøvedesignet er en repræsentativ to-trinsudvælgelse. De enkelte skoler blev udvalgt ved lodtrækning med en udvalgsandsynlighed proportionalt med antal elever på skolen. På hver skole blev den deltagende klasse udvalgt ved simpel lodtrækning blandt de relevante klasser på skolen under den bibetingelse, at fordelingen på de enkelte typer af ungdomsuddannelser samlet svarede til fordelingen i hele landet. Skolerne fik at vide, hvilken klasse der var udvalgt.

Stikprøven er dannet på baggrund af Undervisningsministeriets mest aktuelle oplysninger om antal elever på de nævnte ungdomsuddannelser. Der blev udvalgt 50 gymnasier, hvoraf 45 deltog, 6 HF-kurser, som alle deltog, 2 studenterkurser, som begge deltog, 2 kombinerede studenter- og hf-kurser, som begge deltog, 64 kombinerede gymnasier og hf-kurser, hvoraf 60 deltog, 40 handelsskoler med hhx, hvoraf 39 deltog, 11 tekniske skoler med htx, hvoraf 10 deltog, og endelig 3 erhversskoler med såvel hhx som htx, hvoraf 2 deltog. Alt i alt deltog 166 ud af 178 udvalgte skoler. Svarprocenten var således 93,3.

De deltagende klasser fordelte sig således, at der i alt var 50 matematiske klasser, 40 sproglige klasser, 25 hf-klasser, 41 hhx-klasser og 10 htx-klasser. Alle klasser var afgangsklasser. I de deltagende klasser deltog stort set alle elever.

I undersøgelsen deltog i alt 3380 elever, hvoraf 1066 fra gymnasiets matematiske linje, 793 fra gymnasiets sproglige linje, 448 fra hf, 897 fra hhx og 174 fra htx (2 er uoplyst).

Analyse af data

Til belysning af de unges værdier er der gennemført en faktoranalyse. Resultaterne af faktoranalysen er afrapporteret i bilag 2. Derefter er der for hver af de faktorer, der udtrykker grundlæggende værdier hos de unge, og for hver af de faktorer, der udtrykker de unges valg, gennemført bivariate analyser i relation til udvalgte grupper af baggrundsvariabler.

De forklarende faktorer, som var signifikante i de bivariate analyser, blev derefter inddraget i multivariate analyser i relation til hver af de skalaer, der udtrykker de unges værdier, og hver af de variabler, der udtrykker de unges valg. Her blev anvendt logistisk regression. Resultatet af denne analyse er afrapporteret i bilag 3. De mest betydende af de forklarende faktorer er afrapporteret i bogen.

Faktoranalysen

I spørgeskemaet indgik i alt 62 holdningsspørgsmål, som havde til formål at undersøge værdier hos de unge. Spørgsmålene blev som udgangspunkt inddelt i 11 grupper, således at der for hver af disse grupper kunne gennemføres en faktoranalyse og udvælges en faktor til den videre analyse.

De ni grupper af spørgsmål blev konstrueret med henblik på at kortlægge nogle af de unges mere grundlæggende værdier. Tre af disse grupper af spørgsmål vedrørte forskellige vidensidealer, nemlig det eksakte vidensideal, det fortolkende vidensideal og det synteseorienterede vidensideal. To grupper af spørgsmål vedrørte idealer om tænkning, nemlig det grammatikbaserede tænkningideal og det informatikbaserede tænkningideal. Fire grupper af spørgsmål vedrørte etiske forhold. To af disse grupper af spørgsmål vedrørte de personlige målsætninger, nemlig personlig målsætning om indre oplevelser og personlig målsætning om ydre oplevelser. De to øvrige etikorienterede grupper af spørgsmål vedrørte relationen til andre mennesker, nemlig graden af omsorgsorientering og graden af fællesskabsorientering.

Endvidere blev der konstrueret to grupper af spørgsmål, som skulle belyse nogle mere konkrete værdier omkring uddannelse og arbejde, nemlig graden af frihedsorientering i uddannelse og graden af frihedsorientering i arbejde.

I relation til hver af disse 11 grupper af spørgsmål blev der gennemført en faktoranalyse (Kim & Mueller, 1978a og 1978b). Denne metode giver en mulighed for at få et overblik over, om de anførte holdninger udtrykker nogle bagvedliggende faktorer. Ved at undersøge, om variablerne korrelerer indbyrdes og dermed må antages at korrelere med nogle bagvedliggende faktorer, er det muligt at vurdere, hvilke holdningsvariabler det er rimeligt at gruppere omkring samme faktor.

Ved bestemmelsen af antallet af faktorer inden for hver gruppe af holdningsvariabler blev maksimum likelihood-metoden benyttet. Ved dannelsen af faktorerne blev principalkomponentmetoden benyttet.

Ved hjælp af det såkaldte rotationsprincip blev det undersøgt, hvordan disse faktorer kunne danne den stærkest mulige sammenhæng med hver af de involverede holdningsvariabler. Som rotationsprincip blev anvendt quartimax. Gennem dette princip sikres, at de enkelte variabler får størst mulig tilknytning til faktorerne. Grænsen for, om den enkelte holdningsvariabel har en tilstrækkelig stor sammenhæng med den bagvedliggende faktor, blev sat til en koefficient på 0.30.

Analysen viste, at der i de fleste grupper af holdningsspørgsmål var tale om to bagvedliggende faktorer. I nogle enkelte tilfælde var der tale om én faktor. I de tilfælde, hvor der var tale om to faktorer, faldt valget på den faktor, som indholdsmæssigt gav den stærkeste sammenhæng.

Det eksakte vidensideal

Det eksakte vidensideal blev søgt belyst gennem tre spørgsmål. Analysen viste, at besvarelsene af disse spørgsmål gjorde det rimeligt at antage, at der var tale om en bagvedliggende faktor. Denne faktor kom til at danne grundlag for den videre analyse (se bilagstabel 2.1).

Det eksakte vidensideal ses at have en sammenhæng med de tre udsagn. De unges tilslutning til disse tre udsagn er faldende, jo mere markante disse udsagn bliver i deres indhold (se bilagstabel 2.2).

Bilagstabel 2.1. Beregning af sammenhæng mellem tre udsagn vedrørende det eksakte vidensideal og en grundlæggende faktor*.

	Faktor 1
Udsagn vedrørende det eksakte vidensideal:	
10 a. Det må være sådan, at man når frem til det samme resultat, uanset hvem der frembringer viden.	0,55
10 c. Man må prøve at gøre viden så uafhængig af menneskelige værdier som overhovedet muligt, ellers kan man ikke regne med den.	0,72
10 j. Det er kun den viden, der er frembragt gennem målinger, man kan regne med. Alt andet må karakteriseres som subjektive vurderinger.	0,70

**) Koefficienten angiver sammenhængen mellem udsagn og bagvedliggende faktor. Jo højere koefficient, jo større sammenhæng. En negativ koefficient betyder, at sammenhængen mellem udsagn og faktor er omvendt. Koefficienten ligger mellem -1 og 1.*

Bilagstabel 2.2. Procentandel af de unge, som udtrykker, at de er helt enige eller overvejende enige i spørgsmål vedrørende det eksakte vidensideal.

	Procentandel enige
10 c. Man må prøve at gøre viden så uafhængig af menneskers værdier som overhovedet muligt. Ellers kan man ikke regne med den.	39
10 a. Det må være sådan, at man når frem til det samme resultat, uanset hvem der frembringer viden.	36
10 j. Det er kun den viden, der er frembragt gennem målinger, man kan regne med. Alt andet må karakteriseres som subjektive vurderinger.	23

På baggrund af de unges besvarelser på disse tre udsagn blev de fordelt efter deres samlede besvarelse på alle tre udsagn. Den faktor, som herved blev dannet, blev anvendt i de videre analyser (se bilagstabel 2.3).

Bilagstabel 2.3. De unges fordeling på tilslutning til det eksakte vidensideal på baggrund af tre udsagn.

	Antal personer	Procent
Lav: Enige i 0 udsagn	1159	34,5
Mellem: Enige i 1 udsagn	1337	39,8
Høj: Enige i 2-3 udsagn	864	25,7
I alt	3360	100,0

Antal uoplyste: 20

Det fortolkende vidensideal

Det fortolkende vidensideal blev søgt belyst gennem fire udsagn. Analysen viste, at besvarelserne af disse spørgsmål gjorde det rimeligt at antage, at der var tale om to bagvedliggende faktorer. Den faktor, som indeholdt de stærkeste udsagn i forhold til det fortolkende vidensideal, nemlig faktor 2, blev valgt til den videre analyse (se bilagstabel 2.4).

Bilagstabel 2.4. Beregning af sammenhæng mellem fire udsagn vedrørende det fortolkende vidensideal og to grundlæggende faktorer*.

		Faktor 1	Faktor 2
Udsagn vedrørende det fortolkende vidensideal:			
10 e.	Man opnår viden og indsigt gennem fortolkning af tekster. Det er på den måde man bliver klogere.	-	0,71
10 h.	Man vil altid forstå en tekst ud fra ens egne værdier. Det er på dette grundlag, man virkelig opnår indsigt og viden.	0,77	-
10 l.	De hverdagserfaringer, man har, er afgørende for, hvordan man fortolker en tekst. Derfor vil forskellige mennesker nå frem til forskellig indsigt ved læsning af en tekst	0,78	-
10 g.	Den eneste rigtige form for viden er den, man opnår gennem fortolkning. Der findes ingen objektiv viden.	-	0,78

**) Koefficienten angiver sammenhængen mellem udsagn og bagvedliggende faktor. Jo højere koefficient, jo større sammenhæng. En negativ koefficient betyder, at sammenhængen mellem udsagn og faktor er omvendt. Koefficienten ligger mellem -1 og 1.*

Det fortolkende vidensideals faktor 2 ses at have en sammenhæng med to af de fire udsagn. De unges tilslutning til disse to udsagn er faldende, jo mere markante disse udsagn bliver i deres indhold (se bilagstabel 2.5).

Bilagstabel 2.5. Procentandel af de unge som udtrykker, at de er helt enige eller overvejende enige i spørgsmål vedrørende det fortolkende vidensideal.

	Procentandel enige
10 e. Man opnår viden og indsigt gennem fortolkning af tekster. Det er på den måde man bliver klogere.	63
10 g. Den eneste rigtige form for viden er den, man opnår gennem fortolkning. Der findes ingen objektiv viden.	12

På baggrund af de unges besvarelser på disse to udsagn blev de fordelt efter deres samlede besvarelse på begge udsagn. Den faktor, som herved blev dannet, blev anvendt i de videre analyser (se bilagstabel 2.6).

Bilagstabel 2.6. De unges fordeling på tilslutning til det fortolkende vidensideal på baggrund af to udsagn.

	Antal personer	Procent
Lav: Enige i 0 udsagn	1121	33,5
Mellem: Enige i 1 udsagn	1965	58,6
Høj: Enige i 2 udsagn	265	7,9
I alt	3351	100,0

Antal uoplyste: 29

Det synteseorienterede vidensideal

Det synteseorienterede vidensideal blev søgt belyst gennem fem udsagn. Analysen viste, at besvarelserne af disse spørgsmål gjorde det rimeligt at antage, at der var tale om to bagvedliggende faktorer. Den faktor, som indeholdt de stærkeste udsagn i forhold til det synteseorienterede vidensideal, nemlig faktor 1, blev valgt til den videre analyse (se bilagstabel 2.7).

Bilagstabel 2.7. Beregning af sammenhængen mellem fem udsagn vedrørende det synteseorienterede vidensideal og to grundlæggende faktorer*.

		Faktor 1	Faktor 2
	Udsagn vedrørende det synteseorienterede vidensideal:		
10 d.	Man må holde sig strengt til enten at tænke i fortolkninger eller ud fra det, der kan måles og vejes. De to ting har intet med hinanden at gøre	-	0,77
10 i.	Man kan ikke både fortolke og gennemføre objektiv vidensindsamling. Det bliver ikke til ordentlig viden	-	0,77
10 f.	Jeg vil både lære noget faktuel og kunne gennemføre fortolkninger.	0,68	-
10 k.	Man må det ene øjeblik kunne arbejde med noget, der kan måles og vejes, og det andet øjeblik kunne gå ind i en diskussion om værdier	0,68	-
10 b.	Når man søger ny viden, må man være i stand til at arbejde med fortolkninger for derefter at gøre dem til genstand for objektive undersøgelser	0,70	-

**) Koefficienten angiver sammenhængen mellem udsagn og bagvedliggende faktor. Jo højere koefficient, jo større sammenhæng. En negativ koefficient betyder, at sammenhængen mellem udsagn og faktor er omvendt. Koefficienten ligger mellem -1 og 1.*

Det synteseorienterede vidensideals faktor 1 ses at have en sammenhæng med tre af de fem udsagn. De unges tilslutning til disse tre udsagn er faldende, jo mere markante disse udsagn bliver i deres indhold (se bilagstabel 2.8).

Bilagstabel 2.8. Procentandel af de unge som udtrykker, at de er helt enige eller overvejende enige i spørgsmål vedrørende det synteseorienterede vidensideal.

	Procentandel enige
10 k. Man må det ene øjeblik kunne arbejde med noget, der kan måles og vejes, og det andet øjeblik kunne gå ind i en diskussion om værdier	93
10 f. Jeg vil både lære noget faktisk og kunne gennemføre fortolkninger.	92
10 b. Når man søger ny viden, må man være i stand til at arbejde med fortolkninger for derefter at gøre dem til genstand for objektive undersøgelser	81

På baggrund af de unges besvarelser på disse tre udsagn blev de fordelt efter deres samlede besvarelse på alle tre udsagn. Den faktor, som herved blev dannet, blev anvendt i de videre analyser (se bilagstabel 2.9).

Bilagstabel 2.9. De unges fordeling på tilslutning til det synteseorienterede vidensideal på baggrund af tre udsagn.

	Antal personer	Procent
Lav: Enige i 0 udsagn	146	4,3
Mellem: Enige i 1 udsagn	750	22,4
Høj: Enige i 3 udsagn	2458	73,3
I alt	3354	100,0

Antal uoplyste: 26

Det grammatikbaserede tækningsideal

Det grammatikbaserede tækningsideal blev søgt belyst gennem seks udsagn. Analysen viste, at besvarelsen af disse spørgsmål gjorde det rimeligt at antage, at der var tale om to bagvedliggende faktorer. Den faktor, som indeholdt de stærkeste udsagn i forhold til det grammatikbaserede tækningsideal, nemlig faktor 1, blev valgt til den videre analyse (se bilagstabel 2.10).

Bilagstabel 2.10. Beregning af sammenhæng mellem seks udsagn vedrørende det grammatikbaserede tækningsideal og to grundlæggende faktorer*.

	Faktor 1	Faktor 2
Udsagn vedrørende det grammatikbaserede tækningsideal:		
11 j. Jeg synes ikke, der er vigtigt at lære grammatik. Det behøver man ikke for at kunne et sprog.	-	0,73
11 b. Jeg vil gerne lære noget grammatik, men det bliver ikke det, jeg kommer til at bruge mest tid på.	-	0,59
11 l. Hvis man kan danne gode sætninger, har man lettere ved at tænke logisk.	0,73	-
11 d. Jeg mener, at virkelig god forståelse for grammatik er forudsætningen for enhver form for indlæring	0,52	-0,54
11 g. Man kan i virkeligheden ikke tilegne sig noget fag, hvis man ikke har en virkelig god sprogforståelse	0,62	-
11 f. Hvis man har en virkelig god indsigt i grammatik og i sprogets struktur, kan man blive en af dem, der tænker bedst	0,75	-

**) Koefficienten angiver sammenhængen mellem udsagn og bagvedliggende faktor. Jo højere koefficient, jo større sammenhæng. En negativ koefficient betyder, at sammenhængen mellem udsagn og faktor er omvendt. Koefficienten ligger mellem -1 og 1.*

Det grammatikbaserede tænkningssideals faktor 1 ses at have en sammenhæng med fire ud af de seks udsagn. De unges tilslutning til disse seks udsagn er faldende, jo mere markante disse udsagn bliver i deres indhold (se bilagstabel 2.11).

Bilagstabel 2.11. Procentandel af de unge som udtrykker, at de er helt enige eller overvejende enige i spørgsmål vedrørende det grammatikbaserede tænkningssideal.

	Procentandel enige
11 l. Hvis man kan danne gode sætninger, har man lettere ved at tænke logisk.	36
11 d. Jeg mener, at virkelig god forståelse for grammatik er forudsætningen for enhver form for indlæring	35
11 g. Man kan i virkeligheden ikke tilegne sig noget fag, hvis man ikke har en virkelig god sprogforståelse	29
11 f. Hvis man har en virkelig god indsigt i grammatik og i sprogets struktur, kan man blive en af dem, der tænker bedst	27

På baggrund af de unges besvarelser på disse fire udsagn blev de fordelt efter deres samlede besvarelse på alle fire udsagn. Den faktor, som herved blev dannet, blev anvendt i de videre analyser (se bilagstabel 2.12).

Bilagstabel 2.12. De unges fordeling på tilslutning til det grammatikbaserede tækningsideal på baggrund af fire udsagn.

	Antal personer	Procent
Lav: Enige i 0 udsagn	1110	32,9
Mellem: Enige i 1 udsagn	1013	30,0
Høj: Enige i 2-4 udsagn	1249	37,0
I alt	3372	100,0
Antal uoplyste: 8		

Det informatikbaserede tækningsideal

Det informatikbaserede tækningsideal blev søgt belyst gennem seks udsagn. Analysen viste, at besvarelserne af disse spørgsmål gjorde det rimeligt at antage, at der var tale om to bagvedliggende faktorer. Den faktor, som indeholdt de stærkeste udsagn i forhold til det informatikbaserede tækningsideal, nemlig faktor 1, blev valgt til den videre analyse (se bilagstabel 2.13).

Bilagstabel 2.13. Beregning af sammenhæng mellem seks udsagn vedrørende det informatikbaserede tækningsideal og to grundlæggende faktorer*.

		Faktor 1	Faktor 2
Udsagn vedrørende det informatikbaserede tækningsideal:			
11 h.	Jeg vil ikke bruge tid på at arbejde ved en computer overhovedet	-	0,83
11 c.	Man bliver nødt til at lære at arbejde med elektronisk databehandling. Det er tidens løsning	-	0,79
11 e.	Hvis man vil blive god til at overskue komplicerede problemer, er det en god ide at træne hjernen gennem arbejde med elektronisk databehandling	0,77	-
11 i.	Hvis man lærer at programmere, bliver man god til at tænke i komplicerede baner	0,77	-
11 a.	Jeg mener, at mennesker, der lærer at arbejde med databaseprogrammering, bliver bedre til at tænke rent logisk end andre mennesker	0,73	-
11 k.	Hvis man virkelig vil udvikle sin evne til at tænke, så må man i dag lære den mest avancerede datalogiske tænkning at kende	0,70	-

**) Koefficienten angiver sammenhængen mellem udsagn og bagvedliggende faktor. Jo højere koefficient, jo større sammenhæng. En negativ koefficient betyder, at sammenhængen mellem udsagn og faktor er omvendt. Koefficienten ligger mellem -1 og 1.*

Det informatikbaserede tækningsideals faktor 1 ses at have en sammenhæng med fire ud af de seks udsagn. De unges tilslutning til disse fire udsagn er faldende, jo mere markante disse udsagn bliver i deres indhold (se bilagstabel 2.14.)

Bilagstabel 2.14. Procentandel af de unge som udtrykker, at de er helt enige eller overvejende enige i spørgsmål vedrørende det informatikbaserede tækningsideal.

	Procentandel enige
11 i. Hvis man lærer at programmere, bliver man god til at tænke i komplicerede baner	49
11 e. Hvis man vil blive god til at overskue komplicerede problemer, er det en god ide at træne hjernen gennem arbejde med elektronisk databehandling	34
11 a. Jeg mener, at mennesker, der lærer at arbejde med databaseprogrammering, bliver bedre til at tænke rent logisk end andre mennesker	26
11 k. Hvis man virkelig vil udvikle sin evne til at tænke, så må man i dag lære den mest avancerede datalogiske tænkning at kende	15

På baggrund af de unges besvarelser på disse fire udsagn blev de fordelt efter deres samlede besvarelse på alle fire udsagn. Den faktor, som herved blev dannet, blev anvendt i de videre analyser (se bilagstabel 2.15).

Bilagstabel 2.15. De unges fordeling på tilslutning til det informatikbaserede tækningsideal på baggrund af fire udsagn.

	Antal personer	Procent
Lav: Enige i 0 udsagn	1232	36,6
Mellem: Enige i 1 udsagn	899	26,7
Høj: Enige i 2-4 udsagn	1235	36,7
I alt	3366	100,0
Antal uoplyste: 14		

Orientering mod en personlig målsætning om indre oplevelser

Orienteringen mod en personlig målsætning om indre oplevelser blev søgt belyst gennem fem udsagn. Analysen viste, at besvarelsenerne af disse spørgsmål gjorde det rimeligt at antage, at der var tale om en bagvedliggende faktor. Denne faktor kom til at danne grundlag for den videre analyse (se bilagstabel 2.16).

Bilagstabel 2.16. Beregning af sammenhæng mellem fem udsagn vedrørende orienteringen mod en personlig målsætning om indre oplevelser og en grundlæggende faktor*.

	Faktor 1
Udsagn vedrørende orientering mod indre oplevelser:	
20 d. Det er vigtigt for mig at lære mig selv at kende. Det tror jeg er forudsætningen for at få et godt liv	0,80
20 g. Det er vigtigt for mig at nå frem til en oplevelse af indsigt og forståelse omkring mit eget liv	0,84
20 a. Jeg er villig til at bruge mange år af mit liv til at blive klogere på mig selv og mine relationer til andre mennesker	0,63
20 j. Det vigtigste for mig overhovedet er at lære noget, der kan styrke mig selv	0,43
20 f. Kun hvis man virkelig forstår sin måde at fungere på, bliver man i stand til at skabe et godt liv sammen med andre	0,75

**) Koefficienten angiver sammenhængen mellem udsagn og bagvedliggende faktor. Jo højere koefficient, jo større sammenhæng. En negativ koefficient betyder, at sammenhængen mellem udsagn og faktor er omvendt. Koefficienten ligger mellem -1 og 1.*

Orienteringen mod en personlig målsætning om indre oplevelser ses at have en sammenhæng med de fem udsagn. De unges tilslutning til disse fem udsagn er faldende, jo mere markante disse udsagn bliver i deres indhold (se bilagstabel 2.17).

Bilagstabel 2.17. Procentandel af de unge, som udtrykker, at de er helt enige eller overvejende enige i spørgsmål vedrørende orienteringen mod en personlig målsætning om indre oplevelser.

	Procentandel enige
20 d. Det er vigtigt for mig at lære mig selv at kende. Det tror jeg er forudsætningen for at få et godt liv	93
20 g. Det er vigtigt for mig at nå frem til en oplevelse af indsigt og forståelse omkring mit eget liv	89
20 f. Kun hvis man virkelig forstår sin egen måde at fungere på, bliver man i stand til at skabe et godt liv sammen med andre	83
20 j. Det vigtigste for mig overhovedet er at lære noget, der kan styrke mig selv	77
20 a. Jeg er villig til at bruge mange år af mit liv til at blive klogere på mig selv og mine relationer til andre mennesker	75

På baggrund af de unges besvarelser på disse fem udsagn blev de fordelt efter deres samlede besvarelse på alle fem udsagn. Den faktor, som herved blev dannet, blev anvendt i de videre analyser (se bilagstabel 2.18).

Bilagstabel 2.18. De unges fordeling på orientering mod en personlig målsætning om indre oplevelser på baggrund af fem udsagn.

	Antal personer	Procent
Lav: Enige i 0-3 udsagn	674	20,1
Mellem: Enige i 4 udsagn	1022	30,3
Høj: Enige i 5 udsagn	1676	49,7
I alt	3372	100,0
Antal uoplyste: 8		

Orientering mod en personlig målsætning om ydre oplevelser

Orienteringen mod en personlig målsætning om ydre oplevelser blev søgt belyst gennem seks udsagn. Analysen viste, at besvarelsenerne af disse spørgsmål gjorde det rimeligt at antage, at der var tale om to bagvedliggende faktorer. Den faktor, som indeholdt de stærkeste udsagn i forhold til orienteringen mod en personlig målsætning om ydre oplevelser, nemlig faktor 2, blev valgt til den videre analyse (se bilagstabel 2.19).

Bilagstabel 2.19. Beregning af sammenhæng mellem seks udsagn vedrørende orienteringen mod en personlig målsætning om ydre oplevelser og to grundlæggende faktorer*.

		Faktor 1	Faktor 2
Udsagn vedrørende orienteringen mod ydre oplevelser:			
20 i.	Jeg vil leve mit liv i Danmark. Her kender jeg mange mennesker	0,79	-
20 b.	Jeg vil gerne rejse ud og besøge fremmede ande, men jeg vil bo og arbejde herhjemme	0,79	-
20 k.	Jeg vil gerne tage en del af min uddannelse i udlandet, men jeg vil hjem igen	-	0,59
20 c.	Jeg vil gerne opleve fremmede kulturer og finde ud af, hvordan mennesker fungerer under andre vilkår	-	0,80
20 e.	Jeg vil blive i stand til at kunne være sammen med mennesker i et hvilket som helst land	-	0,70
20.h.	Jeg føler, der er for trangt i Danmark. Jeg må have det globale arbejdsmarked til min rådighed	- 0,74	0,30

**) Koefficienten angiver sammenhængen mellem udsagn og bagvedliggende faktor. Jo højere koefficient, jo større sammenhæng. En negativ koefficient betyder, at sammenhængen mellem udsagn og faktor er omvendt. Koefficienten ligger mellem -1 og 1.*

Orienteringen mod en personlig målsætning om ydre oplevelsers faktor 2 ses at have en sammenhæng med fire ud af seks udsagn. De unges tilslutning til disse to udsagn er faldende, jo mere markante disse udsagn bliver i deres indhold (se bilagstabel 2.20).

Bilagstabel 2.20. Procentandel af de unge, som udtrykker, at de er helt enige eller overvejende enige i spørgsmål vedrørende orienteringen mod en personlig målsætning om ydre oplevelser.

	Procentandel enige
20 c. Jeg vil gerne opleve fremmede kulturer og finde ud af, hvordan mennesker fungerer under andre vilkår	90
20 e. Jeg vil blive i stand til at kunne være sammen med mennesker i et hvilket som helst land	73
20 k. Jeg vil gerne tage en del af min uddannelse i udlandet, men jeg vil hjem igen	66
20 h. Jeg føler, der er for trangt i Danmark. Jeg må have det globale arbejdsmarked til min rådighed.	36

På baggrund af de unges besvarelser på disse fire udsagn blev de fordelt efter deres samlede besvarelse på alle fire udsagn. Den faktor, som herved blev dannet, blev anvendt i de videre analyser (se bilagstabel 2.21).

Bilagstabel 2.21. De unges fordeling på orientering mod en personlig målsætning om ydre oplevelser på baggrund af fire udsagn.

	Antal personer	Procent
Lav: Enige i 0-2 udsagn	1366	40,5
Mellem: Enige i 3 udsagn	1259	37,3
Høj: Enige i 4 udsagn	747	22,2
I alt	3372	100,0
Antal uoplyste: 8		

Omsorgsorientering

Omsorgsorienteringen blev søgt belyst gennem otte udsagn. Analysen viste, at besvarelserne af disse spørgsmål gjorde det rimeligt

at antage, at der var tale om to bagvedliggende faktorer. Den faktor, som indeholdt de stærkeste udsagn i forhold til omsorgsorienteringen, nemlig faktor 1, blev valgt til den videre analyse (se bilagstabel 2.22).

Bilagstabel 2.22. Beregning af sammenhæng mellem otte udsagn vedrørende omsorgsorienteringen og to grundlæggende faktorer*.

		Faktor 1	Faktor 2
Udsagn vedrørende omsorgsorienteringen:			
21 d.	Der er nogle mennesker, der altid løber ind i problemer. De må tage sig sammen og blive bedre til selv at løse deres problemer	-	0,72
21 k.	Jeg vil ikke tage ansvaret for andre mennesker. Jeg har nok at gøre med selv at finde fodfæste i tilværelsen	- 0,40	0,54
21 h.	Ethvert menneske må tage ansvaret for sit eget liv. Man kan ikke basere sit liv på hjælp fra andre mennesker	-	0,79
21 b.	Hvis en person i min familie får problemer vil jeg gøre, hvad jeg kan for at tage mig af vedkommende	0,64	-
21 m.	Hvis jeg møder et menneske, der har problemer, vil jeg altid hjælpe det. Jeg kan slet ikke lade være	0,72	-
21 c.	Selv om jeg ikke kender det menneske jeg står overfor, vil jeg hjælpe det, hvis jeg kan se, det har brug for det	0,79	-
21 g.	Vores samfund burde i langt højere grad bygge på, at man hjælper hinanden i hverdagen	0,61	-
21 j.	Det gensidige ansvar bør være den helt grundlæggende mekanisme i relationen mellem mennesker	0,57	-

**) Koefficienten angiver sammenhængen mellem udsagn og bagvedliggende faktor. Jo højere koefficient, jo større sammenhæng. En negativ koefficient betyder, at sammenhængen mellem udsagn og faktor er omvendt. Koefficienten ligger mellem -1 og 1.*

Omsorgsorienteringens faktor 1 ses at have en sammenhæng med seks ud af otte udsagn. De unges tilslutning til disse seks udsagn er faldende, jo mere markante disse udsagn bliver i deres indhold (se bilagstabel 2.23).

Bilagstabel 2.23. Procentandel af de unge, som udtrykker, at de er helt enige eller overvejende enige i spørgsmål vedrørende omsorgsorienteringen.

	Procentandel enige
21 b. Hvis en person i min familie får problemer vil jeg gøre, hvad jeg kan for at tage mig af vedkommende	97
21 j. Det gensidige ansvar bør være den helt grundlæggende mekanisme i relationen mellem mennesker	88
21 c. Selv om jeg ikke kender det menneske jeg står overfor, vil jeg hjælpe det, hvis jeg kan se, det har brug for det	86
21 g. Vores samfund burde i langt højere grad bygge på, at man hjælper hinanden i hverdagen	81
21 k. Jeg vil ikke tage ansvaret for andre mennesker. Jeg har nok at gøre med selv at finde fodfæste i tilværelsen. (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet)	78
21 m. Hvis jeg møder et menneske, der har problemer, vil jeg altid hjælpe det. Jeg kan slet ikke lade være	53

På baggrund af de unges besvarelser på disse seks udsagn blev de fordelt efter deres samlede besvarelse på alle seks udsagn. Den faktor, som herved blev dannet, blev anvendt i de videre analyser (se bilagstabel 2.24).

Bilagstabel 2.24. De unges fordeling på graden af omsorgsorientering på baggrund af seks udsagn.

	Antal personer	Procent
Lav: Enige i 0-4 udsagn	1072	31,7
Mellem: Enige i 5 udsagn	1057	31,3
Høj: Enige i 6 udsagn	1248	37,0
I alt	3377	100,0
Antal uoplyste: 3		

Fællesskabsorientering

Graden af fællesskabsorientering blev søgt belyst gennem fem udsagn. Analysen viste, at besvarelserne af disse spørgsmål gjorde det rimeligt at antage, at der var tale om to bagvedliggende faktorer. Den faktor, som indeholdt de stærkeste udsagn i forhold til graden af fællesskabsorientering, nemlig faktor 1, blev valgt til den videre analyse (se bilagstabel 2.25).

Bilagstabel 2.25. Beregning af sammenhæng mellem fem udsagn vedrørende graden af fællesskabsorientering og to grundlæggende faktorer*.

	Faktor 1	Faktor 2
Udsagn vedrørende graden af fællesskabsorientering:		
21 f. Hvis man vil være medlem af en organisation, må man også arbejde for at den kan fungere	-	0,82
21 a. Man må bidrage til, at det boligområde, man bor i, kan fungere så godt som muligt	-	0,70
21 l. Jeg vil gerne være med til at løse nogle af de problemer, verden står overfor	0,78	-
21 i. Når konflikter i forskellige områder af verden fører til nød og elendighed, må man gøre, hvad man kan for at hjælpe de mennesker, det går ud over	0,72	-
21 e. Jeg kunne godt tænke mig at arbejde inden for en af de hjælpeorganisationer, der tager ud og hjælper i de mest nødlidende områder i verden	0,79	-

**) Koefficienten angiver sammenhængen mellem udsagn og bagvedliggende faktor. Jo højere koefficient, jo større sammenhæng. En negativ koefficient betyder, at sammenhængen mellem udsagn og faktor er omvendt. Koefficienten ligger mellem -1 og 1.*

Graden af fællesskabsorienterings faktor 1 ses at have en sammenhæng med tre af de fem udsagn. De unges tilslutning til disse tre udsagn er faldende, jo mere markante disse udsagn bliver i deres indhold (se bilagstabel 2.26).

Bilagstabel 2.26. Procentandel af de unge som udtrykker, at de er helt enige eller overvejende enige i spørgsmål vedrørende graden af fællesskabsorientering.

	Procentandel enige
21 i. Når konflikter i forskellige områder af verden fører til nød og elendighed, må man gøre, hvad man kan for at hjælpe de mennesker, det går ud over	91
21 l. Jeg vil gerne være med til at løse nogle af de problemer, verden står overfor	80
21 e. Jeg kunne godt tænke mig at arbejde inden for en af de hjælpeorganisationer, der tager ud og hjælper i de mest nødlidende områder i verden	48

På baggrund af de unges besvarelser på disse tre udsagn blev de fordelt efter deres samlede besvarelse på alle tre udsagn. Den faktor, som herved blev dannet, blev anvendt i de videre analyser (se bilagstabel 2.27).

Bilagstabel 2.27. De unges fordeling på tilslutning til graden af fællesskabsorientering på baggrund af tre udsagn.

	Antal personer	Procent
Lav: Enige i 0-1 udsagn	692	20,5
Mellem: Enige i 2 udsagn	1262	37,4
Høj: Enige i 3 udsagn	1423	42,1
I alt	3377	100,0
Antal uoplyste: 3		

Frihedsorientering i forbindelse med uddannelse

Graden af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse blev søgt belyst gennem syv udsagn. Analysen viste, at besvarelserne af disse spørgsmål gjorde det rimeligt at antage, at der var tale om to

bagvedliggende faktorer. Den faktor, som indeholdt de stærkeste udsagn i forhold til graden af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse, nemlig faktor 1, blev valgt til den videre analyse (se bilagstabel 2.28).

Bilagstabel 2.28. Beregning af sammenhæng mellem syv udsagn vedrørende graden af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse og to grundlæggende faktorer*.

	Faktor 1	Faktor 2
Udsagn vedrørende graden af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse:		
5 c. Jeg vil gerne kunne sammensætte min uddannelse helt frit og tilpasse den efter min personlige udvikling. Det bedste ville være, hvis man slet ikke var bundet til en bestemt uddannelsesinstitution	- 0,50	-
5 h. Jeg vil helst følge en bestemt uddannelse, men inden for den må der være stor frihed til selv at bestemme, hvad man vil lære	- 0,31	0,73
5 l. Jeg vil gerne have en uddannelse, der på forhånd har en klar struktur, men der må være en vis frihed til at selv at vælge fag og indhold	-	0,80
5f. Det er svært selv at skulle være med til at bestemme indholdet af ens uddannelse. Man ved jo ikke selv, hvad man får brug for senere hen	0,56	-
5 a. Jeg tror, at det klogeste man kan gøre er at følge en uddannelse, hvor alt er lagt til rette for én. Så får man lært det man skal	0,71	-
5 j. Hvis man blander sig meget i indholdet af ens uddannelse, så risikerer man at lære noget helt andet end det, der er brug for	0,61	-
5 n. Det klogeste er at følge en nøje planlagt uddannelse, så lærer man det, der er brug for	0,77	-

*) *Koefficienten angiver sammenhængen mellem udsagn og bagvedliggende faktor. Jo højere koefficient, jo større sammenhæng. En negativ koefficient betyder, at sammenhængen mellem udsagn og faktor er omvendt. Koefficienten ligger mellem -1 og 1.*

Ved graden af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse ses der at være en sammenhæng mellem faktor 1 og seks af de syv udsagn. De unges tilslutning til disse seks udsagn er faldende, jo mere markante disse udsagn bliver i deres indhold (se bilagstabel 2.29).

Bilagstabel 2.29. Procentandel af de unge, som udtrykker, at de er helt enige eller overvejende enige i spørgsmål vedrørende graden af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse.

	Procentandel enige
5 h. Jeg vil helst følge en bestemt uddannelse, men inden for den, må der være stor frihed til selv at bestemme, hvad man vil lære	80
5 n. Det klogeste er at følge en nøje planlagt uddannelse, så lærer man det, der er brug for. (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet)	60
5 j. Hvis man blander sig meget i indholdet af ens uddannelse, så risikerer man at lære noget helt andet end det, der er brug for. (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet)	59
5 a. Jeg tror, at det klogeste man kan gøre er at følge en uddannelse, hvor alt er lagt til rette for én. Så får man lært det man skal. (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet)	50
5 c. Jeg vil gerne kunne sammensætte min uddannelse helt frit og tilpasse den efter min personlige udvikling. Det bedste ville være, hvis man slet ikke var bundet til en bestemt uddannelsesinstitution	46
5 f. Det er svært selv at skulle være med til at bestemme indholdet af ens uddannelse. Man ved jo ikke selv, hvad man får brug for senere hen. (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet)	35

På baggrund af de unges besvarelser på disse seks udsagn blev de fordelt efter deres samlede besvarelse på alle seks udsagn. Den faktor, som herved blev dannet, blev anvendt i de videre analyser (se bilagstabel 2.30).

Bilagstabel 2.30. De unges fordeling på tilslutning til frihedsorientering i forbindelse med uddannelse på baggrund af seks udsagn.

	Antal personer	Procent
Lav: Enige i 0-2 udsagn	1110	32,9
Mellem: Enige i 3-4 udsagn	1344	39,8
Høj: Enige i 5-6 udsagn	924	27,4
I alt	3378	100,0
Antal uoplyste: 2		

Frihedsorientering i forbindelse med arbejde

Graden af frihedsorientering i forbindelse med arbejde blev søgt belyst gennem syv udsagn. Analysen viste, at besvarelserne af disse spørgsmål gjorde det rimeligt at antage, at der var tale om to bagvedliggende faktorer. Den faktor, som indeholdt de stærkeste udsagn i forhold til graden af frihedsorientering i forbindelse med arbejde, nemlig faktor 1, blev valgt til den videre analyse (se bilagstabel 2.31).

Bilagstabel 2.31. Beregning af sammenhæng mellem syv udsagn vedrørende graden af frihedsorientering i forbindelse med arbejde og to grundlæggende faktorer*.

	Faktor 1	Faktor 2
Udsagn vedrørende graden af frihedsorientering i forbindelse med arbejde:		
5 e. For mig er det helt afgørende ikke at blive låst fast i en bestemt jobfunktion Jeg vil have mulighed for at springe mellem forskellige typer af job	- 0,52	0,51
5 i. For mig er det vigtigt at kunne møde nye udfordringer, efterhånden som jeg bevæger mig frem gennem arbejdslivet	-	0,70
5 d. Jeg vil gerne have mulighed for at skifte mellem jobfunktioner, men jeg tror, man må arbejde inden for et bestemt område	-	0,32
5 b. Jeg vil gerne specialisere mig i mit fremtidige arbejdsliv, men jeg vil også have mulighed for at flytte til noget nyt undervejs	-	0,63
5 k. Jeg tror, at man gør klogt i at specialisere sig undervejs i arbejdslivet, så man bliver rigtig god inden for et bestemt område	0,68	0,30
5 m. Jeg vil lige fra starten satse på et bestemt arbejdsfelt, så jeg kan nå helt til tops inden for det	0,68	-
5 g. Man skal ikke flytte rundt mellem alle mulige jobfunktioner. Så bliver man aldrig rigtig god til noget	0,71	-

*) Koefficienten angiver sammenhængen mellem udsagn og bagvedliggende faktor. Jo højere koefficient, jo større sammenhæng. En negativ koefficient betyder, at sammenhængen mellem udsagn og faktor er omvendt. Koefficienten ligger mellem -1 og 1.

Ved graden af frihedsorientering i forbindelse med arbejde ses der at være en sammenhæng mellem faktor 1 og fire af de syv udsagn. De unges tilslutning til disse fire udsagn er faldende, jo mere markante disse udsagn bliver i deres indhold (se bilagstabel 2.32).

Bilagstabel 2.32. Procentandel af de unge som udtrykker, at de er helt enige eller overvejende enige i spørgsmål vedrørende graden af frihedsorientering i forbindelse med arbejde.

	Procentandel enige
5 e. For mig er det helt afgørende ikke at blive låst fast i en bestemt jobfunktion. Jeg vil have mulighed for at springe mellem forskellige typer af job	70
5 g. Man skal ikke flytte rundt mellem alle mulige jobfunktioner. Så bliver man aldrig rigtig god til noget. (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet)	66
5 m. Jeg vil lige fra starten satse på et bestemt arbejdsfelt, så jeg kan nå helt til tops inden for det. (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet)	54
5 k. Jeg tror, at man gør klogt i at specialisere sig undervejs i arbejdslivet, så man bliver rigtig god inden for et bestemt område. (Her tælles de personer, som er uenige i udsagnet)	17

På baggrund af de unges besvarelser på disse fire udsagn blev de fordelt efter deres samlede besvarelse på alle fire udsagn. Den faktor, som herved blev dannet, blev anvendt i de videre analyser (se bilagstabel 2.33).

Bilagstabel 2.33. De unges fordeling på tilslutning til frihedsorientering i forbindelse med arbejde på baggrund af fire udsagn.

	Antal personer	Procent
Lav: Enige i 0-1 udsagn	1051	31,1
Mellem: Enige i 2 udsagn	1007	29,8
Høj: Enige i 3-4 udsagn	1319	39,0
I alt	3377	100,0
Antal uoplyste: 3		

Kausalanalysen

For at finde ud af, hvad der påvirker en responsvariabel, er der gennemført bivariate analyser på en række variabler, der tænkes at være teoretisk relevante. Med udgangspunkt i data screenes nogle variabler fra, således at kun de for responsvariabelen mest betydende variabler medtages i den efterfølgende multivariate analyse.

Gennem hele rapporten er alle responsvariabler og baggrundsvARIABLES kategoriserede, og vi har valgt at behandle dem som kategoriserede i de bivariate analyser og i de efterfølgende multivariate analyser. Værdianalysens responsvariabler har tre niveauer. I analysen af uddannelsesvalg og valg af jobfunktion har responsvariablerne to niveauer.

Til analyserne opstilles generelt hypotesen (H_0) om, at niveauet i responsvariabelen YY er ens henover baggrundsvARIABLEN XX . Hypotesen er stillet op mod en alternativ hypotese (H_A) om, at niveauet i responsvariabelen YY er forskelligt henover baggrundsvARIABLEN XX .

Er signifikanssandsynligheden større end signifikansniveauet på 0,05, er der ikke grundlag for at afvise hypotesen H_0 om, at niveauet i responsvariabelen YY er ens henover baggrundsvARIABLEN XX .

Hvis den observerede chi-square værdi har en tilhørende signifikanssandsynlighed, der er mindre end 0,05, er vi interesserede i baggrundsvARIABLEN XX , fordi der er en observeret uafhængighed mellem responsvariabelen YY og baggrundsvARIABLEN XX .

I de multivariate analyser sigtes der mod en model, der indeholder flere baggrundsvARIABLES, hvor der hverken kan tilføjes eller fjernes en variabel, uden der sker signifikante ændringer i modellens til-

pasning til data. En model med denne egenskab kalder vi en slutmodel.

Det eksakte vidensideal

Til belysning af de unges grad af tilslutning til det eksakte vidensideal (lav, mellem, høj) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn og deres skolemæssige baggrund. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod det eksakte vidensideal til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.1. Bivariate analyser af sammenhængen mellem det eksakte vidensideal og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	13,284	8	0,102
Moders socialgruppe	8,196	8	0,415
Deltager i idébetonet arbejde	0,663	2	0,718
Deltager i sportslige aktiviteter	4,345	2	0,114
Har indholdsmæssige interesser	1,665	2	0,435
Har kreative aktiviteter	10,535	2	0,005
Arbejder med edb	11,933	2	0,003
Faders uddannelse	15,726	8	0,046
Moders uddannelse	11,871	8	0,157
Alder	3,299	6	0,771
Kombination af højniveaufag	110,108	12	0,001
Type af ungdomsuddannelse	74,476	8	0,001
Lektietid m. kammerater	6,097	6	0,412
Knyttet til skolekammerater	1,306	2	0,520
Tilknytning til arbejdsmarkedet	7,447	2	0,024
Frekvens af samvær med kammerater	21,959	6	0,001
Kammeratskabstilknytning	18,310	2	0,001
Frekvens af samvær med familie	6,003	6	0,423
Familietilknnytning	7,620	2	0,022
Køn	106,502	2	0,001
Urbanitet	13,267	6	0,039

Efter screening blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Her viste det sig, at køn og type af ungdomsuddannelse ikke kunne undværes i en samlet model. Når disse variabler var med, bidrog de øvrige ikke signifikant med yderligere forklaring.

Bilagstabel 3.2. Slutmodel med de mest betydende variabler for graden af tilslutning til det eksakte vidensideal.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Type af ungdomsuddannelse	44,52	8	0,001
Køn	76,85	2	0,001

Det fortolkende vidensideal

Til belysning af de unges grad af tilslutning til det fortolkende vidensideal (lav, mellem, høj) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn og deres skolemæssige baggrund. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod det fortolkende vidensideal til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.3. Bivariate analyser af sammenhængen mellem det fortolkende vidensideal og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	11,449	8	0,178
Moders socialgruppe	10,992	8	0,202
Deltager i idébetonet arbejde	1,187	2	0,553
Deltager i sportslige aktiviteter	4,121	2	0,127
Har indholdsmæssige interesser	5,419	2	0,067
Har kreative aktiviteter	1,099	2	0,577
Arbejder med edb	0,089	2	0,957
Faders uddannelse	10,638	8	0,223
Moders uddannelse	14,828	8	0,063
Alder	3,606	6	0,730
Kombination af højniveaufag	16,678	12	0,162
Type af ungdomsuddannelse	20,956	8	0,007
Lektietid med kammerater	7,904	6	0,245
Knyttet til skolekammerater	1,307	2	0,520
Tilknytning til arbejdsmarkedet	2,173	2	0,337
Frekvens af samvær med kammerater	10,710	6	0,098
Kammeratskabstilknytning	3,727	2	0,115
Frekvens af samvær med familie	15,811	6	0,015
Familietilknytning	0,803	2	0,069
Køn	8,557	2	0,014
Urbanitet	7,129	6	0,309

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Her viste det sig, at tid med familien og type af ungdomsuddannelse ikke kunne undværes i en samlet model. Når disse variabler var med, bidrog de øvrige ikke signifikant med yderligere forklaring.

Bilagstabel 3.4. Slutmodel med de mest betydende variabler for graden af tilslutning til det fortolkende vidensideal.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Type af ungdoms-uddannelse	17,460	8	0,026
Tid med familie	15,290	6	0,018

Det synteseorienterede vidensideal

Til belysning af de unges grad af tilslutning til det synteseorienterede vidensideal (lav, mellem, høj) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn og deres skolemæssige baggrund. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod det synteseorienterede vidensideal til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.5. Bivariate analyser af sammenhængen mellem det synteseorienterede vidensideal og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	6,573	8	0,583
Moders socialgruppe	5,787	8	0,671
Deltager i idébetonet arbejde	0,919	2	0,632
Deltager i sportslige aktiviteter	3,453	2	0,178
Har indholdsmæssige interesser	19,201	2	0,001
Har kreative aktiviteter	5,816	2	0,055
Arbejder med edb	4,493	2	0,106
Faders uddannelse	4,036	8	0,854
Moders uddannelse	8,987	8	0,343
Alder	10,696	6	0,098
Kombination af højniveaufag	19,029	12	0,088
Type af ungdomsuddannelse	28,848	8	0,001
Lektietid med kammerater	7,635	6	0,266
Knyttet til skolekammerater	3,788	2	0,150
Tilknytning til arbejdsmarkedet	3,426	2	0,180
Frekvens af samvær med kammerater	2,703	6	0,845
Kammeratskabstilknytning	4,740	2	0,094
Frekvens af samvær med familie	18,460	6	0,005
Familietilknytning	11,845	2	0,003
Køn	34,962	2	0,001
Urbanitet	7,773	6	0,255

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Her viste det sig, at køn og type af ungdomsuddannelse ikke kunne undværes i en samlet model. Når disse variabler var med, bidrog de øvrige ikke signifikant med yderligere forklaring.

Bilagstabel 3.6. Slutmodel med de mest betydende variabler for graden af tilslutning til det synteseorienterede vidensideal.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Type af ungdomsuddannelse	21,030	8	0,007
Køn	24,940	2	0,001

Det grammatikbaserede tækningsideal

Til belysning af de unges grad af tilslutning til det grammatikbaserede tækningsideal (lav, mellem, høj) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn og deres skolemæssige baggrund. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod det grammatikbaserede tækningsideal til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.7. Bivariate analyser af sammenhængen mellem det grammatikbaserede tænkningssideal og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	11,875	8	0,157
Moders socialgruppe	3,798	8	0,875
Deltager i idébetonet arbejde	4,323	2	0,115
Deltager i sportslige aktiviteter	0,056	2	0,972
Har indholdsmæssige interesser	5,598	2	0,061
Har kreative aktiviteter	8,221	2	0,016
Arbejder med edb	0,516	2	0,773
Faders uddannelse	11,358	8	0,182
Moders uddannelse	11,857	8	0,158
Alder	7,333	6	0,291
Kombination af højniveaufag	70,701	12	0,001
Type af ungdomsuddannelse	74,945	8	0,001
Lektietid med kammerater	9,649	6	0,140
Knyttet til skolekammerater	0,062	2	0,969
Tilknytning til arbejdsmarkedet	3,305	2	0,192
Frekvens af samvær med kammerater	10,057	6	0,122
Kammeratskabstilknytning	0,793	2	0,673
Frekvens af samvær med familie	11,349	6	0,078
Familietilknytning	1,437	2	0,488
Køn	9,116	2	0,010
Urbanitet	7,934	6	0,243

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Her viste det sig, at kombination af højniveaufag og type af ungdomsuddannelse ikke kunne undværes i en samlet model. Når disse variabler var med, bidrog de øvrige ikke signifikant med yderligere forklaring.

Bilagstabel 3.8. Slutmodel med de mest betydende variabler for graden af tilslutning til det grammatikbaserede tækningsideal.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Kombination af højniveaufag	26,620	12	0,009
Type af ungdomsuddannelse	30,410	8	0,001

Det informatikbaserede tækningsideal

Til belysning af de unges grad af tilslutning til det informatikbaserede tækningsideal (lav, mellem, høj) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn og deres skolemæssige baggrund. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod det informatikbaserede tækningsideal til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.9. Bivariate analyser af sammenhængen mellem det informatikbaserede tænkningssideal og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	12,560	8	0,128
Moders socialgruppe	3,670	8	0,886
Deltager i idébetonet arbejde	2,559	2	0,278
Deltager i sportslige aktiviteter	0,499	2	0,779
Har indholdsmæssige interesser	0,414	2	0,813
Har kreative aktiviteter	5,302	2	0,071
Arbejder med edb	65,580	2	0,001
Faders uddannelse	11,619	8	0,169
Moders uddannelse	9,329	8	0,315
Alder	10,660	6	0,099
Kombination af højniveaufag	37,753	12	0,001
Type af ungdomsuddannelse	31,050	8	0,001
Lektietid med kammerater	1,921	6	0,927
Knyttet til skolekammerater	0,491	2	0,782
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,189	2	0,910
Frekvens af samvær med kammerater	12,301	6	0,056
Kammeratskabstilknytning	1,130	2	0,568
Frekvens af samvær med familie	5,964	6	0,427
Familietilknytning	3,432	2	0,180
Køn	141,183	2	0,001
Urbanitet	5,973	6	0,426

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Her viste det sig, at respondents kombination af højniveaufag, køn og arbejde med edb ikke kunne undværes i en samlet model, med køn som den stærkeste faktor. Når disse variabler var med, bidrog de øvrige ikke signifikant med yderligere forklaring.

Bilagstabel 3.10. Slutmodel med de mest betydende variabler for graden af det informatik-baserede tækningsideal.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Kombination af højniveaufag	37,55	12	0,001
Køn	98,58	2	0,001
Arbejde med edb	33,98	2	0,001

En personlig målsætning om indre oplevelser

Til belysning af de unges grad af orientering mod en målsætning om indre oplevelser (lav, mellem, høj) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn og deres skolemæssige baggrund. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod grad af orientering mod indre oplevelser til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.11. Bivariate analyser af sammenhængen mellem en personlig målsætning om indre oplevelser og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	5,878	8	0,661
Moders socialgruppe	5,620	8	0,690
Deltager i idébetonet arbejde	3,840	2	0,147
Deltager i sportslige aktiviteter	1,845	2	0,398
Har indholdsmæssige interesser	3,426	2	0,180
Har kreative aktiviteter	58,295	2	0,001
Arbejder med edb	6,723	2	0,035
Faders uddannelse	5,691	8	0,682
Moders uddannelse	11,398	8	0,180
Alder	12,285	6	0,056
Kombination af højniveaufag	49,428	12	0,001
Type af ungdomsuddannelse	81,210	8	0,001
Lektietid med kammerater	3,153	6	0,789
Knyttet til skolekammerater	0,130	2	0,937
Tilknytning til arbejdsmarkedet	1,369	2	0,504
Frekvens af samvær med kammerater	8,243	6	0,221
Kammeratskabstilknytning	3,715	2	0,156
Frekvens af samvær med familie	5,676	6	0,460
Familietilknytning	0,739	2	0,691
Køn	89,881	2	0,001
Urbanitet	5,445	6	0,488

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I en samlet model kunne hverken type af ungdomsuddannelse, tilknytning til kammerater eller tilknytning til familie undværes. Når disse variabler var med, bidrog de øvrige ikke signifikant med yderligere forklaring.

Bilagstabel 3.12. Slutmodel med de mest betydende variabler for en personlig målsætning om indre oplevelser.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Type af ungdomsuddannelse	153,250	8	0,001
Kammeratskabstilknytning	13,930	2	0,001
Familietilknytning	22,890	2	0,001

En personlig målsætning om ydre oplevelser

Til belysning af de unges grad af orientering mod en personlig målsætning om ydre oplevelser (lav, mellem, høj) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn og deres skolemæssige baggrund. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod grad af orientering mod en personlig målsætning om ydre oplevelser til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.13. Bivariate analyser af sammenhængen mellem en personlig målsætning om ydre oplevelser og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	37,932	8	0,001
Moders socialgruppe	28,269	8	0,001
Deltager i idébetonet arbejde	12,092	2	0,002
Deltager i sportslige aktiviteter	8,411	2	0,015
Har indholdsmæssige interesser	4,805	2	0,091
Har kreative aktiviteter	14,984	2	0,001
Arbejder med edb	0,656	2	0,720
Faders uddannelse	21,942	8	0,005
Moders uddannelse	30,157	8	0,001
Alder	6,558	6	0,364
Kombination af højniveaufag	48,527	12	0,001
Type af ungdomsuddannelse	51,713	8	0,001
Lektietid med kammerater	6,960	6	0,325
Knyttet til skolekammerater	2,427	2	0,297
Tilknytning til arbejdsmarkedet	8,014	2	0,018
Frekvens af samvær med kammerater	25,273	6	0,001
Kammeratskabstilknytning	15,752	2	0,001
Frekvens af samvær med familie	2,923	6	0,819
Familietilknytning	5,259	2	0,072
Køn	19,391	2	0,001
Urbanitet	19,788	6	0,003

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I en samlet model kunne hverken type af ungdomsuddannelse, faderens socialgruppe eller grad af tilknytning til arbejdsmarkedet undværes. Når disse variabler var med, bidrog de øvrige ikke signifikant med yderligere forklaring.

Bilagstabel 3.14. Slutmodel med de mest betydende variabler for en personlig målsætning om ydre oplevelser.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Type af ungdomsuddannelse	47,61	8	0,001
Faders socialgruppe	35,35	8	0,001
Tilknytning til arbejdsmarkedet	9,19	2	0,010

Omsorgsorientering

Til belysning af de unges grad af omsorgsorientering (lav, mellem, høj) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn og deres skolemæssige baggrund. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod grad af omsorgsorientering til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.15. Bivariate analyser af sammenhængen mellem grad af omsorgsorientering og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	13,006	8	0,112
Moders socialgruppe	9,509	8	0,301
Deltager i idébetonet arbejde	12,708	2	0,002
Deltager i sportslige aktiviteter	0,795	2	0,672
Har indholdsmæssige interesser	21,409	2	0,001
Har kreative aktiviteter	71,090	2	0,001
Arbejder med edb	20,583	2	0,001
Faders uddannelse	12,164	8	0,144
Moders uddannelse	7,685	8	0,465
Alder	7,250	6	0,298
Kombination af højniveaufag	43,470	12	0,001
Type af ungdomsuddannelse	51,375	8	0,001
Lektietid med kammerater	25,140	6	0,001
Knyttet til skolekammerater	3,898	2	0,142
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,089	2	0,957
Frekvens af samvær med kammerater	25,472	6	0,001
Kammeratskabstilknytning	13,758	2	0,001
Frekvens af samvær med familie	26,983	6	0,001
Familietilknytning	41,167	2	0,001
Køn	230,193	2	0,001
Urbanitet	4,475	6	0,613

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Her viste det sig, at hverken køn, type af ungdomsuddannelse eller tilknytning til familie kunne undværes i en samlet model. Når disse variabler var med, bidrog de øvrige ikke signifikant med yderligere forklaring.

Bilagstabel 3.16. Slutmodel med de mest betydende variabler for omsorgsorientering.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Type af ungdomsuddannelse	17,61	8	0,024
Køn	185,75	2	0,001
Familietilknytning	32,95	2	0,001

Fællesskabsorientering

Til belysning af de unges grad af fællesskabsorientering (lav, mellem, høj) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn og deres skolemæssige baggrund. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod grad af fællesskabsorientering til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.17. Bivariate analyser af sammenhængen mellem grad af fælleskabsorientering og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	13,056	8	0,110
Moders socialgruppe	9,956	8	0,268
Deltager i idébetonet arbejde	24,163	2	0,001
Deltager i sportslige aktiviteter	2,522	2	0,283
Har indholdsmæssige interesser	36,689	2	0,001
Har kreative aktiviteter	76,073	2	0,001
Arbejder med edb	19,509	2	0,001
Faders uddannelse	11,553	8	0,172
Moders uddannelse	16,457	8	0,036
Alder	3,409	6	0,756
Kombination af højniveaufag	47,104	12	0,001
Type af ungdomsuddannelse	153,758	8	0,001
Lektietid med kammerater	14,418	6	0,025
Knyttet til skolekammerater	7,078	2	0,029
Tilknytning til arbejdsmarkedet	1,288	2	0,525
Frekvens af samvær med kammerater	22,857	6	0,001
Kammeratskabstilknytning	14,736	2	0,001
Frekvens af samvær med familie	19,927	6	0,003
Familietilknytning	23,367	2	0,001
Køn	220,413	2	0,001
Urbanitet	6,346	6	0,386

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Her viste det sig, at hverken type af ungdomsuddannelse, tilknytning til kammerater eller tilknytning til familie kunne undværes i en samlet model. Når disse variabler var med, bidrog de øvrige ikke signifikant med yderligere forklaring.

Bilagstabel 3.18. Slutmodel med de mest betydende variabler for fælleskabssorientering.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Type af ungdomsuddannelse	153,25	8	0,001
Kammeratskabstilknytning	13,93	2	0,001
Familietilknytning	22,89	2	0,001

Lav grad af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse

Til belysning af de unges grad af frihedsorientering (lav) i forbindelse med uddannelse er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod lav/ikke lav grad af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.19. Bivariate analyser af sammenhængen mellem en lav grad af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	6,678	4	0,154
Moders socialgruppe	11,326	4	0,023
Deltager i idébetonet arbejde	3,881	1	0,049
Deltager i sportslige aktiviteter	0,214	1	0,644
Har indholdsmæssige interesser	0,001	1	0,980
Har kreative aktiviteter	10,855	1	0,001
Arbejder med edb	1,171	1	0,279
Faders uddannelse	8,751	4	0,068
Moders uddannelse	10,999	4	0,027
Alder	10,012	3	0,018
Kombination af højniveaufag	4,470	6	0,613
Type af ungdomsuddannelse	31,436	4	0,001
Lektietid med kammerater	11,371	3	0,010
Knyttet til skolekammerater	3,736	1	0,053
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,623	1	0,430
Frekvens af samvær med kammerater	13,084	3	0,004
Kammeratskabstilknytning	3,108	1	0,078
Frekvens af samvær med familie	3,319	3	0,345
Familietilknytning	2,258	1	0,133
Køn	1,925	1	0,165
Urbanitet	16,527	3	0,001
Tilslutning til det eksakte vidensideal	45,180	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	22,419	2	0,001
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	1,628	2	0,443
Det grammatikbaserede tækningsideal	32,061	2	0,001
Det informatikbaserede tækningsideal	19,250	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	2,761	2	0,251
Personlig målsætning om ydre oplevelser	31,018	2	0,001
Omsorgsorientering	3,731	2	0,155
Fællesskabsorientering	21,437	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen med 6 variabler til forklaring af variationen i responsvariablen var tilslutning til det eksakte vidensideal og personlig målsætning om ydre oplevelser de stærkeste variabler. Når disse 6 variabler var med, bidrog de øvrige ikke signifikant med yderligere forklaring.

Bilagstabel 3.20. Slutmodel med mest betydende variabler for en lav grad af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Type af ungdomsuddannelse	12,52	4	0,0139
Tilslutning til det eksakte vidensideal	25,96	2	<0,0001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	18,73	2	0,0001
Det grammatikorienterede tækningsideal	20,80	2	<0,0001
Det informatikbaserede tækningsideal	6,84	2	0,0327
Personlig målsætning om ydre oplevelser	22,03	2	<0,0001

Mellem grad af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse

Til belysning af de unges grad af frihedsorientering (mellem) i forbindelse med uddannelse er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tækningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod mellem/ikke mellem grad af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

**Bilagstabel 3.21. Bivariate analyser af sammenhængen mellem en mellemgrad af frihedsori-
entering i forbindelse med uddannelse og en række baggrundsvariabler.**

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	5,180	4	0,269
Moders socialgruppe	4,747	4	0,314
Deltager i idébetonet arbejde	3,347	1	0,067
Deltager i sportslige aktiviteter	0,145	1	0,704
Har indholdsmæssige interesser	0,016	1	0,899
Har kreative aktiviteter	1,748	1	0,186
Arbejder med edb	0,467	1	0,494
Faders uddannelse	3,891	4	0,421
Moders uddannelse	3,753	4	0,440
Alder	2,662	3	0,447
Kombination af højniveaufag	7,329	6	0,292
Type af ungdomsuddannelse	0,373	4	0,985
Lektietid med kammerater	4,527	3	0,210
Knyttet til skolekammerater	3,136	1	0,077
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,118	1	0,731
Frekvens af samvær med kammerater	4,675	3	0,197
Kammeratskabstilknytning	1,466	1	0,226
Frekvens af samvær med familie	1,089	3	0,78
Familietilknytning	0,042	1	0,838
Køn	0,456	1	0,499
Urbanitet	5,711	3	0,127
Tilslutning til det eksakte vidensideal	1,498	2	0,473
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	4,346	2	0,114
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	0,045	2	0,978
Det grammatikbaserede tækningsideal	0,311	2	0,856
Det informatikbaserede tækningsideal	0,252	2	0,882
Personlig målsætning om indre oplevelser	1,389	2	0,499
Personlig målsætning om ydre oplevelser	0,007	2	0,996
Omsorgsorientering	0,268	2	0,874
Fællesskabsorientering	4,118	2	0,128

Screeningen gav ingen uafhængige variabler, så der blev ikke foretaget en flervariabel analyse.

Høj grad af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse

Til belysning af de unges grad af frihedsorientering (høj) i forbindelse med uddannelse er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod høj/ikke høj grad af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.22. Bivariate analyser af sammenhængen mellem høj grad af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	26,377	4	0,001
Moders socialgruppe	26,175	4	0,001
Deltager i idébetonet arbejde	16,769	1	0,001
Deltager i sportslige aktiviteter	0,820	1	0,365
Har indholdsmæssige interesser	0,028	1	0,868
Har kreative aktiviteter	24,305	1	0,001
Arbejder med edb	0,151	1	0,697
Faders uddannelse	21,333	4	0,001
Moders uddannelse	23,786	4	0,001
Alder	2,554	3	0,466
Kombination af højniveaufag	4,790	6	0,571
Type af ungdomsuddannelse	37,844	4	0,001
Lektietid med kammerater	10,433	3	0,015
Knyttet til skolekammerater	0,009	1	0,926
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,206	1	0,650
Frekvens af samvær med kammerater	3,413	3	0,332
Kammeratskabstilknytning	0,280	1	0,597
Frekvens af samvær med familie	5,905	3	0,116
Familietilknytning	1,849	1	0,174
Køn	0,519	1	0,471
Urbanitet	2,869	3	0,412
Tilslutning til det eksakte vidensideal	32,996	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	8,124	2	0,017
Tilslutning til det synteseorie. vidensideal	2,483	2	0,289
Det grammatikbaserede tækningsideal	30,119	2	0,001
Det informatikbaserede tækningsideal	17,049	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	0,285	2	0,867
Personlig målsætning om ydre oplevelser	35,522	2	0,001
Omsorgsorientering	4,709	2	0,095
Fællesskabsorientering	13,970	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse.

Til forklaring af variationen i responsen fik vi en slutmodel, der indeholdt 4 variabler, hvoraf tilslutning til det eksakte vidensideal og en personlig målsætning om ydre oplevelser var de mest betydende variabler. Når disse 4 variabler var med, bidrog de øvrige ikke signifikant med yderligere forklaring.

Bilagstabel 3.23. Slutmodel med mest betydende variabler for en høj grad af frihedsorientering i forbindelse med uddannelse.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Deltager i idébetonet arbejde	12,55	1	0,0004
Tilslutning til det eksakte vidensideal	30,98	2	<0,0001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	10,85	2	0,0044
Personlig målsætning om ydre oplevelser	36,23	2	<0,0001

Valg af uddannelseslængde (fem år eller mindre)

Til belysning af de unges valg af en uddannelseslængde på mindst 5 år (mod alternativet, at man ikke ønsker en uddannelse på mindst 5 år) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod ønsket uddannelseslængde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.24. Bivariante analyser af sammenhæng mellem en ønsket uddannelseslængde på mindst 5 år og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	118,705	4	0,001
Moders socialgruppe	100,817	4	0,001
Deltager i idébetonet arbejde	12,170	1	0,001
Deltager i sportslige aktiviteter	0,028	1	0,867
Har indholdsmæssige interesser	0,000	1	0,991
Har kreative aktiviteter	17,882	1	0,001
Arbejder med edb	13,531	1	0,001
Faders uddannelse	129,016	4	0,001
Moders uddannelse	88,973	4	0,001
Alder	32,625	3	0,001
Kombination af højniveaufag	166,256	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	196,965	4	0,001
Lektietid med kammerater	3,509	3	0,320
Knyttet til skolekammerater	0,379	1	0,538
Tilknytning til arbejdsmarkedet	15,919	1	0,001
Frekvens af samvær med kammerater	33,765	3	0,001
Kammeratskabstilknytning	1,342	1	0,247
Frekvens af samvær med familie	0,964	3	0,810
Familietilknytning	0,173	1	0,677
Køn	22,065	1	0,001
Urbanitet	44,793	3	0,001
Tilslutning til det eksakte vidensideal	11,894	2	0,003
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	8,549	2	0,014
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	7,481	2	0,024
Det grammatikbaserede tækningsideal	0,547	2	0,761
Det informatikbaserede tækningsideal	7,937	2	0,019
Personlig målsætning om indre oplevelser	6,876	2	0,032
Personlig målsætning om ydre oplevelser	28,039	2	0,001
Omsorgsorientering	3,133	2	0,209
Fællesskabsorientering	3,693	2	0,158

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Når de 13 variabler i slutmodellen var med, bidrog de øvrige ikke signifikant med yderligere forklaring.

Bilagstabel 3.25. Slutmodel med mest betydende variabler for en ønsket uddannelseslængde på mindst 5 år.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	29,21	4	<0,0001
Moders socialgruppe	18,23	4	0,0011
Har indholdsmæssige interesser	8,18	1	0,0042
Alder	8,48	3	0,0371
Kombination af højniveaufag	64,49	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	30,66	4	<0,0001
Tilknytning til arbejdsmarkedet	6,87	1	0,0088
Frekvens af samvær med kammerater	29,23	3	<0,0001
Køn	5,52	1	0,0188
Urbanitet	14,51	3	0,0023
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	8,56	2	0,0139
Personlig målsætning om indre oplevelser	7,06	2	0,0293
Personlig målsætning om ydre oplevelser	20,29	2	<0,0001

Valg af uddannelseslængde (valgt eller ikke valgt uddannelseslængde)

Til belysning af, om de unge har valgt uddannelseslængde (mod alternativet, at man ikke har valgt en uddannelse), er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt mod, at man har valgt uddannelseslængde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.26. Bivariate analyser af sammenhængen mellem om man har valgt/ikke valgt at uddanne sig og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	4,776	4	0,311
Moders socialgruppe	2,855	4	0,582
Deltager i idébetonet arbejde	2,123	1	0,145
Deltager i sportslige aktiviteter	1,514	1	0,219
Har indholdsmæssige interesser	0,140	1	0,708
Har kreative aktiviteter	3,988	1	0,046
Arbejder med edb	17,967	1	0,001
Faders uddannelse	2,671	4	0,614
Moders uddannelse	2,975	4	0,562
Alder	6,832	3	0,077
Kombination af højniveaufag	47,979	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	36,280	4	0,001
Lektietid med kammerater	6,853	3	0,077
Knyttet til skolekammerater	4,231	1	0,040
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,159	1	0,690
Frekvens af samvær med kammerater	11,026	3	0,012
Kammeratskabstilknytning	1,078	1	0,299
Frekvens af samvær med familie	4,909	3	0,179
Familietilknytning	0,005	1	0,941
Køn	0,264	1	0,607
Urbanitet	4,010	3	0,260
Tilslutning til det eksakte vidensideal	15,162	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	1,679	2	0,432
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	2,590	2	0,274
Det grammatikbaserede tækningsideal	4,043	2	0,132
Det informatikbaserede tækningsideal	12,677	2	0,002
Personlig målsætning om indre oplevelser	6,516	2	0,038
Personlig målsætning om ydre oplevelser	3,513	2	0,173
Omsorgsorientering	3,531	2	0,171
Fællesskabsorientering	1,706	2	0,426

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen var kombination af højniveaufag den stærkeste faktor.

Bilagstabel 3.27. Slutmodel med mest betydende variabler for om man har valgt/ikke valgt at uddanne sig.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Arbejder med edb	10,02	1	0,0015
Kombination af højniveaufag	25,96	6	0,0002
Type af ungdomsuddannelse	12,94	4	0,0116
Tilslutning til det eksakte vidensideal	7,24	2	0,0267
Det grammatikbaserede tænkningssideal	7,31	2	0,0259
Personlig målsætning om indre oplevelser	8,34	2	0,0155

Valg af hovedområde (valgt eller ikke valgt humaniora)

Til belysning af de unges valg af humaniora som hovedområde var vi specielt interesseret i at afklare de bagvedliggende variabler for det ønskede valg af hovedområde (mod alternativet, at man ikke ville vælge det pågældende hovedområde). I forbindelse med afdækning af valg af humaniora som hovedområde er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningssidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod valg af humaniora som hovedområde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.28. Bivariate analyser af sammenhængen mellem valget af humaniora som hovedområde og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	13,148	4	0,011
Moders socialgruppe	12,905	4	0,012
Deltager i idébetonet arbejde	6,425	1	0,011
Deltager i sportslige aktiviteter	24,122	1	0,001
Har indholdsmæssige interesser	0,650	1	0,420
Har kreative aktiviteter	96,708	1	0,001
Arbejder med edb	15,674	1	0,001
Faders uddannelse	15,909	4	0,003
Moders uddannelse	15,626	4	0,004
Alder	13,481	3	0,004
Kombination af højniveaufag	324,309	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	286,859	4	0,001
Lektietid med kammerater	13,631	3	0,003
Knyttet til skolekammerater	0,786	1	0,375
Tilknytning til arbejdsmarkedet	8,724	1	0,003
Frekvens af samvær med kammerater	0,841	3	0,840
Kammeratskabstilknytning	1,565	1	0,211
Frekvens af samvær med familie	2,450	3	0,484
Familietilknytning	0,342	1	0,559
Køn	63,937	1	0,001
Urbanitet	4,593	3	0,204
Tilslutning til det eksakte vidensideal	26,295	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	1,945	2	0,378
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	12,764	2	0,002
Det grammatikbaserede tækningsideal	22,995	2	0,001
Det informatikbaserede tækningsideal	14,907	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	29,936	2	0,001
Personlig målsætning om ydre oplevelser	37,956	2	0,001
Omsorgsorientering	13,307	2	0,001
Fællesskabsorientering	36,438	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen, der indeholdt 8 variabler til forklaring af variationen i responsen, var kombination af højniveaufag den mest betydende variabel.

Bilagstabel 3.29. Slutmodel med mest betydende variabler for valget af humaniora som hovedområde.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Deltager i idébetonet arbejde	8,36	1	0,0038
Deltager i sportslige aktiviteter	12,28	1	0,0005
Har indholdsmæssige interesser	26,53	1	<0,0001
Kombination af højniveaufag	99,39	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	36,63	4	<0,0001
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	7,56	2	0,0228
Personlig målsætning om indre oplevelser	8,90	2	0,0117
Personlig målsætning om ydre oplevelser	7,80	2	0,0203

Valg af hovedområde (valgt eller ikke valgt samfundsvidenskab)

Til belysning af de unges valg af samfundsvidenskab som hovedområde var vi specielt interesseret i at afklare de bagvedliggende variabler for det ønskede valg af hovedområde (mod alternativet, at man ikke ville vælge det pågældende hovedområde). I forbindelse med undersøgelse af valg af samfundsvidenskab som hovedområde er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod valg af samfundsvidenskab som hovedområde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.30. Bivariate analyser af sammenhængen mellem valget af samfundsvidenskab som hovedområde og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifanssandsynlighed
Faders socialgruppe	17,700	4	0,001
Moders socialgruppe	15,297	4	0,004
Deltager i idébetonet arbejde	0,216	1	0,642
Deltager i sportslige aktiviteter	2,512	1	0,113
Har indholdsmæssige interesser	1,178	1	0,278
Har kreative aktiviteter	7,512	1	0,006
Arbejder med edb	0,047	1	0,828
Faders uddannelse	15,748	4	0,003
Moders uddannelse	12,153	4	0,016
Alder	0,311	3	0,958
Kombination af højniveaufag	193,214	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	64,874	4	0,001
Lektietid med kammerater	1,457	3	0,692
Knyttet til skolekammerater	0,919	1	0,338
Tilknytning til arbejdsmarkedet	6,951	1	0,008
Frekvens af samvær med kammerater	2,045	3	0,563
Kammeratskabstilknytning	7,894	1	0,005
Frekvens af samvær med familie	14,948	3	0,002
Familietilknytning	2,170	1	0,141
Køn	2,038	1	0,153
Urbanitet	3,119	3	0,374
Tilslutning til det eksakte vidensideal	2,675	2	0,263
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	7,837	2	0,020
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	0,162	2	0,922
Det grammatikbaserede tænkningsideal	7,467	2	0,024
Det informatikbaserede tænkningsideal	1,915	2	0,384
Personlig målsætning om indre oplevelser	1,284	2	0,526
Personlig målsætning om ydre oplevelser	17,731	2	0,001
Omsorgsorientering	3,557	2	0,169
Fællesskabsorientering	0,557	2	0,757

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen var kombination af højniveaufag den mest betydende variabel.

Bilagstabel 3.31. Slutmodel med mest betydende variabler for valget af samfundsvidenskab som hovedområde.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Kombination af højniveaufag	129,45	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	19,29	4	0,0007
Frekvens af samvær med familie	17,02	3	0,0007
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	9,46	2	0,0088
Det grammatikbaserede tækningsideal	11,92	2	0,0026
Personlig målsætning om ydre oplevelser	17,00	2	0,0002

Valg af hovedområde (valgt eller ikke valgt sundhedsvidenskab)

Til belysning af de unges valg af sundhedsvidenskab som hovedområde var vi specielt interesseret i at afklare de bagvedliggende variabler for det ønskede hovedområde (mod alternativet, at man ikke ville vælge det pågældende hovedområde). I forbindelse med afdækning af valg af sundhedsvidenskab som hovedområde er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tækningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod valg af sundhedsvidenskab som hovedområde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.32. Bivariate analyser af sammenhængen mellem valget af sundhedsvidenskab som hovedområde og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	5,057	4	0,281
Moders socialgruppe	1,138	4	0,888
Deltager i idébetonet arbejde	1,951	1	0,162
Deltager i sportslige aktiviteter	7,086	1	0,008
Har indholdsmæssige interesser	3,831	1	0,005
Har kreative aktiviteter	15,625	1	0,001
Arbejder med edb	2,143	1	0,143
Faders uddannelse	2,018	4	0,732
Moders uddannelse	0,401	4	0,982
Alder	2,004	3	0,572
Kombination af højniveaufag	97,997	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	109,025	4	0,001
Lektietid med kammerater	2,544	3	0,467
Knyttet til skolekammerater	2,139	1	0,144
Tilknytning til arbejdsmarkedet	8,426	1	0,004
Frekvens af samvær med kammerater	14,257	3	0,003
Kammeratskabstilknytning	2,916	1	0,088
Frekvens af samvær med familie	26,468	3	0,001
Familietilknytning	2,680	1	0,102
Køn	86,504	1	0,001
Urbanitet	8,640	3	0,034
Tilslutning til det eksakte vidensideal	3,276	2	0,194
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	0,644	2	0,725
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	7,843	2	0,020
Det grammatikbaserede tækningsideal	0,136	2	0,934
Det informatikbaserede tækningsideal	18,665	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	5,930	2	0,052
Personlig målsætning om ydre oplevelser	1,241	2	0,538
Omsorgsorientering	10,544	2	0,005
Fællesskabsorientering	34,494	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Til forklaring af variationen i responsen var køn og kombination af højniveaufag de stærkeste variabler i den samlede model.

Bilagstabel 3.33. Slutmodel med mest betydende variabler for valget af sundhedsvidenskab som hovedområde.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Deltager i sportslige aktiviteter	5,93	1	0,0149
Kombination af højniveaufag	51,79	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	33,06	4	<0,0001
Tilknytning til arbejdsmarkedet	6,58	1	0,0103
Frekvens af samvær med kammerater	8,33	3	0,0396
Frekvens af samvær med familie	14,61	3	0,0022
Køn	51,69	1	<0,0001
Det informatikbaserede tækningsideal	7,34	2	0,0255
Fællesskabsorientering	10,99	2	0,0041

Valg af hovedområde (valgt eller ikke valgt teknik)

Til belysning af de unges valg af teknik som hovedområde var vi specielt interesseret i at afklare de bagvedliggende variabler for det ønskede valg af hovedområde (mod alternativet at man ikke ville vælge det pågældende hovedområde). I forbindelse med afdækning af valg af teknik som hovedområde er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tækningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod valg af teknik som hovedområde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

**Bilagstabel 3.34. Bivariate analyser af sammenhængen mellem valget af teknik som hoved-
område og en række baggrundsvariabler.**

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	3,866	4	0,424
Moders socialgruppe	2,376	4	0,667
Deltager i idébetonet arbejde	0,184	1	0,668
Deltager i sportslige aktiviteter	11,350	1	0,001
Har indholdsmæssige interesser	7,404	1	0,007
Har kreative aktiviteter	2,116	1	0,146
Arbejder med edb	52,643	1	0,001
Faders uddannelse	2,889	4	0,577
Moders uddannelse	0,666	4	0,955
Alder	0,417	3	0,937
Kombination af højniveaufag	277,156	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	502,037	4	0,001
Lektietid med kammerater	6,854	3	0,077
Knyttet til skolekammerater	1,046	1	0,307
Tilknytning til arbejdsmarkedet	12,336	1	0,001
Frekvens af samvær med kammerater	13,509	3	0,004
Kammeratskabstilknytning	4,800	1	0,028
Frekvens af samvær med familie	1,369	3	0,713
Familietilknytning	0,287	1	0,592
Køn	196,322	1	0,001
Urbanitet	4,453	3	0,217
Tilslutning til det eksakte vidensideal	31,748	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	8,276	2	0,016
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	11,688	2	0,003
Det grammatikbaserede tækningsideal	21,593	2	0,001
Det informatikbaserede tækningsideal	53,452	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	19,302	2	0,001
Personlig målsætning om ydre oplevelser	13,154	2	0,001
Omsorgsorientering	33,941	2	0,001
Fællesskabsorientering	45,526	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen var type af ungdomsuddannelse og kombination af højniveaufag de stærkeste variabler.

Bilagstabel 3.35. Slutmodel med mest betydende variabler for valget af teknik som hovedområde.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Deltager i sportslige aktiviteter	5,96	1	0,0146
Arbejder med edb	7,34	1	0,0068
Kombination af højniveaufag	58,24	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	106,39	4	<0,0001
Køn	32,85	1	<0,0001
Det grammatikbaserede tækningsideal	7,56	2	0,0228
Det informatikbaserede tækningsideal	14,18	2	0,0008

Valg af hovedområde (valgt eller ikke valgt naturvidenskab)

Til belysning af de unges valg af naturvidenskab som hovedområde var vi specielt interesseret i at afklare de bagvedliggende variabler for det ønskede valg af hovedområde (mod alternativet at man ikke ville vælge det pågældende hovedområde). I forbindelse med afdækning af valg af naturvidenskab som hovedområde er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tækningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod valg af naturvidenskab som hovedområde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.36. Bivariate analyser af sammenhængen mellem valget af naturvidenskab som hovedområde og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	7,687	4	0,104
Moders socialgruppe	7,696	4	0,103
Deltager i idébetonet arbejde	3,311	1	0,069
Deltager i sportslige aktiviteter	0,480	1	0,488
Har indholdsmæssige interesser	0,012	1	0,912
Har kreative aktiviteter	0,000	1	0,994
Arbejder med edb	8,400	1	0,004
Faders uddannelse	8,508	4	0,075
Moders uddannelse	4,331	4	0,363
Alder	1,951	3	0,583
Kombination af højniveaufag	286,129	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	141,852	4	0,001
Lektietid med kammerater	5,511	3	0,138
Knyttet til skolekammerater	3,453	1	0,063
Tilknytning til arbejdsmarkedet	4,715	1	0,030
Frekvens af samvær med kammerater	24,931	3	0,001
Kammeratskabstilknytning	25,347	1	0,001
Frekvens af samvær med familie	2,753	3	0,431
Familietilknytning	6,567	1	0,010
Køn	17,271	1	0,001
Urbanitet	7,022	3	0,071
Tilslutning til det eksakte vidensideal	55,111	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	5,132	2	0,077
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	2,716	2	0,257
Det grammatikbaserede tækningsideal	2,782	2	0,249
Det informatikbaserede tækningsideal	27,616	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	2,995	2	0,224
Personlig målsætning om ydre oplevelser	3,881	2	0,144
Omsorgsorientering	5,575	2	0,062
Fællesskabsorientering	16,116	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Her viste det sig, at i slutmodellen var kombination af højniveaufag den mest betydende variabel.

Bilagstabel 3.37. Slutmodel med mest betydende variabler for valget af naturvidenskab som hovedområde.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Kombination af højniveaufag	85,10	6	<0,0001
Kammeratskabstilknytning	5,20	1	0,0226
Tilslutning til det eksakte vidensideal	9,92	2	0,0070
Det informatikbaserede tækningsideal	12,22	2	0,0022

Valg af hovedområde (valgt eller ikke valgt pædagogik)

Til belysning af de unges valg af pædagogik som hovedområde var vi specielt interesseret i at afklare de bagvedliggende variabler for det ønskede valg af hovedområde (mod alternativet at man ikke ville vælge det pågældende hovedområde). I forbindelse med af-dækning af valg af pædagogik som hovedområde er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tækningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod valg af pædagogik som hovedområde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.38. Bivariate analyser af sammenhængen mellem valget af pædagogik som hovedområde og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	32,041	4	0,001
Moders socialgruppe	14,389	4	0,006
Deltager i idébetonet arbejde	0,698	1	0,403
Deltager i sportslige aktiviteter	0,022	1	0,882
Har indholdsmæssige interesser	1,011	1	0,315
Har kreative aktiviteter	1,906	1	0,167
Arbejder med edb	11,577	1	0,001
Faders uddannelse	23,568	4	0,001
Moders uddannelse	13,912	4	0,008
Alder	4,008	3	0,261
Kombination af højniveaufag	71,724	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	149,275	4	0,001
Lektietid med kammerater	4,869	3	0,182
Knyttet til skolekammerater	0,075	1	0,785
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,001	1	0,978
Frekvens af samvær med kammerater	13,417	3	0,004
Kammeratskabstilknytning	1,267	1	0,260
Frekvens af samvær med familie	3,077	3	0,380
Familietilknytning	0,000	1	0,988
Køn	46,795	1	0,001
Urbanitet	15,621	3	0,001
Tilslutning til det eksakte vidensideal	6,491	2	0,039
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	0,340	2	0,843
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	2,985	2	0,225
Det grammatikbaserede tækningsideal	3,926	2	0,140
Det informatikbaserede tækningsideal	7,013	2	0,030
Personlig målsætning om indre oplevelser	2,524	2	0,283
Personlig målsætning om ydre oplevelser	25,035	2	0,001
Omsorgsorientering	32,607	2	0,001
Fællesskabsorientering	25,007	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen var type af ungdomsuddannelse og personlig målsætning om ydre oplevelser de mest betydende variabler.

Bilagstabel 3.39. Slutmodel med mest betydende variabler for valget af pædagogik som hovedområde.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders uddannelse	10,17	3	0,0172
Type af ungdomsuddannelse	56,04	4	<0,0001
Frekvens af samvær med kammerater	9,85	3	0,0199
Urbanitet	9,76	3	0,0208
Personlig målsætning om ydre oplevelser	24,86	2	<0,0001
Omsorgsorientering	12,19	2	0,0023
Fællesskabsorientering	6,88	2	0,0321

Valg af hovedområde (valgt eller ikke valgt handel og finansiering)

Til belysning af de unges valg af handel og finansiering som hovedområde var vi specielt interesseret i at afklare de bagvedliggende variabler for det ønskede hovedområde (mod alternativet at man ikke ville vælge det pågældende hovedområde). I forbindelse med afdækning af valg af handel og finansiering som hovedområde er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod valg af handel og finansiering som hovedområde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.40. Bivariate analyser af sammenhængen mellem valget af handel og finansiering som hovedområde og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	17,021	4	0,002
Moders socialgruppe	29,859	4	0,001
Deltager i idébetonet arbejde	8,435	1	0,004
Deltager i sportslige aktiviteter	3,967	1	0,046
Har indholdsmæssige interesser	1,993	1	0,158
Har kreative aktiviteter	80,305	1	0,001
Arbejder med edb	10,072	1	0,002
Faders uddannelse	37,689	4	0,001
Moders uddannelse	24,465	4	0,001
Alder	16,476	3	0,001
Kombination af højniveaufag	301,944	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	592,666	4	0,001
Lektietid med kammerater	0,684	3	0,877
Knyttet til skolekammerater	1,189	1	0,275
Tilknytning til arbejdsmarkedet	15,598	1	0,001
Frekvens af samvær med kammerater	3,668	3	0,300
Kammeratskabstilknytning	0,762	1	0,383
Frekvens af samvær med familie	2,968	3	0,397
Familietilknytning	0,450	1	0,502
Køn	5,015	1	0,025
Urbanitet	25,666	3	0,001
Tilslutning til det eksakte vidensideal	4,099	2	0,129
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	1,137	2	0,566
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	3,497	2	0,174
Det grammatikbaserede tækningsideal	0,029	2	0,986
Det informatikbaserede tækningsideal	2,437	2	0,296
Personlig målsætning om indre oplevelser	6,350	2	0,042
Personlig målsætning om ydre oplevelser	3,319	2	0,190
Omsorgsorientering	6,532	2	0,038
Fællesskabsorientering	58,600	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen var indholdsmæssige interesser, kombination af højniveaufag og fællesskabsorientering de mest betydende variabler.

Bilagstabel 3.41. Slutmodel med mest betydende variabler for valget af handel og finansiering som hovedområde.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Har indholdsmæssige interesser	26,21	1	<0,0001
Arbejder med edb	7,35	1	0,0067
Faders uddannelse	8,83	3	0,0317
Kombination af højniveaufag	37,44	6	<0,0001
Fællesskabsorientering	22,10	2	<0,0001

Valg af hovedområde (valgt eller ikke valgt politi og militær)

Til belysning af de unges valg af politi og militær som hovedområde var vi specielt interesseret i at afklare de bagvedliggende variabler for det ønskede valg af hovedområde (mod alternativet at man ikke ville vælge det pågældende hovedområde). I forbindelse med afdækning af valg af politi og militær som hovedområde er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod valg af politi og militær som hovedområde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.42. Bivariate analyser af sammenhængen mellem valget af politi og militær som hovedområde og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	3,185	4	0,527
Moders socialgruppe	9,452	4	0,051
Deltager i idébetonet arbejde	0,195	1	0,659
Deltager i sportslige aktiviteter	18,793	1	0,001
Har indholdsmæssige interesser	0,437	1	0,508
Har kreative aktiviteter	9,399	1	0,002
Arbejder med edb	0,238	1	0,626
Faders uddannelse	6,239	4	0,182
Moders uddannelse	10,144	4	0,038
Alder	3,072	3	0,381
Kombination af højniveaufag	8,118	6	0,230
Type af ungdomsuddannelse	5,101	4	0,277
Lektietid med kammerater	2,780	3	0,427
Knyttet til skolekammerater	1,387	1	0,239
Tilknytning til arbejdsmarkedet	2,285	1	0,131
Frekvens af samvær med kammerater	6,829	3	0,078
Kammeratskabstilknytning	1,900	1	0,168
Frekvens af samvær med familie	10,317	3	0,016
Familietilknytning	0,175	1	0,675
Køn	33,975	1	0,001
Urbanitet	3,363	3	0,339
Tilslutning til det eksakte vidensideal	6,715	2	0,035
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	2,406	2	0,300
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	1,757	2	0,415
Det grammatikbaserede tækningsideal	3,833	2	0,147
Det informatikbaserede tækningsideal	2,500	2	0,287
Personlig målsætning om indre oplevelser	12,497	2	0,002
Personlig målsætning om ydre oplevelser	1,414	2	0,493
Omsorgsorientering	1,529	2	0,466
Fællesskabsorientering	0,436	2	0,804

Efter screening blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen var køn den mest betydende variabel.

Bilagstabel 3.43. Slutmodel med mest betydende variabler for valget af politi og militær som hovedområde.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Deltager i sportslige aktiviteter	14,27	1	0,0002
Moders uddannelse	11,23	4	0,0241
Køn	21,41	1	<0,0001
Personlig målsætning om indre oplevelser	8,41	2	0,0150

Valg af hovedområde (valgt eller ikke valgt område)

Til belysning af om de unge overhovedet har valgt et hovedområde var vi specielt interesseret i at afklare de bagvedliggende variabler for det ønskede valg (mod alternativet at man ikke har valgt hovedområde). I forbindelse med afdækning af dette er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod, at man har valgt hovedområde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.44. Bivariate analyser af sammenhængen mellem, at man ikke ved hvilket hovedområde, man vil vælge og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	0,730	4	0,948
Moders socialgruppe	3,080	4	0,544
Deltager i idébetonet arbejde	6,045	1	0,014
Deltager i sportslige aktiviteter	0,709	1	0,400
Har indholdsmæssige interesser	0,197	1	0,657
Har kreative aktiviteter	3,006	1	0,083
Arbejder med edb	16,678	1	0,001
Faders uddannelse	4,467	4	0,346
Moders uddannelse	3,093	4	0,542
Alder	2,091	3	0,554
Kombination af højniveaufag	10,330	6	0,111
Type af ungdomsuddannelse	11,230	4	0,024
Lektietid med kammerater	7,921	3	0,048
Knyttet til skolekammerater	4,053	1	0,044
Tilknytning til arbejdsmarkedet	3,189	1	0,074
Frekvens af samvær med kammerater	4,715	3	0,194
Kammeratskabstilknytning	0,799	1	0,371
Frekvens af samvær med familie	5,432	3	0,143
Familietilknytning	1,150	1	0,284
Køn	0,185	1	0,667
Urbanitet	1,424	3	0,700
Tilslutning til det eksakte vidensideal	0,549	2	0,760
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	0,600	2	0,741
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	0,114	2	0,945
Det grammatikbaserede tækningsideal	2,236	2	0,327
Det informatikbaserede tækningsideal	1,001	2	0,606
Personlig målsætning om indre oplevelser	1,614	2	0,446
Personlig målsætning om ydre oplevelser	1,123	2	0,570
Omsorgsorientering	3,566	2	0,168
Fællesskabsorientering	1,036	2	0,596

Efter screening blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Slutmodellens mest betydende variabel var arbejder med edb.

Bilagstabel 3.45. Slutmodel med mest betydende variabler for, at man ikke ved, hvad man vil vælge som hovedområde.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Deltager i idébetonet arbejde	5,00	1	0,0253
Arbejder med edb	12,76	1	0,0004
Knyttet til skolekammerater	3,89	1	0,0484

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som ingeniør

Til belysning af de unges ønske om at blive ingeniør (mod alternativet at man ikke ville vælge en ingeniøruddannelse) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod hvert sit ønskede, konkrete uddannelsesvalg til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.46. Bivariate analyser af sammenhængen mellem, at man kunne tænke sig en uddannelse som ingeniør og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	18,700	4	0,001
Moders socialgruppe	6,568	4	0,161
Deltager i idébetonet arbejde	0,420	1	0,517
Deltager i sportslige aktiviteter	16,357	1	0,001
Har indholdsmæssige interesser	0,243	1	0,622
Har kreative aktiviteter	2,788	1	0,095
Arbejder med edb	72,977	1	0,001
Faders uddannelse	21,974	4	0,001
Moders uddannelse	5,719	4	0,221
Alder	3,529	3	0,317
Kombination af højniveaufag	510,912	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	476,632	4	0,001
Lektietid med kammerater	17,249	3	0,001
Knyttet til skolekammerater	2,060	1	0,151
Tilknytning til arbejdsmarkedet	7,934	1	0,005
Frekvens af samvær med kammerater	4,359	3	0,225
Kammeratskabstilknytning	1,192	1	0,275
Frekvens af samvær med familie	4,435	3	0,218
Familietilknytning	0,227	1	0,634
Køn	245,290	1	0,001
Urbanitet	5,164	3	0,160
Tilslutning til det eksakte vidensideal	48,695	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	1,547	2	0,461
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	0,345	2	0,842
Det grammatikbaserede tænkningsideal	7,215	2	0,027
Det informatikbaserede tænkningsideal	59,595	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	11,584	2	0,003
Personlig målsætning om ydre oplevelser	3,257	2	0,196
Omsorgsorientering	38,193	2	0,001
Fællesskabsorientering	25,382	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Blandt slutmodellens 6 variabler til forklaring af variationen i responsvariablen var kombination af højniveaufag og type af ungdomsuddannelse de mest betydende variabler.

Bilagstabel 3.47. Slutmodel med de mest betydende variabler for, at man kunne tænke sig en uddannelse som ingeniør.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Arbejder med edb	13,91	1	0,0002
Kombination af højniveaufag	124,88	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	66,49	4	<0,0001
Køn	39,41	1	<0,0001
Det informatikbaserede tækningsideal	18,09	2	0,0001
Omsorgsorientering	6,22	2	0,0445

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som datamatiker

Til belysning af de unges ønske om at blive datamatiker (mod alternativet at man ikke ville vælge at blive datamatiker) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tækningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod hvert sit ønskede konkrete uddannelsesvalg til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.48. Bivariate analyser af sammenhængen mellem at man kunne tænke sig en datamatikeruddannelse og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	6,945	4	0,139
Moders socialgruppe	6,071	4	0,194
Deltager i idébetonet arbejde	0,662	1	0,416
Deltager i sportslige aktiviteter	1,591	1	0,207
Har indholdsmæssige interesser	1,176	1	0,278
Har kreative aktiviteter	7,046	1	0,008
Arbejder med edb	214,580	1	0,001
Faders uddannelse	15,048	4	0,005
Moders uddannelse	8,342	4	0,080
Alder	13,253	3	0,004
Kombination af højniveaufag	205,186	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	171,570	4	0,001
Lektietid med kammerater	0,561	3	0,905
Knyttet til skolekammerater	4,724	1	0,030
Tilknytning til arbejdsmarkedet	20,850	1	0,001
Frekvens af samvær med kammerater	11,622	3	0,009
Kammeratskabstilknytning	6,639	1	0,010
Frekvens af samvær med familie	15,000	3	0,002
Familietilknytning	3,999	1	0,046
Køn	544,170	1	0,001
Urbanitet	14,746	3	0,002
Tilslutning til det eksakte vidensideal	45,048	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	5,805	2	0,055
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	5,987	2	0,050
Det grammatikbaserede tækningsideal	1,187	2	0,552
Det informatikbaserede tækningsideal	219,741	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	16,283	2	0,001
Personlig målsætning om ydre oplevelser	9,281	2	0,010
Omsorgsorientering	71,890	2	0,001
Fællesskabsorientering	87,784	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Blandt slutmodellens 10 variabler var køn, arbejder med edb og det informatikbaserede tækningsideal de mest betydende variabler.

Bilagstabel 3.49. Slutmodel med de mest betydende variabler for, at man kunne tænke sig en datamatikeruddannelse.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Arbejder med edb	82,73	1	<0,0001
Faders uddannelse	11,72	4	0,0195
Alder	9,31	3	0,0255
Kombination af højniveaufag	52,23	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	17,16	4	0,0018
Tilknytning til arbejdsmarkedet	9,96	1	0,0016
Frekvens af samvær med familie	8,96	3	0,0298
Køn	171,94	1	<0,0001
Urbanitet	18,06	3	0,0004
Det informatikbaserede tækningsideal	80,03	2	<0,0001

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som cand.mag. inden for humaniora

Til belysning af de unges ønske om at blive cand.mag. (mod alternativet at man ikke ville vælge en cand.mag.-uddannelse) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tækningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod hvert sit ønskede konkrete uddannelsesvalg til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.50. Bivariate analyser af sammenhængen mellem, at man kunne tænke sig en uddannelse som cand. mag. inden for humaniora og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	23,038	4	0,001
Moders socialgruppe	28,693	4	0,001
Deltager i idébetonet arbejde	9,669	1	0,002
Deltager i sportslige aktiviteter	1,023	1	0,312
Har indholdsmæssige interesser	6,774	1	0,009
Har kreative aktiviteter	74,198	1	0,001
Arbejder med edb	1,262	1	0,261
Faders uddannelse	30,482	4	0,001
Moders uddannelse	28,580	4	0,001
Alder	10,969	3	0,012
Kombination af højniveaufag	193,725	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	230,877	4	0,001
Lektietid med kammerater	7,739	3	0,052
Knyttet til skolekammerater	2,303	1	0,129
Tilknytning til arbejdsmarkedet	3,113	1	0,078
Frekvens af samvær med kammerater	3,518	3	0,318
Kammeratskabstilknytning	0,074	1	0,785
Frekvens af samvær med familie	5,181	3	0,159
Familietilknytning	0,026	1	0,873
Køn	67,402	1	0,001
Urbanitet	8,382	3	0,039
Tilslutning til det eksakte vidensideal	39,097	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	32,024	2	0,001
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	33,457	2	0,001
Det grammatikbaserede tænkningsideal	31,666	2	0,001
Det informatikbaserede tænkningsideal	11,971	2	0,003
Personlig målsætning om indre oplevelser	54,684	2	0,001
Personlig målsætning om ydre oplevelser	80,454	2	0,001
Omsorgsorientering	33,708	2	0,001
Fællesskabsorientering	91,664	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Slutmodellen til forklaring af variationen i responsvariablen indeholdt 9 forklarende variabler, med kombination af højniveaufag som den mest betydende variabel.

Bilagstabel 3.51 Slutmodel med de mest betydende variabler for, at man kunne tænke sig en uddannelse som cand. mag. inden for humaniora.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Har indholdsmæssige interesser	13,38	1	0,0003
Faders uddannelse	8,40	3	0,0384
Kombination af højniveaufag	62,76	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	43,26	4	<0,0001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	13,90	2	0,0010
Det informatikbaserede tænkningsideal	6,09	2	0,0476
Personlig målsætning om indre oplevelser	6,68	2	0,0354
Personlig målsætning om ydre oplevelser	17,51	2	0,0002
Fællesskabsorientering	10,67	2	0,0048

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som pædagog

Til belysning af de unges ønske om at blive pædagog (mod alternativet at man ikke ville vælge en pædagoguddannelse) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod hvert sit ønskede konkrete uddannelsesvalg til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.52. Bivariate analyser af sammenhængen mellem, at man kunne tænke sig en pædagoguddannelse og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	30,747	4	0,001
Moders socialgruppe	15,733	4	0,003
Deltager i idébetonet arbejde	0,113	1	0,736
Deltager i sportslige aktiviteter	1,590	1	0,207
Har indholdsmæssige interesser	1,926	1	0,165
Har kreative aktiviteter	30,935	1	0,001
Arbejder med edb	21,959	1	0,001
Faders uddannelse	20,001	4	0,001
Moders uddannelse	7,867	4	0,097
Alder	3,631	3	0,304
Kombination af højniveaufag	64,391	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	136,419	4	0,001
Lektietid med kammerater	2,577	3	0,462
Knyttet til skolekammerater	1,652	1	0,199
Tilknytning til arbejdsmarkedet	3,310	1	0,069
Frekvens af samvær med kammerater	33,843	3	0,001
Kammeratskabstilknytning	7,180	1	0,007
Frekvens af samvær med familie	0,624	3	0,891
Familietilknytning	1,047	1	0,306
Køn	122,412	1	0,001
Urbanitet	23,161	3	0,001
Tilslutning til det eksakte vidensideal	13,361	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	5,377	2	0,068
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	7,116	2	0,029
Det grammatikbaserede tænkningsideal	1,612	2	0,447
Det informatikbaserede tænkningsideal	26,984	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	19,332	2	0,001
Personlig målsætning om ydre oplevelser	17,090	2	0,001
Omsorgsorientering	139,880	2	0,001
Fællesskabsorientering	153,321	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Fællesskabsorientering og type af ungdomsuddannelse var de mest betydende variabler blandt slutmodellens 9 variabler.

Bilagstabel 3.53. Slutmodel med de mest betydende variabler for, at man kunne tænke sig en pædagoguddannelse.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Har indholdsmæssige interesser	4,54	1	0,0332
Type af ungdomsuddannelse	47,65	4	<0,0001
Frekvens af samvær med kammerater	24,80	3	<0,0001
Køn	10,79	1	0,0010
Urbanitet	16,21	3	0,0010
Det informatikbaserede tækningsideal	8,08	2	0,0176
En personlig målsætning om ydre oplevelser	17,71	2	0,0001
Omsorgsorientering	24,39	2	<0,0001
Fællesskabsorientering	47,44	2	<0,0001

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse inden for samfundsvidenskab

Til belysning af de unges ønske om at uddanne sig inden for samfundsvidenskaberne (mod alternativet at man ikke ville vælge en samfundsvidenskabelig uddannelse) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tækningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod hvert sit ønskede, konkrete uddannelsesvalg til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.54. Bivariate analyser af sammenhængen mellem, at man kunne tænke sig en samfundsvidenskabelig uddannelse og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	70,559	4	0,001
Moders socialgruppe	39,344	4	0,001
Deltager i idébetonet arbejde	6,349	1	0,012
Deltager i sportslige aktiviteter	12,078	1	0,001
Har indholdsmæssige interesser	0,812	1	0,367
Har kreative aktiviteter	0,390	1	0,533
Arbejder med edb	22,991	1	0,001
Faders uddannelse	38,017	4	0,001
Moders uddannelse	35,844	4	0,001
Alder	0,629	3	0,890
Kombination af højniveaufag	242,607	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	62,152	4	0,001
Lektietid med kammerater	1,578	3	0,664
Knyttet til skolekammerater	1,832	1	0,176
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,233	1	0,629
Frekvens af samvær med kammerater	0,980	3	0,806
Kammeratskabstilknytning	6,867	1	0,009
Frekvens af samvær med familie	14,334	3	0,002
Familietilknytning	0,134	1	0,715
Køn	45,974	1	0,001
Urbanitet	11,132	3	0,011
Tilslutning til det eksakte vidensideal	1,720	2	0,423
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	7,513	2	0,023
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	13,284	2	0,001
Det grammatikbaserede tækningsideal	1,257	2	0,533
Det informatikbaserede tækningsideal	2,011	2	0,366
Personlig målsætning om indre oplevelser	13,248	2	0,001
Personlig målsætning om ydre oplevelser	20,419	2	0,001
Omsorgsorientering	4,978	2	0,083
Fællesskabsorientering	6,671	2	0,036

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Blandt slutmodellens forklarende variabler skilte kombination af højniveaufag sig markant ud som den mest betydende variabel.

Bilagstabel 3.55. Slutmodel med de mest betydende variabler for at man kunne tænke sig en samfundsvidenskabelig uddannelse.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Arbejder med edb	10,15	1	0,0014
Kombination af højniveaufag	177,34	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	24,91	4	0,0001
Køn	29,44	1	<0,0001
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	17,79	2	0,0001
Personlig målsætning om indre oplevelser	8,71	2	0,0129
Personlig målsætning om ydre oplevelser	6,09	2	0,0477

Reaktioner på ideen om at tage en uddannelse som sygeplejerske

Til belysning af de unges ønskede valg af konkrete uddannelser (mod alternativet at man ikke ville vælge den pågældende konkrete uddannelse) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod hvert sit ønskede konkrete uddannelsesvalg til kontrol af uafhængighed. Der til opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.56. Bivariate analyser af sammenhængen mellem, at man kunne tænke sig en uddannelse som sygeplejeske og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	26,046	4	0,001
Moders socialgruppe	20,350	4	0,001
Deltager i idébetonet arbejde	0,187	1	0,666
Deltager i sportslige aktiviteter	2,476	1	0,116
Har indholdsmæssige interesser	2,491	1	0,114
Har kreative aktiviteter	19,104	1	0,001
Arbejder med edb	10,719	1	0,001
Faders uddannelse	17,390	4	0,002
Moders uddannelse	14,593	4	0,006
Alder	3,473	3	0,324
Kombination af højniveaufag	49,271	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	82,035	4	0,001
Lektietid med kammerater	6,331	3	0,097
Knyttet til skolekammerater	1,147	1	0,284
Tilknytning til arbejdsmarkedet	12,378	1	0,001
Frekvens af samvær med kammerater	10,089	3	0,018
Kammeratskabstilknytning	0,671	1	0,413
Frekvens af samvær med familie	17,022	3	0,001
Familietilknytning	8,414	1	0,004
Køn	335,326	1	0,001
Urbanitet	7,501	3	0,058
Tilslutning til det eksakte vidensideal	11,587	2	0,003
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	8,092	2	0,017
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	10,529	2	0,005
Det grammatikbaserede tækningsideal	4,124	2	0,127
Det informatikbaserede tækningsideal	18,514	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	28,154	2	0,001
Personlig målsætning om ydre oplevelser	3,167	2	0,205
Omsorgsorientering	104,279	2	0,001
Fællesskabsorientering	166,246	2	0,001

Efter screening blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen var respondentens køn og fællesskabsorientering blandt de betydeligste variabler.

Bilagstabel 3.57. Slutmodel med de mest betydende variabler for, at man kunne tænke sig en uddannelse som sygeplejeske.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Moders socialgruppe	25,66	4	<0,0001
Moders uddannelse	13,90	3	0,0030
Kombination af højniveaufag	15,09	6	0,0195
Type af ungdomsuddannelse	17,50	4	0,0015
Tilknytning til arbejdsmarkedet	4,19	1	0,0407
Køn	148,11	1	<0,0001
Fællesskabsorientering	45,07	2	<0,0001

Lav grad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde

Til belysning af de unges grad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod lav/ikke lav grad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.58. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en lav grad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	5,692	4	0,223
Moders socialgruppe	6,290	4	0,178
Deltager i idébetonet arbejde	0,467	1	0,494
Deltager i sportslige aktiviteter	0,004	1	0,947
Har indholdsmæssige interesser	0,156	1	0,693
Har kreative aktiviteter	5,326	1	0,021
Arbejder med edb	0,045	1	0,831
Faders uddannelse	3,810	4	0,432
Moders uddannelse	12,529	4	0,014
Alder	2,063	3	0,559
Kombination af højniveaufag	5,649	6	0,464
Type af ungdomsuddannelse	9,409	4	0,052
Lektietid med kammerater	15,714	3	0,001
Knyttet til skolekammerater	0,105	1	0,746
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,610	1	0,435
Frekvens af samvær med kammerater	4,991	3	0,172
Kammeratskabstilknytning	1,439	1	0,230
Frekvens af samvær med familie	10,224	3	0,017
Familietilknytning	3,583	1	0,058
Køn	0,515	1	0,473
Urbanitet	2,226	3	0,527
Tilslutning til det eksakte vidensideal	25,464	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	18,352	2	0,001
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	1,975	2	0,373
Det grammatikbaserede tækningsideal	42,161	2	0,001
Det informatikbaserede tækningsideal	6,109	2	0,047
Personlig målsætning om indre oplevelser	0,455	2	0,797
Personlig målsætning om ydre oplevelser	23,031	2	0,001
Omsorgsorientering	0,712	2	0,700
Fællesskabsorientering	12,302	2	0,002

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Slutmodellen indeholdt tre lige stærke variabler, nemlig en personlig målsætning om for ydre oplevelser samt tilslutning til de eksakte og fortolkende vidensidealer.

Bilagstabel 3.59. Slutmodel med mest betydende variabler for en lav grad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Tilslutning til det eksakte vidensideal	18,16	2	0,0001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	15,06	2	0,0005
Personlig målsætning om ydre oplevelser	19,64	2	0,0001

Mellemgrad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde

Til belysning af de unges grad af frihedsorientering (mellem) i forbindelse med arbejde er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod mellem/ikke mellemgrad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.60. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en mellemgrad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	4,068	4	0,397
Moders socialgruppe	5,330	4	0,255
Deltager i idébetonet arbejde	1,524	1	0,217
Deltager i sportslige aktiviteter	0,254	1	0,614
Har indholdsmæssige interesser	0,055	1	0,814
Har kreative aktiviteter	0,008	1	0,930
Arbejder med edb	0,779	1	0,378
Faders uddannelse	0,957	4	0,916
Moders uddannelse	2,493	4	0,646
Alder	4,108	3	0,250
Kombination af højniveaufag	7,292	6	0,295
Type af ungdomsuddannelse	3,644	4	0,456
Lektietid med kammerater	1,343	3	0,719
Knyttet til skolekammerater	0,016	1	0,898
Tilknytning til arbejdsmarkedet	2,969	1	0,085
Frekvens af samvær med kammerater	3,926	3	0,270
Kammeratskabstilknytning	0,454	1	0,500
Frekvens af samvær med familie	8,406	3	0,038
Familietilknytning	0,864	1	0,353
Køn	0,574	1	0,449
Urbanitet	0,556	3	0,906
Tilslutning til det eksakte vidensideal	0,211	2	0,900
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	7,336	2	0,026
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	0,039	2	0,981
Det grammatikbaserede tækningsideal	0,034	2	0,983
Det informatikbaserede tækningsideal	0,745	2	0,689
Personlig målsætning om indre oplevelser	0,710	2	0,701
Personlig målsætning om ydre oplevelser	3,710	2	0,156
Omsorgsorientering	0,582	2	0,748
Fællesskabsorientering	1,602	2	0,449

Efter screening blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Slutmodellen indeholdt det fortolkende vidensideal og frekvens af samvær med familien som eneste forklarende variabler.

Bilagstabel 3.61. Slutmodel med mest betydende variabler for en mellemgrad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Frekvens af samvær med familie	8,55	3	0,0359
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	6,34	2	0,0420

Høj grad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde

Til belysning af de unges grad af frihedsorientering (høj) i forbindelse med arbejde er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningssidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod høj/ikke høj grad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.62. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en høj grad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	4,487	4	0,344
Moders socialgruppe	3,932	4	0,415
Deltager i idébetonet arbejde	0,258	1	0,611
Deltager i sportslige aktiviteter	0,167	1	0,683
Har indholdsmæssige interesser	0,024	1	0,877
Har kreative aktiviteter	4,449	1	0,035
Arbejder med edb	0,390	1	0,532
Faders uddannelse	5,731	4	0,220
Moders uddannelse	7,797	4	0,099
Alder	2,761	3	0,430
Kombination af højniveaufag	5,482	6	0,484
Type af ungdomsuddannelse	7,034	4	0,134
Lektietid med kammerater	9,008	3	0,029
Knyttet til skolekammerater	0,035	1	0,851
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,762	1	0,383
Frekvens af samvær med kammerater	6,399	3	0,094
Kammeratskabstilknytning	3,131	1	0,077
Frekvens af samvær med familie	12,630	3	0,006
Familietilknytning	7,120	1	0,008
Køn	0,001	1	0,976
Urbanitet	0,555	3	0,907
Tilslutning til det eksakte vidensideal	25,134	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	2,399	2	0,301
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	1,336	2	0,513
Det grammatikbaserede tænkningsideal	40,113	2	0,001
Det informatikbaserede tænkningsideal	9,941	2	0,007
Personlig målsætning om indre oplevelser	2,020	2	0,364
Personlig målsætning om ydre oplevelser	14,645	2	0,001
Omsorgsorientering	0,196	2	0,907
Fællesskabsorientering	20,328	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Blandt slutmodellens 5 forklarende variabler var det grammatikbaserede tækningsideal den mest betydende faktor.

Bilagstabel 3.63. Slutmodel med mest betydende variabler for en høj grad af frihedsorientering i forbindelse med arbejde.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Frekvens af samvær med familie	8,12	3	0,0436
Tilslutning til det eksakte vidensideal	16,06	2	0,0003
Det grammatikbaserede tækningsideal	33,73	2	<0,0001
Personlig målsætning om ydre oplevelser	12,57	2	0,0019
Fællesskabsorientering	8,61	2	0,0135

Ønsket jobfunktion: Produktion og udvikling

Til belysning af de unges ønske om at komme til at arbejde inden for produktion og udvikling (mod alternativet at man ikke ønsker denne jobfunktion) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tækningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod en ønsket jobfunktion inden for produktion og udvikling til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.64. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en ønsket jobfunktion (i produktion og udvikling) og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	6,180	4	0,186
Moders socialgruppe	9,250	4	0,055
Deltager i idébetonet arbejde	0,003	1	0,958
Deltager i sportslige aktiviteter	0,077	1	0,782
Har indholdsmæssige interesser	3,730	1	0,053
Har kreative aktiviteter	1,937	1	0,164
Arbejder med edb	49,125	1	0,001
Faders uddannelse	9,074	4	0,059
Moders uddannelse	11,374	4	0,023
Alder	1,702	3	0,636
Kombination af højniveaufag	332,945	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	402,057	4	0,001
Lektietid med kammerater	5,267	3	0,153
Knyttet til skolekammerater	0,029	1	0,865
Tilknytning til arbejdsmarkedet	7,834	1	0,005
Frekvens af samvær med kammerater	5,209	3	0,157
Kammeratskabstilknytning	5,314	1	0,021
Frekvens af samvær med familie	2,653	3	0,448
Familietilknytning	0,369	1	0,544
Køn	151,325	1	0,001
Urbanitet	4,419	3	0,220
Tilslutning til det eksakte vidensideal	36,592	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	2,752	2	0,253
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	2,236	2	0,327
Det grammatikbaserede tænkningsideal	6,582	2	0,037
Det informatikbaserede tænkningsideal	29,823	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	12,110	2	0,002
Personlig målsætning om ydre oplevelser	1,367	2	0,505
Omsorgsorientering	20,422	2	0,001
Fællesskabsorientering	16,832	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Slutmodellen indeholdt 4 forklarende variabler, hvor kombination af højniveaufag og type af ungdomsuddannelse var de mest betydende variabler.

Bilagstabel 3.65. Slutmodel med de mest betydende variabler for en ønsket jobfunktion i produktion og udvikling.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Arbejder med edb	8,38	1	0,0038
Kombination af højniveaufag	70,67	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	75,18	4	<0,0001
Køn	26,80	1	<0,0001

Ønsket jobfunktion: Forskning

Til belysning af de unges ønske om at komme til at arbejde inden for forskning (mod alternativet at man ikke ønsker denne jobfunktion) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod en ønsket jobfunktion inden for forskning til kontrol af uafhængighed. Der til opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.66. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en ønsket jobfunktion med forskning og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	18,737	4	0,001
Moders socialgruppe	33,062	4	0,001
Deltager i idébetonet arbejde	17,167	1	0,001
Deltager i sportslige aktiviteter	5,889	1	0,015
Har indholdsmæssige interesser	0,998	1	0,318
Har kreative aktiviteter	6,990	1	0,008
Arbejder med edb	14,049	1	0,001
Faders uddannelse	45,982	4	0,001
Moders uddannelse	42,415	4	0,001
Alder	21,608	3	0,001
Kombination af højniveaufag	328,428	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	282,136	4	0,001
Lektietid med kammerater	19,042	3	0,001
Knyttet til skolekammerater	0,261	1	0,609
Tilknytning til arbejdsmarkedet	18,404	1	0,001
Frekvens af samvær med kammerater	21,316	3	0,001
Kammeratskabstilknytning	6,856	1	0,009
Frekvens af samvær med familie	0,256	3	0,968
Familietilknytning	0,535	1	0,465
Køn	8,506	1	0,004
Urbanitet	34,797	3	0,001
Tilslutning til det eksakte vidensideal	26,862	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	3,377	2	0,185
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	1,328	2	0,515
Det grammatikbaserede tænkningsideal	0,987	2	0,610
Det informatikbaserede tænkningsideal	16,503	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	0,180	2	0,914
Personlig målsætning om ydre oplevelser	10,248	2	0,006
Omsorgsorientering	2,639	2	0,267
Fællesskabsorientering	7,087	2	0,029

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Blandt slutmodellens 11 forklarende variabler var kombination af højniveaufag klart den mest betydende.

Bilagstabel 3.67. Slutmodel med de mest betydende variabler for en ønsket jobfunktion med forskning.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Deltager i idébetonet arbejde	6,00	1	0,0143
Arbejder med edb	4,12	1	0,0423
Kombination af højniveaufag	70,30	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	37,23	4	<0,0001
Lektietid med kammerater	8,41	3	0,0383
Tilknytning til arbejdsmarkedet	8,70	1	0,0032
Frekvens af samvær med kammerater	10,97	3	0,0119
Urbanitet	10,13	3	0,0175
Tilslutning til det eksakte vidensideal	7,33	2	0,0256
Personlig målsætning om ydre oplevelser	12,38	2	0,0020
Fællesskabsorientering	7,28	2	0,0263

Ønsket jobfunktion: Rådgivning

Til belysning af de unges ønske om at komme til at arbejde inden for rådgivning (mod alternativet at man ikke ønsker denne jobfunktion) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningssidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod en ønsket jobfunktion inden for rådgivning til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.68. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en ønsket jobfunktion (rådgivning) og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	8,566	4	0,073
Moders socialgruppe	9,129	4	0,058
Deltager i idébetonet arbejde	0,000	1	0,997
Deltager i sportslige aktiviteter	0,923	1	0,337
Har indholdsmæssige interesser	0,038	1	0,846
Har kreative aktiviteter	1,737	1	0,188
Arbejder med edb	0,765	1	0,382
Faders uddannelse	5,947	4	0,203
Moders uddannelse	15,458	4	0,004
Alder	10,690	3	0,014
Kombination af højniveaufag	19,239	6	0,004
Type af ungdomsuddannelse	24,982	4	0,001
Lektietid med kammerater	1,480	3	0,687
Knyttet til skolekammerater	1,455	1	0,228
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,141	1	0,708
Frekvens af samvær med kammerater	5,226	3	0,156
Kammeratskabstilknytning	0,152	1	0,697
Frekvens af samvær med familie	3,331	3	0,343
Familietilknytning	0,349	1	0,555
Køn	11,921	1	0,001
Urbanitet	8,911	3	0,031
Tilslutning til det eksakte vidensideal	6,576	2	0,037
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	3,493	2	0,174
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	3,165	2	0,205
Det grammatikbaserede tækningsideal	1,554	2	0,460
Det informatikbaserede tækningsideal	0,544	2	0,762
Personlig målsætning om indre oplevelser	10,674	2	0,005
Personlig målsætning om ydre oplevelser	4,728	2	0,094
Omsorgsorientering	6,562	2	0,038
Fællesskabsorientering	21,852	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Blandt slutmodellens 5 forklarende variabler var kombination af højniveaufag den mest betydende variabel.

Bilagstabel 3.69. Slutmodel med de mest betydende variabler for en ønsket jobfunktion i rådgivning bl.a. jura, psykologi, teknik mv.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Moders uddannelse	13,67	4	0,0084
Kombination af højniveaufag	21,64	6	0,0014
Type af ungdomsuddannelse	10,78	4	0,0292
Urbanitet	7,84	3	0,0495
Fællesskabsorientering	8,96	2	0,0113

Ønsket jobfunktion: Undervisning

Til belysning af de unges ønske om at komme til at arbejde inden for undervisning (mod alternativet at man ikke ønsker denne jobfunktion) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningssider. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod en ønsket jobfunktion inden for undervisning til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.70. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en ønsket jobfunktion (i undervisning af børn eller voksne) og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	7,643	4	0,106
Moders socialgruppe	5,932	4	0,204
Deltager i idébetonet arbejde	14,476	1	0,001
Deltager i sportslige aktiviteter	0,219	1	0,640
Har indholdsmæssige interesser	1,591	1	0,207
Har kreative aktiviteter	36,714	1	0,001
Arbejder med edb	13,480	1	0,001
Faders uddannelse	24,210	4	0,001
Moders uddannelse	4,494	4	0,343
Alder	0,222	3	0,974
Kombination af højniveaufag	91,036	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	170,045	4	0,001
Lektietid med kammerater	0,520	3	0,914
Knyttet til skolekammerater	0,889	1	0,346
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,357	1	0,550
Frekvens af samvær med kammerater	8,616	3	0,035
Kammeratskabstilknytning	1,790	1	0,181
Frekvens af samvær med familie	2,947	3	0,400
Familietilknytning	0,639	1	0,424
Køn	77,928	1	0,001
Urbanitet	10,593	3	0,014
Tilslutning til det eksakte vidensideal	13,342	2	0,001
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	6,504	2	0,039
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	4,046	2	0,132
Det grammatikbaserede tækningsideal	6,242	2	0,044
Det informatikbaserede tækningsideal	12,167	2	0,002
Personlig målsætning om indre oplevelser	11,728	2	0,003
Personlig målsætning om ydre oplevelser	15,982	2	0,001
Omsorgsorientering	84,165	2	0,001
Fællesskabsorientering	81,387	2	0,001

Efter screening blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Blandt slutmodellens forklarende variabler var type af ungdomsuddannelse, omsorgsorientering og personlig målsætning om ydre oplevelser de mest betydende variabler.

Bilagstabel 3.71. Slutmodel med de mest betydende variabler for en ønsket jobfunktion i undervisning af børn eller voksne.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Deltager i idébetonet arbejde	9,14	1	0,0025
Har indholdsmæssige interesser	6,77	1	0,0092
Faders uddannelse	16,56	4	0,0023
Kombination af højniveaufag	17,38	6	0,0080
Type af ungdomsuddannelse	65,47	4	<0,0001
Køn	5,53	1	0,0187
Urbanitet	10,87	3	0,0124
Personlig målsætning om ydre oplevelser	24,32	2	<0,0001
Omsorgsorientering	23,56	2	<0,0001
Fællesskabsorientering	11,41	2	0,0033

Ønsket jobfunktion: Administration

Til belysning af de unges ønske om at komme til at arbejde inden for administration (mod alternativet at man ikke ønsker denne jobfunktion) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod en ønsket jobfunktion inden for administration til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.72. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en ønsket jobfunktion (i privat eller offentlig administration) og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	15,171	4	0,004
Moders socialgruppe	4,744	4	0,315
Deltager i idébetonet arbejde	1,642	1	0,200
Deltager i sportslige aktiviteter	0,178	1	0,673
Har indholdsmæssige interesser	3,346	1	0,067
Har kreative aktiviteter	3,548	1	0,060
Arbejder med edb	13,157	1	0,001
Faders uddannelse	17,143	4	0,002
Moders uddannelse	3,876	4	0,423
Alder	5,951	3	0,114
Kombination af højniveaufag	47,470	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	41,123	4	0,001
Lektietid med kammerater	0,361	3	0,948
Knyttet til skolekammerater	0,003	1	0,958
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,075	1	0,785
Frekvens af samvær med kammerater	16,398	3	0,001
Kammeratskabstilknytning	0,639	1	0,424
Frekvens af samvær med familie	0,678	3	0,878
Familietilknytning	0,033	1	0,857
Køn	6,439	1	0,011
Urbanitet	1,989	3	0,575
Tilslutning til det eksakte vidensideal	8,173	2	0,017
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	0,121	2	0,941
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	0,916	2	0,632
Det grammatikbaserede tænkningsideal	1,534	2	0,464
Det informatikbaserede tænkningsideal	11,180	2	0,004
Personlig målsætning om indre oplevelser	0,428	2	0,807
Personlig målsætning om ydre oplevelser	8,297	2	0,016
Omsorgsorientering	10,132	2	0,006
Fællesskabsorientering	10,076	2	0,006

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Her viste det sig, at i slutmodellen var kombination af højniveaufag og frekvens af samvær med kammerater blandt de mest betydende variabler.

Bilagstabel 3.73. Slutmodel med de mest betydende variabler for en ønsket jobfunktion i privat eller offentlig administration.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Arbejder med edb	8,08	1	0,0045
Kombination af højniveaufag	29,53	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	21,40	4	0,0003
Frekvens af samvær med kammerater	16,01	3	0,0011
Personlig målsætning om ydre oplevelser	6,91	2	0,0315

Ønsket jobfunktion: Handel og finansiering

Til belysning af de unges ønske om at komme til at arbejde inden for handel og finansiering (mod alternativet at man ikke ønsker denne jobfunktion) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningssidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod en ønsket jobfunktion inden for handel og finansiering til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.74. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en ønsket jobfunktion (i handel eller finansiering) og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	14,413	4	0,006
Moders socialgruppe	47,027	4	0,001
Deltager i idébetonet arbejde	9,806	1	0,002
Deltager i sportslige aktiviteter	21,775	1	0,001
Har indholdsmæssige interesser	1,338	1	0,247
Har kreative aktiviteter	123,079	1	0,001
Arbejder med edb	8,536	1	0,003
Faders uddannelse	40,453	4	0,001
Moders uddannelse	35,803	4	0,001
Alder	19,321	3	0,001
Kombination af højniveaufag	329,143	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	782,891	4	0,001
Lektietid med kammerater	4,064	3	0,255
Knyttet til skolekammerater	0,136	1	0,712
Tilknytning til arbejdsmarkedet	17,315	1	0,001
Frekvens af samvær med kammerater	3,913	3	0,271
Kammeratskabstilknytning	3,613	1	0,057
Frekvens af samvær med familie	4,979	3	0,173
Familietilknytning	1,657	1	0,198
Køn	37,023	1	0,001
Urbanitet	33,144	3	0,001
Tilslutning til det eksakte vidensideal	3,265	2	0,195
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	1,666	2	0,435
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	1,471	2	0,479
Det grammatikbaserede tænkningsideal	0,908	2	0,635
Det informatikbaserede tænkningsideal	4,135	2	0,126
Personlig målsætning om indre oplevelser	15,033	2	0,001
Personlig målsætning om ydre oplevelser	2,884	2	0,236
Omsorgsorientering	46,796	2	0,001
Fællesskabsorientering	112,645	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen var type af ungdomsuddannelse klart den mest betydende variabel efterfulgt af kombination af højniveaufag og indholdsmæssige interesser.

Bilagstabel 3.75. Slutmodel med de mest betydende variabler for en ønsket jobfunktion i handel eller finansiering.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Har indholdsmæssige interesser	26,80	1	<0,0001
Faders uddannelse	7,95	3	0,0470
Kombination af højniveaufag	34,45	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	258,23	4	<0,0001
Fællesskabsorientering	20,77	2	<0,0001

Ønsket jobfunktion: Natur

Til belysning af de unges ønske om at komme til at arbejde inden for skov-, landbrugs- eller fiskerisektoren (mod alternativet at man ikke ønsker denne jobfunktion) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningssidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod en ønsket jobfunktion inden for skov-, landbrugs- eller fiskerisektoren til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.76. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en ønsket jobfunktion (i skov-, landbrugs- eller fiskerisektoren) og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	3,521	4	0,475
Moders socialgruppe	6,288	4	0,179
Deltager i idébetonet arbejde	0,422	1	0,516
Deltager i sportslige aktiviteter	9,533	1	0,002
Har indholdsmæssige interesser	1,136	1	0,286
Har kreative aktiviteter	0,281	1	0,596
Arbejder med edb	2,777	1	0,096
Faders uddannelse	2,674	4	0,614
Moders uddannelse	7,075	4	0,132
Alder	4,213	3	0,239
Kombination af højniveaufag	38,676	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	23,551	4	0,001
Lektietid med kammerater	1,729	3	0,631
Knyttet til skolekammerater	0,341	1	0,559
Tilknytning til arbejdsmarkedet	0,910	1	0,340
Frekvens af samvær med kammerater	7,089	3	0,069
Kammeratskabstilknytning	8,003	1	0,005
Frekvens af samvær med familie	28,010	3	0,001
Familietilknytning	0,956	1	0,328
Køn	6,352	1	0,012
Urbanitet	12,200	3	0,007
Tilslutning til det eksakte vidensideal	2,437	2	0,296
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	0,847	2	0,655
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	0,190	2	0,909
Det grammatikbaserede tænkningsideal	2,053	2	0,358
Det informatikbaserede tænkningsideal	6,183	2	0,045
Personlig målsætning om indre oplevelser	0,046	2	0,977
Personlig målsætning om ydre oplevelser	3,858	2	0,145
Omsorgsorientering	2,085	2	0,353
Fællesskabsorientering	3,927	2	0,140

Efter screening blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. Her viste det sig, at i en slutmodel var kombination af højniveaufag og frekvens af samvær med familie blandt de mest betydende variabler.

Bilagstabel 3.77. Slutmodel med de mest betydende variabler for en ønsket jobfunktion i skov- landbrugs- eller fiskerisektoren.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Deltager i sportslige aktiviteter	10,92	1	0,0010
Kombination af højniveaufag	17,04	6	0,0091
Frekvens af samvær med familie	16,86	3	0,0008
Køn	5,78	1	0,0162
Urbanitet	10,89	3	0,0124

Ønsket jobfunktion: Sundhed

Til belysning af de unges ønske om at komme til at arbejde inden for sundhedssektoren (mod alternativet at man ikke ønsker denne jobfunktion) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningssider. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod en ønsket jobfunktion inden for sundhedssektoren til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.78. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en ønsket jobfunktion (inden for sundhedsarbejde herunder læge-, sygeplejerske- og tandlægegerning) og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	7,217	4	0,125
Moders socialgruppe	4,722	4	0,317
Deltager i idébetonet arbejde	0,576	1	0,448
Deltager i sportslige aktiviteter	6,985	1	0,008
Har indholdsmæssige interesser	5,256	1	0,022
Har kreative aktiviteter	8,598	1	0,003
Arbejder med edb	7,958	1	0,005
Faders uddannelse	3,638	4	0,457
Moders uddannelse	1,598	4	0,809
Alder	9,451	3	0,024
Kombination af højniveaufag	111,078	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	126,876	4	0,001
Lektietid med kammerater	2,228	3	0,526
Knyttet til skolekammerater	0,215	1	0,643
Tilknytning til arbejdsmarkedet	12,452	1	0,001
Frekvens af samvær med kammerater	5,778	3	0,123
Kammeratskabstilknytning	0,361	1	0,548
Frekvens af samvær med familie	35,219	3	0,001
Familietilknytning	11,324	1	0,001
Køn	119,386	1	0,001
Urbanitet	11,673	3	0,009
Tilslutning til det eksakte vidensideal	1,108	2	0,575
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	0,051	2	0,975
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	5,633	2	0,060
Det grammatikbaserede tænkningsideal	3,910	2	0,142
Det informatikbaserede tænkningsideal	22,613	2	0,001
Personlig målsætning om indre oplevelser	8,179	2	0,017
Personlig målsætning om ydre oplevelser	1,519	2	0,468
Omsorgsorientering	14,625	2	0,001
Fællesskabsorientering	48,319	2	0,001

Efter screening blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen var respondensens køn, kombination af højniveaufag, type af ungdomsuddannelse og frekvens af samvær med familien blandt de mest betydende variabler.

Bilagstabel 3.79. Slutmodel med de mest betydende variabler for en ønsket jobfunktion i sundhedsarbejde, herunder læge-, sygeplejeske- og tandlægegeringen

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Deltager i sportslige aktiviteter	9,44	1	0,0021
Kombination af højniveaufag	51,24	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	42,45	4	<0,0001
Tilknytning til arbejdsmarkedet	10,36	1	0,0013
Frekvens af samvær med familie	21,77	3	0,0001
Køn	64,19	1	<0,0001
Det informatikbaserede tækningsideal	7,18	2	0,0277
Fællesskabsorientering	14,43	2	0,0007

Ønsket jobfunktion: Medier

Til belysning af de unges ønske om at komme til at arbejde inden for medier (mod alternativet at man ikke ønsker denne jobfunktion) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tækningsidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod en ønsket jobfunktion inden for medier til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.80. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en ønsket jobfunktion (i medie-, film- og teaterverdenen) og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	13,993	4	0,007
Moders socialgruppe	10,203	4	0,037
Deltager i idébetonet arbejde	8,407	1	0,004
Deltager i sportslige aktiviteter	2,636	1	0,104
Har indholdsmæssige interesser	1,316	1	0,251
Har kreative aktiviteter	112,256	1	0,001
Arbejder med edb	0,870	1	0,351
Faders uddannelse	10,871	4	0,028
Moders uddannelse	16,539	4	0,002
Alder	14,413	3	0,002
Kombination af højniveaufag	130,480	6	0,001
Type af ungdomsuddannelse	100,148	4	0,001
Lektietid med kammerater	5,048	3	0,168
Knyttet til skolekammerater	0,596	1	0,440
Tilknytning til arbejdsmarkedet	1,418	1	0,234
Frekvens af samvær med kammerater	16,053	3	0,001
Kammeratskabstilknytning	3,836	1	0,050
Frekvens af samvær med familie	10,727	3	0,013
Familietilknytning	2,348	1	0,125
Køn	0,444	1	0,505
Urbanitet	20,051	3	0,001
Tilslutning til det eksakte vidensideal	11,403	2	0,003
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	1,392	2	0,499
Tilslutning til det synteseorienterede vidensideal	6,994	2	0,030
Det grammatikbaserede tækningsideal	4,325	2	0,115
Det informatikbaserede tækningsideal	0,966	2	0,617
Personlig målsætning om indre oplevelser	5,123	2	0,077
Personlig målsætning om ydre oplevelser	61,172	2	0,001
Omsorgsorientering	0,831	2	0,660
Fællesskabsorientering	15,642	2	0,001

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen var respondents kombination af højniveaufag, indholdsmæssige interesser og personlig målsætning om ydre oplevelser blandt de mest betydende variabler.

Bilagstabel 3.81. Slutmodel med de mest betydende variabler for en ønsket jobfunktion i medie-, film- eller teaterverdenen.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Har indholdsmæssige interesser	61,57	1	<0,0001
Kombination af højniveaufag	66,05	6	<0,0001
Type af ungdomsuddannelse	12,82	4	0,0122
Urbanitet	9,22	3	0,0266
Personlig målsætning om ydre oplevelser	25,92	2	<0,0001

Ønsket jobfunktion: Politi og militær

Til belysning af de unges ønske om at komme til at arbejde inden for politiet og militæret (mod alternativet at man ikke ønsker denne jobfunktion) er der inddraget en række variabler til belysning af forældrenes situation, elevernes køn, elevernes skolemæssige baggrund, elevernes etiske orienteringer og videns- og tænkningssidealer. Disse variabler er enkeltvis blevet holdt op mod en ønsket jobfunktion inden for politiet og militæret til kontrol af uafhængighed. Dertil opstilles en chi-square test for uafhængighed med et signifikansniveau på 0,05.

Bilagstabel 3.82. Bivariate analyser af sammenhæng mellem en ønsket jobfunktion (i politi og militær) og en række baggrundsvariabler.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Faders socialgruppe	1,546	4	0,819
Moders socialgruppe	9,751	4	0,045
Deltager i idébetonet arbejde	0,890	1	0,345
Deltager i sportslige aktiviteter	16,662	1	0,001
Har indholdsmæssige interesser	0,000	1	0,987
Har kreative aktiviteter	7,371	1	0,007
Arbejder med edb	1,643	1	0,200
Faders uddannelse	6,846	4	0,144
Moders uddannelse	8,730	4	0,068
Alder	5,685	3	0,128
Kombination af højniveaufag	14,035	6	0,029
Type af ungdomsuddannelse	2,304	4	0,680
Lektietid med kammerater	0,822	3	0,844
Knyttet til skolekammerater	1,646	1	0,199
Tilknytning til arbejdsmarkedet	3,670	1	0,055
Frekvens af samvær med kammerater	9,091	3	0,028
Kammeratskabstilknytning	3,009	1	0,083
Frekvens af samvær med familie	18,082	3	0,001
Familietilknytning	0,325	1	0,569
Køn	47,271	1	0,001
Urbanitet	4,362	3	0,255
Tilslutning til det eksakte vidensideal	6,675	2	0,036
Tilslutning til det fortolkende vidensideal	2,851	2	0,240
Tilslutning til det synteseori. vidensideal	0,090	2	0,956
Det grammatikbaserede tækningsideal	5,094	2	0,078
Det informatikbaserede tækningsideal	2,492	2	0,288
Personlig målsætning om indre oplevelser	10,730	2	0,005
Personlig målsætning om ydre oplevelser	1,048	2	0,592
Omsorgsorientering	5,688	2	0,058
Fællesskabsorientering	1,109	2	0,574

Efter screeningen blev de mest betydende uafhængige variabler medtaget i en flervariabel analyse. I slutmodellen var respondensens køn og deltagelse i sportslige aktiviteter de mest betydende variabler.

Bilagstabel 3.83. Slutmodel med de mest betydende variabler for en ønsket jobfunktion i politi og militær.

Baggrundsvariabler	Chi-square	Frihedsgrad	Signifikanssandsynlighed
Deltager i sportslige aktiviteter	13,92	1	0,0002
Køn	27,79	1	<0,0001
Personlig målsætning om indre oplevelser	6,60	2	0,0368

Litteratur

Andersen, S. (1998)

Som dig selv. En indføring i Etik. Århus: Aarhus Universitetsforlag.

Boudon, R. (1973/1974)

Education, Opportunity, and Social Inequality. Changing Prospects in Western Society. New York: John Wiley and Sons.

Bourdieu, P. & Passeron, J.C. (1970/1977)

Reproduction in Education, Society and Culture. London: Sage Publication.

Bourdieu, P. (1979)

The Inheritors. French Students and Their Relation to Culture. Chicago: The University Press.

Carleheden, M. & Bertilsson, M. (red.) (1995)

Det goda livet. Etik i det (post)moderna samhället. Om renässansen för en borttappad disciplin. Stockholm: Brutus Östlings Bokförlag Symposion.

Durkheim, E. (1887/1993)

Ethics and the Sociology of Morals. New York: Prometheus Books.

Durkheim, E. (1938/1977)

The Evolution of Educational Thought. Lectures on the formation and development of secondary education in France. London: Routledge and Kegan Paul.

Gambetta, D. (1987)

Were they pushed or did they jump? Individual decision mechanisms in education. Cambridge: Cambridge University Press.

Kim, J.-O. & Mueller, C.W. (1978a)

Introduction to Factor Analysis. What It Is and How To Do It. London: Sage Publications.

Kim, J.-O. & Mueller, C.W. (1978b)

Factor Analysis. Statistical Methods and Practical Issues. London: Sage Publications.

Lepenes, W. (1985/1988)

Between Literature and Science: the Rise of Sociology. Cambridge: Cambridge University Press.

Løgstrup, K.E. (1956/1991)

Den etiske fordring. København: Gyldendal.

Simmel, G. (1968)

Georg Simmel: *The Conflict in Modern Culture and Other Essays.* Translated, with an introduction by K. Peter Etkorn. New York: Teachers College Press.

Snow, C.P. (1964)

The Two Cultures: A Second Look. An Expanded Version of the Two Cultures and the Scientific Revolution. Cambridge: Cambridge University Press.

Weber, M. (1904-17/1949)

The Methodology of the Social Sciences. Translated and Edited by E.A. Shils and H.A. Finch. New York: The Free Press.

Weber, M. (1956/1968)

Economy and Society. An Outline of Interpretive Sociology.

Edited by G. Roth and C. Wittich. New York: Bedminster Press.

Wuthnow, R. (1976)

The Consciousness Reformation. Berkeley: University of California Press.

Zeuner, L. (1988)

Kulturelle processer i ungdomsuddannelserne. København: Nyt fra samfundsvidenskaberne.

Zeuner, L. (1994)

Den moderne tidsalder og de unge. København: Sikon.

Zeuner, L. & Linde, P. (1997)

Livsstrategier og uddannelsesvalg. En kultursociologisk undersøgelse blandt elever i matematisk gymnasium og htx. København: Socialforskningsinstituttet.

Zeuner, L. (1999)

“Margaret Archer on Structural and Cultural Morphogenesis” in *Acta Sociologica*, Vol. 42, No. 1.

Zeuner, L. (2000)

Sociologisk kulturteori mellem naturvidenskabelig og kulturvidenskabelig tænkning. Fra Emile Durkheim, Max Weber og Georg Simmel til Margaret Archer, Robert Wuthnow og Pierre Bourdieu. København: Nyt fra samfundsvidenskaberne.